

Nota Zienswijzen
‘Roemte voor Het Hogeland’
Omgevingsvisie Het Hogeland

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
DEEL 1 - Zienswijzen van organisaties	6
Zienswijze 1 – Cumela	7
Zienswijze 2 – Dorpsbelangen Leens	8
Zienswijze 3 – Groenplatform in Het Hogeland.....	10
Zienswijze 4 – LTO Noord	11
Zienswijze 5 - Nederlandse Akkerbouw Vakbond	13
Zienswijze 6 – Natuur- en milieufederatie Groningen (NMF).....	19
Zienswijze 7 – Prorail	24
Zienswijze 8 – Provincie Groningen.....	25
Zienswijze 9 – Stichting Tinallinge PLUS.....	31
Zienswijze 10 – Tennet.....	33
Zienswijze 11 – Stichting Ulrum Vitaal Oud	34
Zienswijze 12 – Waterbedrijf Groningen	35
Zienswijze 13 – Waterschap Noorderzijlvest	36
Zienswijze 14 – Veiligheidsregio Groningen	39
Zienswijze 15 – Astron	40
DEEL 2 - Zienswijzen particuliere indieners.....	41
Zienswijze 16, 17 en 18 – particuliere indieners (gelijkluidend).....	42
Zienswijze 19 – particuliere indiener	43
DEEL 3 – Ambtshalve wijzigingen	45
Ambtshalve wijzigingen	46
BIJLAGEN - zienswijzen.....	48

Inleiding

Vooraf

De Omgevingsvisie is gebouwd op bestaande beleidskaders, op inbreng van onze inwoners, dorpen en diverse betrokken organisaties.

Het begon met het 'wandelen met de wethouders/burgemeester'. Tijdens deze wandelingen kwamen de collegeleden van B&W in gesprek over datgene wat inwoners bezig houdt: hun directe woon- en leefomgeving. Daarna is er de gelegenheid geweest voor verschillende organisaties, alle dorpen en onze regiopartners om hun suggesties voor de Omgevingsvisie mee te geven.

De bestaande beleidskaders zijn het uitgangspunt geweest voor de Omgevingsvisie. Deze beleidskaders zijn allemaal vastgesteld in de afgelopen drie jaar. Vanaf 2019, het moment dat na de herindeling de gemeente Het Hogeland een feit was. Deze beleidsstukken zijn in feite nog (zo goed als) nieuw. En daarmee een goede basis voor de Omgevingsvisie die deze sectorale beleidsstukken tot een integraal samenhangende visie heeft gebonden.

Bij de totstandkoming van die beleidsstukken is breed gesproken met inwoners en organisaties. Dat hebben we op die manier niet meer opnieuw gedaan. We wilden voorkomen dat we in korte tijd met dezelfde vragen weer bij onze inwoners terecht kwamen.

Zienswijzen

De Omgevingsvisie 'Roemte voor Het Hogeland' heeft, nadat het college van B&W daar mee had ingestemd, van 9 juni tot 21 juli ter inzage gelegen. Van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen is door 19 organisaties/personen gebruik gemaakt. De gemeente Het Hogeland wil alle indieners van een zienswijze hartelijk danken voor het indienen van hun zienswijze. Het toont hun betrokkenheid bij onze gemeente.

Behandeling zienswijzen

In verband met de privacywetgeving zijn de zienswijzen van private personen geanonimiseerd. De zienswijzen zijn genummerd en telkens op deze wijze behandeld:

1. De belangrijkste argumenten uit de zienswijze zijn samengevat, omkaderd en schuingedrukt weergegeven. Zaken die geen betrekking hebben op de Omgevingsvisie (zoals bijvoorbeeld inleidingen of persoonlijke statements) zijn niet overgenomen. De volledige zienswijzen kunnen op verzoek worden ingezien.
2. Vervolgens is per zienswijze de gemeentelijke reactie weergegeven. Sommige thema's worden in meerdere zienswijzen naar voren gebracht. Om herhaling te voorkomen, wordt daar waar van toepassing verwezen op een eerdere beantwoording.
3. Afgesloten wordt met een conclusie omtrent het al dan niet aanpassen van de Omgevingsvisie.

Bij de beantwoording van de zienswijzen wordt gesproken over 'we of wij'. Voor alle duidelijkheid, daarmee wordt 'de gemeenteraad' bedoeld.

Ambtelijke aanpassingen

Naar aanleiding van de zienswijzen, naar aanleiding van gesprekken binnen en buiten de organisatie en naar aanleiding van actualiteiten, is nog eens kritisch naar de Omgevingsvisie gekeken. Deze inzichten hebben geleid tot ambtelijke aanpassingen in de Omgevingsvisie. Het gaat hierbij om aanscherpingen, verduidelijking, argumentaties, taalfouten en het beter leesbaar maken van de tekst.

Reflectie op de zienswijzen in algemene zin

De totstandkoming van de Omgevingsvisie is een langlopend traject geweest van bijna twee jaar. In deze tijdsspanne en zeker in de afgelopen maanden wordt meer en meer duidelijk dat de druk op onze fysieke leefomgeving groot is. De ruimtevragen zijn talrijk, maar onze ruimte is schaars. Er liggen grote ruimtelijke uitdagingen op ons te wachten: op het gebied van wonen, van energie, van natuur, van landbouw en meer. Deze uitdagingen vragen om ruimtelijke keuzes en het stellen van prioriteiten. Zoals de problemen met stikstofdepositie ons al duidelijk hebben gemaakt: 'niet alles kan meer en ook niet alles kan meer overal'.

In meerdere zienswijzen wordt de urgentie van de te maken ruimtelijke keuzes benoemd. Daar zijn wij ons terdege van bewust.

De voorliggende Omgevingsvisie geeft nog geen concreet antwoord op deze keuzes. De Omgevingsvisie geeft wel gebiedsgericht duiding op hoofdlijnen. Onze Omgevingsvisie geeft bovendien aan welke ambities we nastreven. Met andere woorden: we weten wat we willen. Daarmee sorteren we met deze Omgevingsvisie voor op de uitdagingen van de nabije toekomst.

De keuzes die we daarbij moeten maken, zullen we veelal niet als gemeente alleen maken. Als voorbeeld: de uitdaging om te komen tot een toekomstbestendig landelijk gebied zullen we met alle belanghebbenden, maar bovenal in provinciaal verband moeten oplossen. Net zo is ook het Rijk een partner bij de opgaven rond de energietransitie. Onze Omgevingsvisie helpt ons om, in alle gesprekken die we de komende jaren zullen voeren over de ruimtelijke inrichting van onze gemeente, onze belangen en ambities naar voren te brengen.

Binnen afzienbare tijd zullen we starten met de ontwikkeling van een opvolger van deze Omgevingsvisie. In deze tweede Omgevingsvisie verwerken we de ruimtelijke keuzes die we de komende periode zullen maken. De tweede Omgevingsvisie is dan geen beleidsneutrale vertaling meer van ons huidige beleid, maar een scherper kader voor de fysieke leefomgeving in Het Hogeland.

Begrippen

De Omgevingsvisie is één van de zogenoemde kerninstrumenten uit de Omgevingswet. Kerninstrumenten zijn documenten die de gemeentelijke visie, het beleid en regels vastleggen voor het beheer en gebruik van de fysieke leefomgeving. Ook “Omgevingsplannen” en “Programma’s” zijn kerninstrumenten van de Omgevingswet. In deze nota wordt diverse malen verwezen naar deze twee instrumenten.

- *Omgevingsplan*: Het omgevingsplan van de gemeente bevat de regels voor de fysieke leefomgeving op gemeentelijk niveau.
- *Programma*: Waar de Omgevingsvisie gericht is op het strategisch beleid is het programma meer gericht op de uitvoering; het geeft aan hoe een strategisch beleidsdoel uit de omgevingsvisie bereikt kan worden.

DEEL 1 - Zienswijzen van organisaties

Zienswijze 1 – Cumela

De cumelabedrijven in Het Hogeland bieden een stabiele werkgelegenheid in de gemeente en dragen bij aan een sterk markteconomisch aandeel van het landelijk gebied. De bedrijven zijn nagenoeg allemaal in het landelijk gebied van de gemeente gevestigd en bewerken volgens eigen inschatting 80-85% van de gronden binnen de gemeente.

De cumelasector speelt een belangrijke rol bij veel maatschappelijke uitdagingen die ook in de Omgevingsvisie zijn benoemd. De sector is al volop bezig met een transitie naar meer circulair gebruik van vooral organische reststromen. De sector wil ook graag samen aan de slag met de gemeentelijke ambities op dit vlak om het buitengebied veiliger, mooier en beter te maken.

Indiener geeft aan dat het voor de cumelabedrijven van groot belang is dat zij in het buitengebied kunnen blijven vanwege hun nadrukkelijke verbinding met het landelijk gebied. De wegen in het landelijk gebied zijn bovendien beter berekend op de machines die worden gebruikt. De transitie naar meer circulariteit vraagt daarnaast naar alle waarschijnlijkheid meer ruimte voor buitenopslag om reststromen, zoals groenafvalstromen, tijdelijk te kunnen bergen.

De sector vraagt hun rol als belangrijke sector in het buitengebied te markeren in de Omgevingsvisie en hun aandachtspunten in de omgevingsvisie of het omgevingsplan mee te nemen.

Reactie

De waarde en de rol van de cumelasector wordt door ons onderschreven. In de Omgevingsvisie zullen we deze aan het agrarisch gebied verbonden bedrijvigheid expliciet benoemen.

We nemen met instemming kennis van de rol die de sector neemt bij veel maatschappelijke uitdagingen. Het is verheugend om te mogen lezen dat de cumelasector haar verantwoordelijkheid neemt op aspecten als landbouwverkeer, milieueffecten, natuur, biodiversiteit, energie en duurzaamheid.

Dat sluit goed aan bij de ambities uit onze Omgevingsvisie. In de visie wordt aangegeven dat de ontwikkeling van het landelijk gebied maatwerk vraagt. Daarbij geven we aan dat we de ruimte geven om maatwerk te leveren. Zo kunnen we ervoor zorgdragen dat nieuwe en bestaande bedrijven passen bij de maat en schaal van het landschap. Dat geldt ook voor de cumelabedrijven, waarvoor de binding met het landelijk gebied van groot belang is. Daarmee is de Omgevingsvisie in lijn met de zienswijze.

De daadwerkelijke regels voor de grootte van bedrijven, inclusief (buiten)opslag krijgen een plek in het Omgevingsplan. Onze bestemmingsplannen vormen daarvoor vooralsnog het kader.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De aan het agrarisch gebied verbonden bedrijvigheid en hun rol in het landelijk gebied wordt expliciet benoemd in de Omgevingsvisie.

Zienswijze 2 – Dorpsbelangen Leens

(mede namens vereniging dorpsbelangen Vierhuizen, vereniging dorpsbelangen Ulrum, samenwerkende verenigingen Leens en Ondernemersvereniging Hogeland West)

De indienende belangenverenigingen zien in de omgevingsvisie weinig perspectief voor de voormalige gemeente De Marne. De omgevingsvisie biedt te weinig mogelijkheden voor De Marne:

- *voor een omgeving waar het goed wonen is, omdat er geen plannen zijn om actief aan de slag te gaan met woningbouw;*
- *voor het behoud van voorzieningen, omdat de focus ligt op de regionale centra Winsum, Bedum en Uithuizen;*
- *voor voldoende bedrijvigheid, omdat bedrijventerreinen meer worden geconcentreerd en alleen in Winsum ruimte is voor perifere detailhandel.*

De dorpen wordt gevraagd meer zelforganiserend en samenredzaam te zijn. De indienende partijen zijn bereid daartoe het initiatief te nemen, maar verwachten wel van de gemeente een 'ja' als grondhouding en grote voortvarendheid en steun om plannen ontwikkeld te krijgen.

De indieners geven daarnaast aan dat het proces tot vragen heeft geleid. De mogelijkheden tot gesprek kunnen niet tot gewijzigde inzichten hebben geleid.

Reactie

De bestaande, vastgestelde beleidsstukken zijn de basis onder de Omgevingsvisie. Dan gaat het specifiek om de Woonvisie Het Hogeland 'ruimte voor goed wonen' en de Bedrijventerreinenvisie Het Hogeland 2021 – 2035.

Woningbouw en voorzieningen

In de woonvisie wordt een onderverdeling gemaakt in type dorpen: regionale centra, centrumdorpen en woondorpen. Deze onderverdeling hangt samen met de aanwezigheid van voorzieningen in de dorpen en de omvang van de dorpen. De aanwezigheid van voorzieningen kan een dorp aantrekkelijker maken om te wonen, zoals indieners ook stellen.

In de woonvisie is de lijn gekozen om maatwerk te bieden. Dat maatwerk loopt langs 5 lijnen:

1. Ruimte aan onze dorpen
2. Een karavaan voor strategische dorpsplannen
3. Inspelen op de woningvraag vanuit de stadsregio
4. Prettig oud worden in onze gemeente
5. Opknappers een tweede jeugd geven.

De woningvraag vanuit de stadsregio (punt 3) verbinden we bij voorkeur aan plekken die duurzaam en vlot bereikbaar zijn vanuit de stad Groningen. Onze blik richt zich daarbij eerst op de dorpen die via het spoor bereikbaar zijn. De dorpen in de Marne, waar indieners zich sterk voor maken, zijn inderdaad niet via het spoor bereikbaar.

Maar een deel van deze dorpen, waaronder Leens en Zoutkamp, hebben als centrumdorp wel goede busverbindingen met de stad Groningen. We passen de Omgevingsvisie daarom aan en spreken niet meer van stationsdorpen, maar dorpen die goed en vlot met het openbaar vervoer bereikbaar zijn. Daarmee komen we meer tegemoet aan hetgeen in onze Woonvisie staat en ook aan de wensen van de dorpen aan de westkant van onze gemeente.

Voor ieder dorp geldt dat er altijd ruimte is voor woningen aansluitend bij de woningvraag en – behoefte in een dorp (zie punt 1). Dat de woningmarkt en –vraag onder andere door corona veranderd is, klopt. Tegelijkertijd geven indieners terecht aan dat er op dit moment veel andere ontwikkelingen spelen in en buiten Nederland die gevolgen kunnen hebben voor de woningmarkt.

Daarom streven we naar toevoeging met meerwaarde voor de dorpen. Ook voor de dorpen in de voormalige gemeente De Marne. In veel gevallen zal het daarbij ook gaan om meer passende woningen, zoals levensloopbestendige woningen of woningen voor starters. De omvang en aard van de woningbouw zal per dorp verschillen. Het ligt voor de hand dat het bij centrumdorpen als Leens, Zoutkamp en Eenrum om meer woningen kan gaan dan in de woondorpen.

We waarderen het dat de indieners aangeven dat de dorpen daar zelf het initiatief toe willen nemen. Een onomwonden 'ja' voor elk initiatief kunnen we daar niet aan koppelen; alle nieuwe ontwikkelingen moeten voldoen aan een evenwichtige toedeling van functies, zoals de Omgevingswet dat van ons eist.

Als gemeente zullen we kansrijke dorpsinitiatieven steunen, zoals we dat nu bijvoorbeeld in Eenrum en Wehe – den Hoorn ook doen. We hebben ook aangegeven aan de hand van strategische dorpenplannen (zie punt 2 en 4) met de dorpen samen te kijken naar dat wat nodig is op het vlak van woningbouw.

Bedrijvigheid

In de bedrijventerreinvisie worden (binnen de oude gemeente De Marne) de bedrijventerreinen van Zoutkamp en Lauwersoog specifiek benoemd. Voor beide bedrijventerreinen wordt ingezet op herstructurering en kwaliteitsverbetering. In de Omgevingsvisie is deze lijn overgenomen.

Er is geen sprake van verdere concentratie van bedrijven op bedrijventerreinen buiten de oude gemeente De Marne, zoals indieners stellen. Wel is in de bedrijventerreinvisie aangegeven dat voor enkele bedrijventerreinen, zoals Het Aanleg, bedrijvenpark Boterdiep en Edama uitbreiding wordt onderzocht om verschillende redenen.

De Omgevingsvisie geeft aan dat we staan voor een goed ondernemersklimaat en dat we ons inzetten op een goede samenwerking met de ondernemers. Daar horen ook maatwerkoplossingen bij die onze ondernemers in staat stellen, binnen datgeen wat ruimtelijk en milieukundig inpasbaar is, toe te groeien naar een duurzame toekomst. Ook in de voormalige gemeente De Marne.

Indieners verwijzen nog specifiek naar de mogelijkheid van perifere detailhandel op Het Aanleg. In de huidige situatie is het aandeel perifere detailhandel op Het Aanleg groot. Onder perifere detailhandel wordt detailhandel verstaan die moeilijk inpasbaar is in bestaande winkelgebieden vanwege de volumineuze aard en de bevoorrading. Onze inzet is erop gericht om de centrumgebieden sterk te houden en detailhandel ook daar voor zover inpasbaar te concentreren. We zullen de Omgevingsvisie op dit punt aanpassen en verduidelijken.

Proces

Tot slot merken wij het volgende op ten aanzien van het proces. De gesprekken met de dorpen die hebben deelgenomen aan de online-momenten hebben wel degelijk geleid tot aanpassingen die als ambtshalve wijzigingen zijn meegenomen in de vast te stellen Omgevingsvisie (zie daarvoor het vervolg van deze zienswijzennota). De oproep tot gesprek krijgt vorm na de zomer en richt zich juist op dat wat door meerdere dorpen als belangrijk is aangegeven: wat betekent de omgevingsvisie voor de dorpen en hoe kunnen dorpen en gemeente samen aan de slag om plannen en ambities te realiseren.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt aangepast op het punt van woningbouw in dorpen die goed met het openbaar vervoer bereikbaar zijn en op het punt van de perifere detailhandel.

Zienswijze 3 – Groenplatform in Het Hogeland

Groenplatform in Het Hogeland (hierna 'Groenplatform') geeft aan ingenomen te zijn met de voornemens van de gemeente zoals die zijn verwoord in het groenbeleidsplan en de Omgevingsvisie. Het platform doet drie voorstellen voor uitvoering van de ambities.

1. Snelle invoering van de maatregelen uit het groenbeleidsplan.

Het Groenplatform benoemt specifiek het ecologisch beheer van bermen en gazons, parken, bossen en bosschages en realisering van natuurvriendelijke oevers. Het Groenplatform geeft aan dat het draagvlak voor deze maatregelen groot is en wil desgewenst ook graag bijdragen aan het vergroten van het draagvlak.

2. Symposium 'naar een groene gemeente'

Voor coronatijd is het plan ontstaan een symposium te organiseren waarbij de focus ligt op 'hoe bereiken we met elkaar een groene gemeente?'. Het geplande symposium, waar de gemeente indertijd haar medewerking aan zou verlenen, kon op 18 april 2020 geen doorgang vinden. Graag zoekt het Groenplatform naar een nieuw passend moment.

3. Vergroting vrijwillige inzet

De leden van het Groenplatform zijn allen op vrijwillige basis betrokken bij groene projecten in hun eigen dorp. Het Groenplatform vindt deze vrijwillige inzet belangrijk en wil deze inzet graag verder vergroten. Om dat gericht te kunnen bewerkstelligen, wil het Groenplatform graag met de gemeente in gesprek.

Reactie

We spreken graag onze waardering uit voor de betrokkenheid van het Groenplatform en de ideeën die worden aangedragen. De ideeën zijn, zoals het Groenplatform zelf ook aangeeft, goede inspiratie voor het vervolg na de Omgevingsvisie en helpen ons om ambities te realiseren. We maken graag gebruik van de aangeboden samenwerking en gaan met plezier in gesprek.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen aan de Omgevingsvisie.

Zienswijze 4 – LTO Noord

LTO-Noord geeft in haar zienswijze aan, in aanvulling op de mondelinge gesprekken, een aantal zaken aan te willen scherpen in de Omgevingsvisie.

1. Erfgoed

Het belang van erfgoed wordt, net als door de gemeente, door LTO Noord van harte onderschreven. Een goede subsidieregeling kan behoud van erfgoed bevorderen. Leegstaande (agrarische) panden kunnen worden herbestemd. LTO Noord pleit ook voor ruimte voor nieuwe, specifieke agrarische activiteiten in deze panden, zoals insectenweek vanuit het eiwitprogramma.

2. Verzilting bodem

LTO Noord geeft aan dat het behoud en zelfs het vergroten van de zoetwaterlens voorop moet staan. De kleischil moet behouden blijven voor de landbouw. Nieuwe zoet-zoutovergangen kunnen alleen buitendijks worden aangelegd.

3. Oostpolder

De ontwikkeling van de Oostpolder staat op gespannen voet met ambitie 3 uit de Omgevingsvisie, waarin wordt gesproken over ruimte voor de landbouw van de toekomst in de polders.

4. Ruimte voor water en natuur in de maren

LTO Noord is geen voorstander van het ombuigen van landbouwgebied naar natuurgebied rond de maren. Maar ziet wel kansen voor het uitvoeren van blauwe diensten rond de maren die water en natuur ten goede komen tegen een goede vergoeding.

5. Opwek duurzame energie

De landbouwsector wil graag samen met de gemeente de ambities voor de opwek van duurzame energie invullen. Daarbij is de zonneladder van belang. In de Omgevingsvisie wordt het principe van de zonneladder. De landbouw kan ook een rol vervullen in de kleinschalige productie van waterstof op lokaal niveau. In Het Hogeland zouden hiervoor pilots kunnen worden gestart in het kader van 'boerderij van de toekomst'.

Reactie

1. Erfgoed

In de Omgevingsvisie wordt aangegeven dat gebruik het beste behoud van erfgoed is. Daarom gaan we ruimhartig om met nieuwe functies voor erfgoed, mits passend bij plek en omgeving. De suggesties van indiener voor nieuwe agrarische functies in vrijkomende agrarische panden lijken daarvoor op voorhand geen probleem en passend in lijn met de Omgevingsvisie.

2. Verzilting bodem

De verzilting van de bodem is nu geen probleem. We zullen de Omgevingsvisie op dat punt nuanceren. De huidige zomer laat zien dat de beschikbaarheid van zoet water in het Hogeland (en in de provincie Groningen) blijvend aandacht vraagt. We moeten samenwerken aan provinciebrede oplossingen voor het beter vasthouden van water en meer ruimte voor bufferen van zoet water om onze afhankelijkheid van de inlaat van water uit het IJsselmeer te verminderen.

Deze inzichten en de versterking van de kust als gevolg van de stijging van het zeewater betekenen dat we voor de kuststrook een programma opzetten om te komen tot een duurzame, toekomstbestendige inrichting van de kust. Daarbij hebben we op voorhand geen voorkeur voor de te kiezen oplossingen, o.a. ten aanzien van de zoet-zoutovergangen. Wel staat buiten kijf dat het kustgebied als landbouwgebied van internationale waarde de toekomst moet hebben.

3. Oostpolder

De ontwikkeling van de Oostpolder is inderdaad een besluit dat de gemeente, samen met de provincie Groningen, heeft genomen. Bij het maken van dergelijke keuzes ligt er altijd een brede belangenafweging aan ten grondslag. In de Oostpolder komen meerdere ambities bij elkaar op één plek. In de afweging die daarbij is gemaakt is gekozen prioriteit te geven aan de uitbreiding van de Eemshaven met het oog op een stevige economische en duurzame ontwikkeling van het havengebied. Bij de uitwerking van de plannen is er uiteraard oog voor alle andere belangen in het gebied, ook de belangen voor de landbouw.

4. Ruimte voor water en natuur in de maren

De gemeente ziet kansen voor het meer natuurlijk inrichten en gebruiken van de maren. Hoe dat vorm krijgt zal maatwerk zijn. Wij zien dit als een van de onderdelen die in een breder perspectief op de toekomstbestendige inrichting van het landelijk gebied een plek moeten krijgen. Daarover gaan we met alle relevante partijen samen in gesprek. Een inrichting met meer natuurvriendelijke oevers met bijpassend beheer dat in de vorm van blauwe diensten met een passende vergoeding vorm krijgt, zien we als kansrijk.

De Omgevingsvisie wordt op dat punt verduidelijkt.

5. Opwek duurzame energie

De gemeente ontwikkelt een visie op de grootschalige opwek van zonne-energie. Zoals in de Omgevingsvisie al is aangegeven kiezen we, in algemene zin, waar dat kan voor meervoudig grondgebruik. Dat is ook de basis van de zonneladder. Immers zon op dak of op vuilstorten is daarvan misschien nu wel het meest geziene voorbeeld.

In de Omgevingsvisie geven we aan dat we open staan voor experimenten in de landbouw. In de kustpolders is expliciet ook de ruimte om te pionieren genoemd, juist omdat daar vanwege de grotere maat en schaal ook ruimte en afstand te vinden is.

Specifiek zijn nu experimenten rond verzilting en hogere waterstanden benoemd. We zullen dit veralgemeniseren naar experimenten die helpen om te groeien naar een duurzame en toekomstbestendige landbouwsector.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt met genoemde verduidelijkingen onder punt 2, 4 en 5 aangevuld. Ook de aandachtspunten uit de mondelinge gesprekken worden meegenomen als ambtshalve wijzigingen (zie 'deel 3 – ambtshalve wijzigingen').

Zienswijze 5 - Nederlandse Akkerbouw Vakbond

De Nederlandse Akkerbouw Vakbond geeft in haar zienswijze aan de Agenda voor de Wadden beter verankerd te willen zien in de Omgevingsvisie. Bovendien doet indiener een aantal tekstsuggesties voor de Omgevingsvisie om de rol en positie van de landbouw beter te verankeren in de Omgevingsvisie.

Reactie

De Agenda voor de Wadden is, in tegenstelling tot wat indiener suggereert, wel degelijk bekend bij de gemeente en meegenomen in en bij het opstellen van de Omgevingsvisie. Ons inziens zijn er geen tegenstrijdigheden tussen de Omgevingsvisie en de Agenda voor de Wadden. Suggestie van de indiener om de doelen voor de landbouw vanuit de Agenda van de Wadden expliciet te benoemen en te verwerken in de gemeentelijke doelen nemen we over, evenals een nog steviger koppeling tussen de Agenda voor de Wadden en het programma voor de kuststrook.

De tekstsuggesties bespreken we in het navolgende per punt. Voor de beantwoording hebben we zo nodig een aantal punten vanuit de zienswijze gegroepeerd.

In algemene zin willen we ook verwijzen naar zienswijze 6. Uit de ingediende zienswijzen vanuit zowel de natuur- en milieusector als voorliggende zienswijze vanuit de landbouwsector blijkt een grote betrokkenheid bij het landelijk gebied. De zienswijzen laten zien dat we echt gezamenlijk moeten werken aan een duurzaam, klimaatbestendig landelijk gebied met perspectief voor zowel de landbouw als de natuur (herstel biodiversiteit). Daar zullen we als gemeente onze verantwoordelijkheid in nemen.

1. U stelt dat de landbouw duurzaam en circulair moet worden. Heeft u een duidelijk beeld wat circulair is? Of duurzaam? Het gevaar dreigt, dat de gemeente zich nu met de bedrijfsvoering in de landbouw gaat bemoeien zonder relevante kennis van zaken. Daar maken wij bezwaar tegen. De pootaardappelteelt vervult een belangrijke rol in de teelt van goede gewassen elders in de wereld, omdat met name langs de Waddenkust het goed mogelijk is om duurzaam gezond pootgoed te telen. Hierdoor begint het gewas elders met een gezonde start, wat de opbrengst van het volggewas vele malen groter maakt en de teelt vele malen duurzamer. Daarmee is de Nederlandse noordelijke kleischil een belangrijke factor in voedselzekerheid elders (zie Bijlage). Door nu als gemeente te willen sturen op circulair (wat in landbouwkringen ook inhoudt: lokale afzet), bemoeit u zich met wereldmarkten en voedselsystemen die in onze ogen buiten de scope van uw gezag vallen. Bovendien ondersteunt u wel de SDG's van de VN. SDG2 is 'Geen honger'. De NAV vindt niet dat Nederland de wereld moet voeden, maar onze unieke positie in het produceren van gezond uitgangsmateriaal geeft een grote bijdrage aan SDG2, niet alleen wat betreft geen honger maar ook wat betreft duurzame landbouw, omdat bij gezond uitgangsmateriaal de volgteelten veel minder bestrijdingsmiddelen nodig hebben. Overgaan tot circulaire landbouw in de noordelijke kleischil heeft een direct negatief effect op SDG2 elders.
2. Verder stelt u: 'We zijn er (net als vroeger) koploper en pionier van de modernste land- en tuinbouw.' We willen u graag er op wijzen dat dit nu ook zo is. Van heinde en ver komen mensen kijken hoe wij in Nederland de landbouw en de pootgoedteelt doen. We doen de tekstsuggestie om (net als vroeger) te vervangen door (net als nu).
9. Op p. 36 heeft u het over circulariteit. De tegenstrijdigheid, ook van toekomstig Rijksoverheid beleid, is dat men dan veehouderij en akkerbouw dicht bij elkaar wil hebben. In Nederland heeft een specialisatie plaatsgevonden op basis van de grondsoort. Daar waar akkerbouw mogelijk is, is er akkerbouw. Dat betekent dat er in grote delen van uw gemeente geen veehouderij zit. Om dat nu op te nemen als doel is niet duurzaam, omdat u dan bedrijven wilt hebben op plaatsen waar dat voor dat bedrijf niet de beste plek is en voor die plek niet het beste bedrijf.
16. Op p. 55 komt u met plannen voor de landbouw zodat de landbouw weer koploper wordt. Kennelijk is het u ontgaan dat de Nederlandse landbouw en dan met name de pootaardappelteelt al koploper is. Wij zouden hier graag meer respect zien voor hoe de sector zichzelf steeds verbetert en verduurzaamt. Hier klinkt wel duidelijk een vooringenomen blik op de landbouw door die volgens ons niet strookt met de werkelijkheid. Of er ligt een weerstand tegen de huidige agrarische bedrijfsvoering onder die ons zorgen baart.

Reactie

In de Omgevingsvisie is het meer circulair worden van de landbouw niet één-op-één gekoppeld aan het systeem van lokaal produceren en verkopen. Wij zetten dan ook niet in op het direct verbinden van akkerbouw en veehouderij op korte afstand van elkaar.

Wij erkennen dat de pootgoedteelt in de kleischil van grote internationale waarde is en willen dat ook blijvend ondersteunen. De tekst wordt op dat punt aangepast, zodat de waarde van de pootgoedteelt onmiskenbaar naar voren komt. Er is geen sprake van een door de indiener gesuggereerde vooringenomen blik.

De ruimte voor een stevige internationale pootgoedteelt staat naast de wens om de mogelijkheden te benutten binnen de landbouwsector te verduurzamen en zorgvuldig om te gaan met grondstoffen en reststromen.

3. U stelt ook op p. 20: 'Verder landinwaarts ontstaat een steeds multifunctioneler buitengebied. Hier zijn landbouw, recreatie en natuur verknoot met een duurzame en klimaatbestendige inrichting van het landelijk gebied. Dat is het resultaat van goede samenwerking tussen de gemeente en alle bij het gebied betrokken partijen.' Dit klinkt alsof de landbouw hier moet veranderen in een multifunctionele bedrijfsvoering. Wij willen graag de nuancering aanbrengen, dat voedselproductie op zich zelf al een maatschappelijk belangrijk doel is. U kunt hoogopgeleide ondernemers niet zomaar dwingen met uw Omgevingsvisie om een zorgboerderij of B&B te openen. Wij zien hier liever dat de tekst reflecteert hoe u boeren die zelf willen verbreden met hun bedrijf wilt ondersteunen.
- Wat de natuur betreft: de huidige maatregelen, waarbij juist de boeren die aan natuurvorming hebben gedaan op hun eigen land hard getroffen worden door sterke reductiedoelen voor stikstof juist vanwege die natuur zorgen er voor dat boeren steeds minder geneigd zullen zijn tot natuurvorming op eigen grond.
12. Op p. 52 wilt u ruimte geven voor verbreding van landbouwbedrijven mits het past in het gebied. Dit vinden wij wat tegenstrijdig met punt 3. Daar leek het alsof u bedrijven wilt dwingen tot nevenactiviteiten en hier lijkt het alsof u er juist beperkingen aan wilt stellen. Dat vinden wij niet congruent, maar wellicht begrijpen wij het niet goed.
17. Op p.66 stelt u dat boeren een goed inkomen moeten hebben maar wel plaats moeten maken voor andere functies. Niet elke boer is geschikt of heeft er zin in om een zorgboerderij of een B&B te openen, net zoals ook niet elke gemeenteburgemeester of bestuurder geschikt zou zijn of zin zou hebben in boer worden.

Reactie

Landinwaarts vervult ons landelijk gebied nu al vele functies: voor de recreatie, de natuur en de landbouw. Deze mix aan functies vinden wij passend, ook voor de toekomst. Daarbij richten we ons op een klimaatbestendig ingericht landschap. Dat betekent niet dat de landbouw zelf een multifunctionele bedrijfsvoering moet hebben, al kan dat heel goed passend zijn in het gebied als een ondernemer daar voor kiest.

De huidige discussie over het landelijk gebied als gevolg van de beoogde rijksdoelen voor stikstofreductie laat zien dat we samen met alle partners in het landelijk gebied moeten zoeken naar een stevig, duurzaam fundament voor de landbouw en voor het landelijk gebied. Dat die toekomst kan verschillen per gebied, laat ook de Omgevingsvisie al zien.

4. Op p. 26 stelt u: 'Als we overtuigd zijn van de ruimtelijke kwaliteit van een plan, hebben we het lef om dat ook te omarmen.' De NAV vraagt zich af hoe deze zin past bij het feit dat u rondom Oudeschip de ruimtelijke kwaliteit sterk gaat verslechteren door de onteigening van de Oostpolder en de vestiging daar van industrie. Dat is echt geen plan met ruimtelijke kwaliteitsverbetering t.o.v. de huidige situatie.

Reactie

De ontwikkeling van de Oostpolder zal leiden tot een andere ruimtelijke inrichting van het gebied. Binnen de mogelijkheden die er zijn streven we, onder andere in goed overleg met de inwoners van Oudeschip, naar een uniek, toekomstbestendig bedrijventerrein met nieuwe, eigen ruimtelijke kwaliteit.

5. Op p. 31 lezen wij: 'We gaan structureel in overleg met onze partners over de ontwikkelmogelijkheden van ons landelijk gebied.' We vragen ons af hoe u dat voor zich ziet. Tot nu toe (ook in deze Omgevingsvisie) komen de plannen van één kant en mogen we daar als grondeigenaren en belangrijke economische sector eventueel achteraf op reageren. Het vestigen van voorkeursrecht bijvoorbeeld, is een toonbeeld van NIET overleggen over de mogelijkheden. Wij hopen dan ook dat u deze zin wilt veranderen in 'partners, stakeholders en grondeigenaren'.
6. De paragraaf op p.33 vinden wij verontrustend. U stelt hier dingen over de landbouw die niet binnen uw macht liggen. U bepaalt als gemeente niet de bedrijfsvoering van agrariërs en al helemaal niet welke gewassen zij telen of dat ze hun land beschikbaar moeten stellen voor recreatie of natuur. Dat lijkt hier wel te worden gesuggereerd.
U wilt gesprekken initiëren waar de problemen het grootst zijn: aan de kust. Welke problemen? Daar vindt een prima bedrijfsvoering plaats die juist daar zo duurzaam kan omdat er door de combinatie van bodem en klimaat zeer weinig bladluizen zijn die virus overbrengen. Daardoor kan met minimale inzet van bestrijdingsmiddelen virusvrij pootgoed worden geteeld.
De verzilting in de noordelijke kleischil valt tot nu toe mee vanwege de zoete lens. Het gebied zou enorm zijn geholpen met aandacht voor het beschermen en vergroten van deze zoete lens, i.p.v. het gebied opgeven als verziltend. In het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor de Wadden wordt gewerkt aan een zoetwaterstrategie voor de landbouw in het gebied. Zoals het er nu staat in uw Omgevingsvisie wilt u eigenlijk meer natuur en recreatie op wat nu florerende akkerbouwbedrijven zijn. Daarmee gaat u volgens ons uw boekje te buiten. Hier zijn landelijke afspraken over en breed gedragen aangenomen moties. Waarom stelt u niet duidelijker wat u wilt in dit gebied? Moeten boeren allemaal een neventak 'natuurgebied' of 'zorgboerderij' of 'B&B' hebben? Maar waarom? Ze zijn hoogopgeleide ondernemers die een essentieel product, voedsel, produceren.
U wilt samenwerkende partijen de ruimte geven om te experimenteren met zilte teelten. Die stelling begrijpen wij niet. Hoe denkt u daar invulling aan te geven? Boeren bepalen zelf welke gewassen ze telen. Welke ruimte wilt u geven? Een gemeente hoeft geen toestemming te geven voor experimenteren met teelten. Als u bedoelt dat u de experimenten wilt ondersteunen met subsidies zou het beter zijn om dat op te schrijven, nu lijkt het alsof u denkt dat u als gemeente al of niet toestemming wilt gaan geven over welke teelten boeren 'mogen' neerzetten.
7. Op p. 35 wilt u samen met agrariërs kijken naar vergroten van de biodiversiteit. We nemen aan dat u bekend bent met het GLB en met de ecoregeling daarin en met het ANLb? Kortom: hier zijn Rijksoverheid en provincie leidend, u bent niet het bevoegde gezag als gemeente. Het is ook verboden om subsidies te stapelen.
13. P. 53: 'Ruimte voor nieuwe teelten en optimalisatie van teelten, bijvoorbeeld als antwoord op de verzilting van de bodem.' Hier is een interessant punt wat de definitie van verzilting is. Er lijkt op termijn wel een zorg te zijn over verzilting, maar die is niet dermate acuut dat er nu bedrijven of gewassen moeten worden opgegeven. Ondertussen werkt de landbouw zelf al aan rassen met een hogere zouttolerantie en technieken om verzilting tegen te gaan in het programma Zoet op Zout. En zie ook punt 6. De boeren bepalen zelf welke gewassen ze telen. U kunt hooguit helpen met subsidie maar gewasteelten hoeven geen vergunning van de gemeente te krijgen. Misschien kunt u hier iets toevoegen over samenwerking met lopende zaken in de landbouw of iets dergelijks.

Reactie

Het gebruik en de inrichting van het landelijk gebied staan onder druk. Dat wordt onder meer duidelijk in de door de rijksoverheid voorgenomen doelen voor stikstofreductie, waar indiener in de zienswijze ook aan refereert. Wij realiseren ons terdege dat een belangrijk deel van het beleid en de regelgeving rond het landelijk gebied wordt gemaakt door de EU, het Rijk en de provincie Groningen.

Gemeenten zijn daarin vaak een overlegpartner. Wij vinden het niet meer dan logisch dat, als we als gesprekspartner aan tafel zitten, daar onze gemeentelijke belangen naar voren brengen. Dat doen we bij voorkeur vanuit een positie waarin we structureel in overleg zijn met andere belangenorganisaties in het gebied, ook op het gebied van recreatie en natuur. Deze Omgevingsvisie doet daartoe de uitnodiging.

In de Omgevingsvisie geven we aan open te staan voor pilots in het landelijk gebied, bijvoorbeeld vanuit de zorg voor een mogelijke verzilting van het gebied op de langere termijn (nu speelt verzilting nog geen rol). Dat kunnen ook nieuwe teelten zijn die mogelijk ruimtelijke aanpassingen vragen in het landelijk gebied. In die gevallen is de gemeente wel degelijk partij. Wij leggen in de Omgevingsvisie geenszins experimenten op, de visie geeft aan dat we als gemeente een open houding hebben en ruimte willen bieden aan experimenten als die ons helpen te bouwen aan een toekomstbestendige landbouw (zie ook de beantwoording onder punt 2 en 5 onder zienswijze 4). Dat geldt ook voor mogelijkheden om de biodiversiteit te vergroten. En ook nu doen we dat al. De tekstsuggestie van indiener daaromtrent nemen we over.

8. Onderaan p.35 staat iets waar we het helemaal mee eens zijn: geen zonneparken op agrarische grond.

Reactie

Ter kennisgeving aangenomen.

10. In paragraaf 4.5.2 op p. 40 stelt u, dat de milieueisen van het Rijk voor u het minimum niveau zijn. Dat betekent dat u dus strengere eisen wilt kunnen stellen dan via landelijke wet- en regelgeving democratisch is vastgelegd. Hier zijn wij het echt niet mee eens. We houden ons hart vast en zullen belemmeringen die aan onze leden op deze basis worden opgelegd tot aan de hoogste rechter aanvechten.

Reactie

De Omgevingswet biedt de ruimte aan gemeenten om ten aanzien van verschillende milieuaspecten een eigen norm vast te stellen, naar boven of naar beneden. In de Omgevingsvisie geven wij aan nooit een norm onder het minimumniveau dat door het Rijk is aangegeven vast te stellen, omdat we streven naar een veilige en gezonde leefomgeving. Mocht dat nodig zijn, kunnen we als gemeente maatwerk bieden en de voor onze gemeente best passende milieunormen vastleggen. Dat zullen we altijd zorgvuldig doen. Het omgevingsplan vormt daarvoor het kader.

11. Op p. 43 e.v. gaat u in op de plannen wat betreft water. Wat we hier missen is het nemen van verantwoordelijkheid voor de voldoende beschikbaarheid van zoet water voor drinkwater, landbouw en natuur. U omarmt als gemeente de komst van datacenters zonder mee te nemen dat deze een enorm beslag leggen op zoetwater én dit zoetwater vervuild met reinigingsmiddel lozen op het oppervlaktewater. Wij zouden graag een aanvulling zien over de verantwoordelijkheid van voldoende zoet water op het juiste moment op de juiste plek met de juiste kwaliteit.

Reactie

De huidige zomer laat opnieuw zien dat de beschikbaarheid van zoet water in het Hogeland (en in de provincie Groningen) blijvend aandacht vraagt. We zijn voor onze watervoorziening in belangrijke mate afhankelijk van het IJsselmeer. We zullen de komende jaren moeten werken aan provinciebrede oplossingen voor het beter vasthouden van water en meer ruimte voor bufferen van zoet water. In onze Omgevingsvisie wordt overigens niet gesproken over het omarmen van datacenters.

14. P. 53: 'Vergroten van de biodiversiteit door de natuurwaarden buitendijks ook binnendijks te versterken.' Wat bedoelt u daarmee? Het klinkt alsof u net als het Groninger Landschap natuur wilt aanleggen op nu florerende boerenbedrijven. Maar in onze ogen gaat u er niet over. U kunt niet zomaar bepalen wat boeren aan biodiversiteit doen, tenzij u er een subsidie tegenover zet. En als dat de bedoeling is zou het goed zijn om het in de tekst op te nemen.
15. Op p. 53 staan uw plannen voor een integrale visie op het kustgebied. Het is voor ons onbegrijpelijk dat u hier niet refereert aan de Agenda voor de Wadden 2050. Het is ook onjuist om te stellen dat de grond sterk aan verzilting onderhevig is. U wilt landbouw, natuur, economie, recreatie en verduurzaming aan elkaar verbinden in de kuststreek. De landbouw daar is een belangrijke schakel in de voedselzekerheid elders. Wij hebben hierboven al uiteengezet dat de landbouw in de kuststrook niet in acuut gevaar is door verzilting. Het is in onze ogen niet juist dat u plannen maakt voor natuur, recreatie en verduurzaming op de bestaande bedrijven, tenzij u het nadrukkelijk faciliterend maakt. Nu klinkt het ons alsof u zich sterk wilt gaan bemoeien met de bedrijfsvoering en toekomst van de boerenbedrijven.
18. Op p. 70 e.v. missen wij de Agenda voor de Wadden 2050 waar de gemeente zich aan heeft verbonden.

Reactie

De suggestie van indiener om de Agenda voor de Wadden nog explicieter te vertalen in de Omgevingsvisie nemen we over. Vanzelfsprekend legt de Agenda voor de Wadden de basis voor een programma voor de kuststrook. In dit programma wordt de opgave op het vlak van kustversterking aan andere maatschappelijke opgaven zoals herstel van biodiversiteit en verduurzaming verbonden. In het programma onderzoeken we met alle daartoe relevante stakeholders hoe we kunnen komen tot een toekomstbestendige kustgebied. Indiener is daarbij van harte uitgenodigd.

19. Paragraaf 10.2, pag. 75: wij missen hier de factor Voedsel. U kijkt naar de landbouw als gebruiker van de ruimte, maar uit alle bovenstaande punten blijkt dat u geen waardering heeft voor de voedselproductie door de landbouw. Boeren zitten niet zomaar op hun land, ze gebruiken het voor voedselproductie.

Reactie

Het beeld dat indiener schetst van de gemeente wordt niet herkend.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt aangepast aan de hand van de suggesties om de Agenda voor de Wadden nog beter te verankeren en de mogelijkheden voor experiment in de landbouw in bredere zin neer te zetten, evenals de waarde van de pootgoedteelt in onze gemeente.

Zienswijze 6 – Natuur- en milieufederatie Groningen (NMF)

In de zienswijze van NMF wordt aangegeven dat indiener graag eerder betrokken had willen worden bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie en dat het participatietraject niet aansluit bij hetgeen de Omgevingswet beoogt.

Daarnaast doet indiener een oproep om natuur- en landschapswaarden nog beter te borgen in de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie legt een goede basis, onder andere door de kwaliteiten van de verschillende landschappen als uitgangspunt te nemen voor gebiedsgericht beleid. In de zienswijze worden diverse suggesties gedaan om op onderdelen keuzes aan te scherpen om zo de natuur- en landschapswaarden beter te beschermen.

Reactie

Over de totstandkoming van de Omgevingsvisie verwijzen we gemakshalve naar de inleiding. Helaas is uw oproep tot meedenken niet goed overgekomen. Wij zullen de NMF als betrokken maatschappelijke organisatie uitnodigen bij het vervolg van de Omgevingsvisie en de uitwerking in programma's.

De tekstsuggesties behandelen we navolgend. In algemene zin willen we ook verwijzen naar zienswijze 5. Uit de ingediende zienswijzen vanuit zowel de landbouwsector als voorliggende zienswijze vanuit de natuur- en milieusector blijkt een grote betrokkenheid bij het landelijk gebied. De zienswijzen laten zien dat we echt gezamenlijk moeten werken aan een duurzaam, klimaatbestendig landelijk gebied met perspectief voor zowel de landbouw als de natuur (herstel biodiversiteit). Daar zullen we als gemeente onze verantwoordelijkheid in nemen.

Versterken biodiversiteit

Wij denken dat aanvullend op de aandacht die er al is, natuur en biodiversiteit nog een grotere rol kunnen vervullen in de visie. Natuurontwikkeling en het verbeteren ervan, wordt wel genoemd, zoals beheer van openbaar groen volgens ecologische principes en het open staan voor plannen voor bijvoorbeeld voedselbossen, maar natuur kan meer verweven worden met andere functies. Hoe dit aan te pakken kan nog sterker worden neergezet. Juist door de bodem en waterstructuur als uitgangspunt te nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen kan de biodiversiteit in het landelijk gebied worden versterkt. De ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied is nog goed afleesbaar. In het huidige bodem- en watersysteem zie je nog terug hoe het gebied is ontstaan in de tijd dat het gebied nog onder invloed stond van de (Wadden)zee. De oude geulen (huidige maren) in het gebied zijn een goede basis voor versterking van de groen-blauwe structuur. Ook in aanvulling op het Reitdiep (van Stad tot Wad). Zorg voor brede natuurvriendelijke oevers en versterk daarmee het natuurnetwerk. Tegelijkertijd kan hiermee de natuur doordringen tot in de 'haarvaten' van het gebied, inclusief de dorpen. Wij vragen u:

- Versterk de natuurwaarden van het gebied door langs de maren en andere watergangen brede natuurvriendelijke oevers aan te leggen, ook als buffer tussen landbouw en natuur. Benut ook (oude) dijken en paden als groene corridor door aanplant van hagen en struiken.
- Stel 'natuurinclusief bouwen' als uitgangspunt voor nieuwe woningbouwprojecten en stimuleer dit bij woningeigenaren. [Het beleid van de gemeente Groningen is hiervoor een goed voorbeeld.](#)

Reactie

In de Omgevingsvisie wordt het benutten van de maren voor de ontwikkeling van natuur en het bergen van water benoemd samen met de kansen voor recreatieve meerwaarde van de maren. De vorm en manier waarop laten we in het midden, dat is maatwerk. Natuurvriendelijke oevers in combinatie met een goede vergoeding voor blauwe diensten die door de agrariërs worden geleverd kan heel goed passend zijn op veel plekken (zie ook de beantwoording onder punt 4 van zienswijze 4).

Wij zien net als indiener natuurinclusief bouwen als een goede manier om nieuwe woningbouwontwikkelingen te combineren met het versterken van de biodiversiteit. In ambitie 4 staat als een van de uitwerkingen "nieuwe woonbuurten zijn duurzaam en circulair en geven ruimte voor een vergroting van de biodiversiteit". Daarmee verbinden natuurinclusief bouwen niet aan het individuele perceel maar aan de ontwikkeling van de buurt.

Onze Omgevingsvisie is in lijn met de suggesties van de indiener.

Zuinig op ruimte

Het Hogeland is een gemeente die, met name in het landelijk gebied, veel verschillende ruimtelijk-economische ontwikkelingen naast elkaar wil laten plaatsvinden. Zoals verruiming functies in voormalige boerderijen, stimuleren van de havengebieden, agrarische schaalvergroting, recreatie etc. Dit kan lokaal op gespannen voet staan met het behoud en versterking van natuur en landschap. Niet alles kan overal. Wij vragen u:

- Zet waar dat kan, met name in de kernen en dorpen in op meervoudig ruimtegebruik bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Stel in kwetsbare gebieden, waaronder de Waddenkust en waardevolle landschappen, natuur- en landschapswaarden centraal. Niet vrijblijvend maar voorwaardelijk.

Reactie

Niet alles kan overal. Dat stellen wij ook. We herkennen ons in het pleidooi van indiener. Voor dit punt verwijzen we ook naar de inleiding met een algemene reactie op de zienswijzen.

In de visie op onze werkwijze noemen we expliciet meervoudig ruimtegebruik en het werken vanuit waarden en kwaliteiten als onze basis: *“Onze waarden en kwaliteiten zijn onze basis. Met ieder plan en ieder idee lukt het ons om aan die waarden en kwaliteiten verder te bouwen. We zoeken altijd naar koppelkansen en dagen initiatiefnemers daar ook op uit. Het verbinden van kansen geeft vaak meerwaarde voor het resultaat. En we kiezen waar dat kan voor multifunctioneel ruimtegebruik, want onze ruimte is kostbaar en schaars”.*

Natuurinclusieve landbouw

Het is belangrijk om waardevolle landbouwgronden vanwege de ruimte voor voedselproductie en landschappelijke waarde (grootschalige openheid) te beschermen. Een toekomstbestendige landbouw is volgens ons ook een landbouw die duurzaam omgaat met de aarde en werkt als kringlooplandbouw. Daarbij is het noodzakelijk dat er ook grenzen worden gesteld aan (intensieve) landbouw door, ook in het kleischilgebied, kritisch te kijken naar schaalvergroting en intensivering van de landbouw. Ook gelet op de toekomstige druk op deze landbouwgebieden door boeren die in andere delen van het land niet meer uit de voeten kunnen en Groningse boerderijen overnemen. Maak ook bij grondgebonden bedrijven omzetting van akkerbouw naar (melk)veebedrijven niet zonder meer mogelijk. Het is belangrijk dat landschapsbeheer en versterking van de biodiversiteit en volwaardig onderdeel worden van het agrarische verdienmodel en dat de gemeente die ook omarmt. Juist bij maatwerkgesprekken, bij uitbreiding- of ontwikkelingsplannen van agrariërs, kan dit worden besproken als onderdeel van het toekomstperspectief. Ook kunnen hier afspraken worden vastgelegd, over bijvoorbeeld (langdurig) beheer van erf- en landschapselementen en inzet voor herstel van biodiversiteit. Wij vragen u:

- Stel grenzen aan de schaalvergroting en intensivering van agrarische bedrijven.
- Maak landschapsbeheer en versterking van de biodiversiteit onderdeel van de maatwerkgesprekken met agrariërs.

Reactie

Voor de reactie op dit punt verwijzen we ook naar de beantwoording onder punt 5 van zienswijze 5. Kortgezegd staan we samen met agrariërs, en natuurbeherende organisaties en diverse overheden en waterschappen voor de uitdaging om de komende jaren te komen tot een klimaatbestendige inrichting van het landelijk gebied, waar voor boeren een goed verdienmodel onder ligt en waar voldoende ruimte is om onze biodiversiteit te herstellen. Op voorhand nemen we als gemeente geen stelling in en is voor ons veel bespreekbaar als dat leidt tot een landelijk gebied waar landbouw, water, natuur, en recreatie een goede, toekomstbestendige plek hebben gevonden.

Kompas 'Wad een kust'

De bijzondere kwaliteiten van het waddegebied de Waddenzee- en kust zijn benoemd in de visie. Deze aandacht is van groot belang om dat de natuurwaarden in het gebied, dat als economische ontwikkelingen geen negatieve impact hebben op de ecologie in het gebied en waar mogelijk juist een ecologische plus leveren. Het concentreren van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen die gepaard gaan met 'reuring' in de Eemshaven en in mindere mate in Lauwersoog is een goed uitgangspunt. Voor de Eemshaven is daarbij specifieke aandacht voor aanwezigheid van (broed)vogels en vogeltrek van belang. De haven ligt onder een belangrijke internationale trekroute. De windparken hebben (een negatieve) impact hierop. Vanwege de concentratie van bedrijfsactiviteiten in deze havens is het belangrijk om de cumulatieve milieueffecten in beeld te brengen. Bij het toevoegen van nieuwe activiteiten wordt dit niet altijd gedaan. Wij vragen u:

- Besteed bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder energieprojecten (inclusief infrastructuur) en uitbreiding van de Eemshaven, extra aandacht aan de bijzondere waarden van het gebied boven op de wettelijke regels. Voor zowel de omgeving van de Eemshaven als Lauwersoog is ook blijvende aandacht voor duisternis als kernkwaliteit nodig. Monitoring en concrete regels voor lichtuitstraling zijn daarbij noodzakelijk.
- Respecteer bij nieuwe ontwikkelingen in het Eems-Dollard-gebied de afspraken vanuit 'Ecologie en Economie in Balans', dit geldt ook voor de ontwikkeling van de Oostpolder.
- Kijk bij de ontwikkeling van de Oostpolder kritisch naar de milieu-impact van nieuwe bedrijven die zich melden. Sta geen (nieuwe) bedrijven toe die niet zelf in hun energie- en waterbehoefte kunnen voorzien. Een uitzondering is mogelijk als aangetoond wordt dat de bestaande water- en energievoorziening in het gebied duurzaam in de benodigde vraag kan voorzien, zonder dat de watervoorziening voor andere functies hierdoor (extra) onder druk komt te staan.
- Onderzoek in het programma voor de kuststrook ook de inzet van natuurlijke processen bij de kustaanpak, waaronder het herstel van zoet-zoutovergangen. Ook een opschaling van Eems-Dollard proefprojecten als 'dubbele dijken' en 'brede groene dijken' is wenselijk. Deze projecten dragen naast een klimaatbestendige kust ook bij aan een vermindering van de barrière tussen wad en land.

Reactie

Goed om te lezen dat indiener het principe van reuring en rust langs de kuststrook een goed vertrekpunt vindt voor de ontwikkelingen in de kustzone.

Specifiek over de ontwikkeling rond Eemshaven en Oostpolder het volgende. Voor de ontwikkeling van de Oostpolder is een eigen visie in ontwikkeling. Ook de milieubeoordeling speelt hierin een belangrijke rol. De intentie van de gemeente en provincie is het bedrijventerrein zeer duurzaam te ontwikkelen. Daar worden ook eisen aan verbonden rond het gebruik van (koel)water en energie. De visie op de ontwikkeling van de Oostpolder zal op termijn worden opgenomen in (een herziening van) de Omgevingsvisie. De afspraken vanuit 'Ecologie en Economie in balans' staan niet ter discussie. We nemen dit expliciet op in de voorliggende Omgevingsvisie.

Duisternis is als belangrijke waarde benoemd in Het Hogeland, in het bijzonder het Dark Sky-park Lauwersoog. Plannen mogen geen overbodige lichtuitstraling meebrengen. We voegen toe aan de Omgevingsvisie dat we op plekken met veel lichtuitstraling (zoals de Eemshaven) actief zullen bekijken hoe de lichtuitstraling kan worden verminderd.

In het programma voor de kuststrook willen we kustversterking verbinden met een voor de landbouw toekomstbestendige inrichting van het kustgebied en met maatschappelijke opgaven rond het herstel van biodiversiteit, verduurzaming en recreatief gebruik van het gebied. Voor ons zijn daarbij vele oplossingen denkbaar en bespreekbaar (ook een dubbele dijk). Zie ook de beantwoording onder punt 2 van zienswijze 4.

Omgevingswet

De Omgevingswet biedt straks ook mogelijkheden om op bepaalde plekken andere of strengere normen toe te passen. Dit biedt ook kansen om zowel op het gebied van biodiversiteit als leefbaarheid vooruitgang te boeken en bewuste keuzes te maken. Het is goed dat er al nagedacht wordt over een aantal zaken zoals een norm voor oppervlakteverharding en ecologisch beheer van het openbaar groen. Er blijven ook kansen liggen door vast te houden aan basisnormen (Wet geurhinder en Veehouderij) die met name in intensieve landbouwgebieden elders in het land tot grote milieuproblemen leiden. Wij vragen u:

- Neem waar nodig gebiedsgerichte maatregelen (bijvoorbeeld strengere regels) voor het tegengaan van geur-, geluid-, of lichthinder.

Reactie

Gemakshalve verwijzen wij naar de beantwoording onder punt 10 van zienswijze 5.

Toekomstig beleid

In de Omgevingsvisie geeft u aan in de toekomst aan visie voor grootschalige energie-opwek te gaan opstellen. Vooralsnog staat u daarbij geen grootschalige zonneparken toe in het buitengebied en grootschalige windturbines langs de waddendiik. Wij vragen u:

- Betrek natuur- en landschapsorganisaties bij dit traject, zodat zij kunnen meedenken over het kader en de voorwaarden.

Reactie

Wij nemen de suggestie van de NMF over en zullen onze maatschappelijke partners, waaronder natuur- en landschapsorganisaties, betrekken bij de visie voor grootschalige opwek van energie.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt op onderdelen aangepast.

Zienswijze 7 – Prorail

Prorail geeft aan een visie te hebben op de omgeving van het spoor. De visie wordt in de zienswijze gedeeld en indiener geeft een aantal aandachtspunten mee voor de gemeentelijke Omgevingsvisie.

De bereikbaarheid per spoor is een belangrijke voorwaarde voor ruimtelijke ontwikkelingen als woningbouw. Dergelijke ontwikkelingen vragen een zorgvuldige belangenafweging waarbij aandacht moet zijn voor externe veiligheid, geluid en trillingen als gevolg van de nabijheid van het spoor. Prorail geeft aan dat ruimtelijke ontwikkelingen geen nadelige invloed mogen hebben op het treinverkeer en aanverwante voorzieningen, onder andere als gevolg van deze drie aspecten. De percelen die in eigendom zijn van Prorail mogen niet worden gebruikt. Ook kunnen ruimtelijke ontwikkelingen gevolgen hebben voor het verkeer en veilige overwegen.

Indiener geeft daarnaast mee dat het spoor, de stations en alle andere daartoe behorende voorzieningen een goede bescherming verdienen. In het bijzonder worden genoemd:

- een vast waterpeil voor de stabiliteit van spoorwegtaluds;*
- huidige voor het spoor bestemde gronden dezelfde bestemming te laten houden;*
- behoud en bereikbaarheid van onderstations;*
- zicht op de stationsentrees;*
- zorgvuldig omgaan met hoogbouw rond stations vanwege windbeleving en windcirculatie;*
- voorkomen van schaduwwerking op daken en perronoverkappingen die voorzien zijn/worden van zonnepanelen.*

Prorail wordt daarnaast graag als overlegpartner betrokken bij ontwikkelingen in de nabijheid van het spoor.

Reactie

We delen de zienswijze van Prorail waar het gaat om een goede bereikbaarheid per spoor voor ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw. Voor Het Hogeland is de bereikbaarheid per spoor van grote meerwaarde voor inwoners en ondernemers. Wij zullen bij alle ontwikkelingen dan ook zorgdragen dat de bereikbaarheid per spoor niet in het geding komt en zo nodig daarover in gesprek gaan met Prorail. Dat wordt ook in onze Omgevingsvisie tot uitdrukking gebracht. Onze Omgevingsvisie is daarmee in lijn met de zienswijze. De aanbevelingen die worden gedaan rond de bescherming van het spoor, stations en andere spoorgerelateerde voorzieningen krijgen een plek in het Omgevingsplan. Daar horen ze thuis gelet op de aard en het detailniveau van de aanbevelingen.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt niet aangepast.

Zienswijze 8 – Provincie Groningen

De provincie Groningen geeft aan in te kunnen stemmen met voorliggende Omgevingsvisie. De provincie spreekt haar waardering uit voor de wijze waarop de onderwerpen cultureel erfgoed, vrijetijdseconomie, water, waddengebied, duisternis en stilte en de Oostpolder zijn verwerkt in de Omgevingsvisie.

Op een aantal onderwerpen geeft de provincie suggesties mee ter verwerking in de Omgevingsvisie.

Reactie

Wij waarderen de reactie van de provincie Groningen en hun deelname aan de bijeenkomst met onze regiopartners en zijn blij te lezen dat de provincie kan instemmen met de Omgevingsvisie. Op de inhoudelijke suggesties gaan we in het navolgende apart in.

Milieu

Hetgeen in de Omgevingsvisie wordt beschreven ten aanzien van het onderwerp milieu is algemeen van aard. Mogelijkerwijs kunnen voor dit onderwerp nog scherpere ambities worden vastgelegd. Ter inspiratie hiervoor verwijs ik graag naar de meest recente versie van de Omgevingsvisie van de provincie Groningen¹.

Daarnaast leidt het onderwerp milieu nog tot de volgende vragen en opmerkingen:

- Lucht:
 - o Ook onder de wettelijke grenswaarde kan schade optreden. Daarmee is de vraag waarom niet wordt geprobeerd om de nieuwe WHO-advieswaarden te benaderen?
 - o Uit de Omgevingsvisie volgt dat u schone lucht van belang acht. In dat kader zou het goed zijn om als gemeente het Schone Lucht Akkoord te ondertekenen.
- Veiligheid:
 - o Bij dit thema ontbreekt aandacht voor waterstof.

Reactie

Op dit moment hebben we nog geen eigen beleid voor veel milieuaspecten, ook niet voor luchtkwaliteit. We zullen in het kader van het Omgevingsplan bekijken of en waar we (gebiedsgericht) lokale omgevingswaarden voor luchtkwaliteit zullen opnemen om zo onze ambitie voor schone lucht te kunnen waarmaken. Het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord nemen we in overweging.

We nemen de suggestie om waterstof toe te voegen aan het onderdeel veiligheid over.

Duisternis en stilte

Graag geef ik u een compliment voor de wijze waarop u de onderwerpen duisternis en stilte heeft opgenomen in de Omgevingsvisie. Enkel met betrekking tot het onderwerp duisternis heb ik nog de volgende opmerking.

In de Omgevingsvisie wordt de Eemshaven genoemd als meest verlichte plek in de provincie. Verder volgt uit de Omgevingsvisie dat er meer waarden botsen in de Eemshaven en dat er wordt gezocht naar de best passende weg om dit op te lossen.

Ik zou het waarderen als de ambitie bij dit onderwerp wat groter is. Ik zou graag zien dat u, samen met de provincie, zoekt naar een oplossing voor de huidige lichtuitstoot, uiteraard rekening houdend met de veiligheid, en de mogelijk nieuw lichtuitstoot van het nog te ontwikkelen industrieterrein Oostpolder.

Reactie

We nemen deze zienswijze over en waarderen de uitgestoken hand van de provincie om gezamenlijk tot oplossingen te komen.

Oostpolder

Ook voor de wijze waarop de ontwikkeling van de Oostpolder is meegenomen in de Omgevingsvisie geef ik graag een compliment.

We werken als gemeente en provincie samen aan de gebiedsontwikkeling van de Oostpolder. Deze ontwikkeling is er onder meer op gericht om de werkgelegenheid en leefbaarheid van het gebied op peil te houden. In dat kader vraag ik graag aandacht voor de vraag wat de gebiedsontwikkeling van de Oostpolder kan brengen voor het gebied in termen van leefbaarheid. Een voorbeeld is de vraag wat de groei van het aantal arbeidsplaatsen betekent voor de woningbouwopgave. Ik zou het waarderen als hier in de Omgevingsvisie aandacht aan wordt besteed.

Reactie

De ontwikkeling van de Oostpolder is een goed voorbeeld van een door de provincie en gemeente gezamenlijk gedeelde opgave rond de groei van de Eemshaven. De Oostpolder geeft ruimte aan nieuwe, toekomstgerichte bedrijvigheid en brengt naast een nieuwe ruimtelijke inrichting van het gebied ook werkgelegenheid met zich mee en naar verwachting daarmee ook nieuwe werknemers.

Wij hopen dat de Oostpolder voor een deel werkgelegenheid biedt aan onze huidige inwoners van Het Hogeland. Met onze huidige leer-werktrajecten en bijvoorbeeld Vakland Hogeland zetten we ook in op het bieden van een goede startkwalificatie voor inwoners die willen werken binnen de voor de Oostpolder beoogde sectoren.

Meer bedrijven betekent meer dynamiek en een economische impuls voor de regio. In de gebiedsontwikkeling willen we allereerst dat de omliggende dorpen daar van profiteren. Daarom zijn zij ook nauw betrokken in het participatieproces. We investeren daar in een goede woon- en leefomgeving. Wat woningbouw betreft richten we ons in eerste instantie op Uithuizen, Uithuizermeeden en Roodeschool, omdat deze dorpen in de nabijheid van de Oostpolder liggen en duurzaam bereikbaar zijn met het openbaar vervoer.

We zullen bovenstaande overwegingen toevoegen aan de Omgevingsvisie.

Landschap en ruimtelijke kwaliteit

De wijze waarop in de Omgevingsvisie met gebiedskompassen wordt gewerkt waardeer ik ten zeerste. Hieruit blijkt duidelijk dat de landschapswaarden van belang zijn voor het gebied. In een enkel gebiedskompas worden kansen genoemd die zijn gekoppeld aan de waarden en wat dit betekent voor de beleving van het gebied. Echter, in de Omgevingsvisie ontbreekt nog het belang van ruimtelijke kwaliteit en hoe dit een plek krijgt. In de Omgevingsvisie noemt u immers dat het landschap bijzonder en kenmerkend is. Vervolgens worden in de gebiedskompassen de landschapswaarden genoemd die geborgd dienen te worden. Wat mijns inziens ontbreekt is de wijze waarop de landschapswaarden worden geborgd, op welke wijze de kansen die deze landschapswaarden bieden benut kunnen worden en hoe deze landschapswaarden een plek krijgen bij nieuwe ontwikkelingen.

Daarnaast komen in de Omgevingsvisie ook de programma's aan de orde waar deze visie op aanhaakt. In dat kader komt landschap enkel terug in het groenbeleidsplan. Ik zou het waarderen als er meer in het algemeen aandacht wordt besteed aan ruimtelijke kwaliteit.

Reactie

De gebiedskompassen zijn voor ons een handvat om ruimtelijke kwaliteit meer expliciet en zichtbaar een plek te geven. De plek die ruimtelijke kwaliteit inneemt in onze afwegingen zullen we explicieter benoemen in de Omgevingsvisie en in de gebiedskompassen.

Ons insziens vindt de daadwerkelijke borging van ruimtelijke kwaliteit plaats in de onderliggende programma's en in het Omgevingsplan. Op dit moment komt dat het meest zichtbaar naar voren in het groenbeleidsplan. In de in de Omgevingsvisie aangekondigde programma's zal ruimtelijke kwaliteit een integraal onderdeel zijn.

Cultureel erfgoed

Ik spreek mijn waardering uit voor de wijze waarop erfgoed is meegenomen in de Omgevingsvisie. Erfgoed wordt gezien als waarde met bepaalde verplichtingen, maar ook als waarde met kansen voor de kwaliteit van de omgeving.

Reactie

Met instemming kennis van genomen.

Woningbouw

Uit de Omgevingsvisie blijkt niet hoe deze zich verhoudt tot de woonvisie van de gemeente. Aan het begin van de Omgevingsvisie geeft u aan (op bladzijde 10) dat de Omgevingsvisie de bestaande beleidskaders bundelt en daarvoor een kapstok vormt. Verderop in de Omgevingsvisie staat echter (op bladzijde 70) dat de bestaande beleidsstukken worden beschouwd als programma's. Onder deze programma's valt ook de woonvisie². Het is mij onduidelijk hoe de woonvisie en de Omgevingsvisie zich tot elkaar verhouden. Mijn vraag is om hier duidelijkheid over te verschaffen.

In aanvulling hierop de vraag in hoeverre de ambities die qua woningbouw voortkomen uit de Omgevingsvisie nog verwerkt kunnen worden in de reeds vastgesteld woonvisie?

Op bladzijde 65 van de Omgevingsvisie staat de volgende zin: "We hebben voor het hele gebied een totaal van 850 extra woningen afgesproken met 2020 als startjaar en als een mix van koop- en huurwoningen". Uit deze passage wordt niet duidelijk met wie / tussen wie deze afspraken zijn gemaakt. Ik vraag u om hier duidelijkheid over te geven.

Daarnaast lijkt het alsof het momenteel al zeker is dat er 850 extra woningen worden gebouwd, terwijl hier naar alle waarschijnlijkheid nog enige onzekerheid over bestaat. Mogelijkerwijs kunt u deze passage derhalve nog nuanceren.

Tenslotte valt bij het onderwerp woningbouw op dat in de Omgevingsvisie niet expliciet gekeken wordt naar het "wonen in het buitengebied". Dit is een actueel thema. In dat kader kunt u de Omgevingsvisie mogelijkerwijs nog aanvullen met uw ambities en voornemens op dit vlak.

Reactie

Deze zienswijze is terecht. We zullen de Omgevingsvisie op deze punten aanvullen en verduidelijken. Voor de volledigheid geven we hier mee dat onze Woonvisie de basis is onder de Omgevingsvisie, aangevuld met de meest recente bestuurlijke afspraken binnen de regio Groningen – Assen.

Bedrijvigheid en economie

De onderwerpen die u in dit kader benoemt in de Omgevingsvisie zijn herkenbaar. Zowel het benoemen van de Eemshaven als hub voor duurzame energie en groene economie, als de voorgestelde centrumaanpak ligt in lijn met wat de provincie voor ogen heeft.

In de Omgevingsvisie wordt tevens aandacht besteed aan grootschalige bedrijvigheid in het kader van datacenters. Wat nog wordt gemist is aandacht voor grootschalige bedrijvigheid in meer algemene zin. Daarnaast zou naar mijn mening het thema klimaatadaptatie, met name bij nieuwe terreinen, wat nadrukkelijker aan de orde mogen komen.

Tenslotte valt op dat bij de ambitie Ondernemend Hogeland het zoeken van verbinding met andere overheden (onder andere het Waterschap, de Omgevingsdienst en de provincie) ontbreekt.

Tenslotte is de onlangs vastgestelde Bedrijventerreinenvisie als input gebruikt voor de Omgevingsvisie. Voor de volledigheid merk ik nog op dat de provincie recent³ nog een reactie heeft gegeven op de vastgestelde Bedrijventerreinenvisie Het Hogeland 2021-2035.

Reactie

De suggesties in de zienswijze nemen we over.

We zijn bekend met de reactie van de provincie Groningen op de bedrijventerreinenvisie. Aan de afhandeling van deze reactie wordt separaat gewerkt. We constateren dat de reactie niet zozeer de

uitgangspunten van de bedrijventerreinenvisie ter discussie stelt maar vragen stelt over de achterliggende motivering of juist de concrete uitwerking van de ambities.

In de Omgevingsvisie beperken we ons tot het benoemen van de ambities en keuzes. De reactie van de provincie Groningen leidt in die zin niet tot een aanpassing van de Omgevingsvisie.

Waddengebied

Ook voor de wijze waarop u in de Omgevingsvisie met het Waddengebied omgaat, geef ik u graag een compliment. De ambities, dilemma's, ontwikkelingen en oplossingen zijn herkenbaar. Door de ligging van Het Hogeland aan de Waddenkust is de betekenis van Wadden voor Hogeland en vice versa behoorlijk groot. Dat wordt nog eens versterkt door de grote transities langs de Waddenkust (landbouw, energie, klimaat, natuur) die zich op en nabij het grondgebied van de gemeente zullen manifesteren.

Een punt van aandacht is dat de verwevenheid met andere programma's en partijen wat nadrukkelijker genoemd kan worden in de Omgevingsvisie. Met name valt op dat het Investeringskader Waddengebied en het Waddenfonds nergens worden genoemd. Mijn advies is om beide op te nemen, bij voorkeur in het deel dat over uitvoering en realisatie gaat (kompasgebied Wad een kust!). Beide zijn bedoeld voor het versterken van economie en ecologie in het Waddengebied; zaken die ook worden genoemd in de Omgevingsvisie.

Daarnaast is het positief dat de Agenda voor het Waddengebied twee keer wordt genoemd: bij duurzame opwekking energie en beleven / recreatie. Mogelijkerwijs kan deze agenda ook nog worden opgenomen bij het kompasgebied Wad een kust! De waarden die daar worden beschreven en de opgaven die worden genoemd passen inhoudelijk en qua schaal heel goed bij de doelen van het Investeringskader Waddengebied / Waddenfonds en bij het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied.

Tenslotte geef ik bij dit onderwerp nog graag mee dat het goed is om voor ogen te houden dat het Waddenbeleid in toenemende mate een zaak van samenwerkende overheden en stakeholders is die naar het (Nederlandse) Waddengebied kijken als geheel. Het is voor u als gemeente van belang om kennis te hebben van die samenwerking en daar waar nodig bij aan te sluiten.

Reactie

De suggesties in de zienswijze nemen we over. En wellicht ten overvloede; wij realiseren ons terdege dat de Waddenkust een gebied is dat zich uitstrekt van Texel tot aan Denemarken. Samenwerking in het gebied is essentieel om de door UNESCO erkende waarden van het gebied te beschermen en te ontwikkelen.

Vrijetijdseconomie

Op het vlak van vrijetijdseconomie steekt de Omgevingsvisie goed in elkaar. Ook sluit de Omgevingsvisie goed aan bij de ambities en opgaven uit de provinciale Strategische Visie Vrijetijdseconomie 2021-2030. Tenslotte ben ik verheugd dat de Visie en het uitvoeringsplan toerisme en recreatie Het Hogeland 2030 gebruikt zijn als input voor de Omgevingsvisie. Hier is destijds door de provincie op gereageerd. Het is goed om te zien dat de inbreng die destijds is geleverd nu terugkomt in de Omgevingsvisie.

Reactie

Met instemming kennis van genomen.

Water

Ook voor het thema water geldt dat de Omgevingsvisie er goed uitziet. De zaken die bij dit onderwerp opvallen zijn de volgende:

Oude zeedijken

De oude zeedijken worden genoemd als waarde in het gebied. Deze worden beschermd door de provincie. De vraag is hoe ervoor wordt gezorgd dat de oude zeedijken blijven bestaan en meegenomen worden in eventuele gebiedsontwikkelingen?

Huidige zeedijk

In de Omgevingsvisie noemt u dat er een programma voor de kuststrook wordt gemaakt. Aangezien er nu nog geen standpunt wordt geformuleerd is de vraag of in het kader van dat programma alles in gezamenlijkheid wordt onderzocht en er vervolgens een standpunt wordt geformuleerd? Een van de punten die hier mogelijk speelt is of er vanuit de gemeente nog wensen zijn ten aanzien van de primaire kering en / of het gebruik daarvan.

Zoetwatervraag

Alle ontwikkelingen veranderen ook de watervraag. Op dit moment is er een relatief grote externe zoetwaterbehoefte. De vraag is of er een visie is, of wordt ontwikkeld, op het beperken van deze vraag in de Eemshaven en daarbuiten?

Reactie

De oude zeedijken zijn als waarde benoemd in de Omgevingsvisie. Als eerder aangegeven zullen we ruimtelijke kwaliteit nog explicieter benoemen in de Omgevingsvisie. In het verlengde daarvan betekent dat, dat wat wij van waarde vinden, zoals de oude zeedijken, behouden blijft en als inspiratie gebruikt kan worden bij toekomstige ontwikkelingen.

Het programma voor de kuststrook richt zich wat ons betreft op het ontwikkelen van een toekomstbestendig kustgebied (binnen- en buitendijks) waar de kustverdediging op orde is met het oog op een stijgende zeespiegel en waar landbouw, recreatie en natuur op een duurzame manier een stevige plek hebben. Dit standpunt zullen we in de Omgevingsvisie verduidelijken. De totstandkoming van het programma moet plaatsvinden met alle ter zake doende partners in het gebied, ook de provincie Groningen. We zijn blij te lezen dat de provincie daar graag een bijdrage aan wil leveren.

De zoetwaterbehoefte in de provincie Groningen en ook in Het Hogeland is een van de opgaven die wij zien als onderdeel om te komen tot een toekomstbestendig landelijk gebied. Wij verwijzen daarvoor ook naar de beantwoording onder zienswijze 5 bij punt 11 en zienswijze 6 onder 'natuurinclusieve landbouw' en 'Wad een kust'.

Specifiek voor de Eemshaven willen we benoemen dat bij de ontwikkeling van de Oostpolder het zelf kunnen voorzien in de beschikbaarheid van voldoende (zoet) water een van de randvoorwaarden is voor vestiging van bedrijven die water nodig hebben, bv als koelwater. Hiermee voorkomen we dat nieuwe bedrijven een grote ingreep doen in de beschikbaarheid van zoet water.

Klimaatadaptatie

Het is positief dat het onderwerp klimaatadaptatie wordt benoemd in de Omgevingsvisie. Echter, het blijft wat onduidelijk wat uw ambitie is op dit vlak.

Daarmee is de vraag of het niet mogelijk is om per beleidsveld de klimaatbestendigheid meer te concretiseren? Welke effecten van klimaatverandering treden er op, zowel op de korte als de lange termijn, en welke daaruit volgende opgaven komen er op de gemeente af?

Hetzelfde advies geef ik ook mee bij de drie kompasgebieden. Mogelijkerwijs kunt u bij elk van deze drie gebieden ook nog een ambitie formuleren ten aanzien van klimaatadaptatie.

De Omgevingsvisie geeft hier momenteel voor het kompasgebied Wad een Kust! al een prima aanzet voor. Weliswaar staat er bij dit kompasgebied geen ambitie ten aanzien van klimaatadaptatie beschreven, maar uit de onderstaande passage uit het Programma voor de kuststrook kan wel vrij eenvoudig een ambitie worden gefilterd:

Het kustgebied staat onder druk door verziltingsproblemen, door de zeespiegelstijging en economische dynamiek. Dat vraagt van ons een visie op de hele toekomstige inrichting en gebruik van ons kustgebied. Want we streven naar een kustgebied dat in economisch, ecologisch en cultureel opzicht wordt gewaardeerd en in balans is. Daar willen we aan werken door een gebiedsgericht programma te maken voor de kuststrook: 'Wad een kust'. In dat programma verbinden we landbouw, recreatie, economie, verduurzaming en natuur aan elkaar en onderzoeken we op welke manier de kustversterking vorm kan krijgen. Uiteraard betrekken we onze gebiedspartners bij de ontwikkeling van dat programma.

Reactie

We nemen deze zienswijze over. Daarbij kiezen we ervoor om klimaatadaptatie in de gebiedskompassen te verwerken. In de kompassen kan klimaatadaptatie als integraal onderdeel worden opgenomen, precies zoals de Omgevingswet beoogt.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt op onderdelen aangepast.

Zienswijze 9 – Stichting Tinallinge PLUS

Stichting Tinallinge PLUS geeft aan dat ze graag in het participatieproces betrokken wilde worden en stelt voor om nog in 2022 aan de hand van actieve dialoogtafels in gesprek te gaan met maatschappelijke organisaties zoals dorpsbelangen, milieu- en natuurorganisaties en het bedrijfsleven.

De Stichting stelt dat de Omgevingsvisie weinig concreet is en geen richtinggevende uitspraken bevat hoe de gemeente met de huidige actuele (ruimtelijke) dilemma's om wil gaan.

Specifiek wordt in de zienswijze ingegaan op de wijze waarop de gemeente zou willen omgaan met steeds grootschaliger vormen van landbouw en een naar verwachting toenemende druk op het agrarisch gebied in de gemeente vanwege de nog beschikbare stikstofruimte. Indiener wijst op de haar inziens dreigende schaalvergroting die slecht is voor natuur en milieu. In het verlengde daarvan vraagt indiener om aanscherping van de geurnormen, strenger dan de wettelijke minimumvereisten.

Indiener doet een aantal voorstellen om schaalvergroting tegen te gaan, onder andere door regels te stellen aan de maximale grootte van agrarische bouwpercelen (1,5 ha), door alleen grondgebonden veehouderij toe te staan, door een verbod op het dempen van sloten en in te zetten op een meer duurzame bedrijfsvoering inclusief het verminderen van bestrijdingsmiddelen in de agrarische sector.

Tot slot doet de Stichting een voorstel voor een aantal richtinggevende uitspraken over het gebruik van de wegen in de gemeente:

- werken aan een fietspadenplan: nieuwe fietspaden en aanleggen van ontbrekende schakels;
- 30km-zones in alle dorpen;
- geen zwaar verkeer op historische dijkwegen.

Reactie

Ten aanzien van het gevolgde participatieproces verwijzen we naar de inleiding. Voor de dorpsbelangen is een online moment georganiseerd om hun inbreng te geven op de Omgevingsvisie. Naar aanleiding daarvan wordt er in september een gesprek georganiseerd met alle dorpsbelangen om gezamenlijk te verkennen hoe gemeente en dorpen in gezamenlijkheid uitvoering kunnen geven aan eigen ambities en de ambities uit de Omgevingsvisie. Ook in het Ondernemersplatform is een toelichting en gesprek geweest over de Omgevingsvisie.

We verwijzen eveneens naar de inleiding waarin we in algemene zin ingaan op de aard en opzet van deze Omgevingsvisie en de ruimtelijke dilemma's waar we als gemeente voor staan. De suggestie om deze dilemma's explicieter te benoemen in de Omgevingsvisie nemen we over.

De ontwikkelingen in het landelijk gebied staan niet op zichzelf. De huidige discussie over de toekomst van het landelijk gebied als gevolg van de beoogde rijksdoelen voor stikstofreductie laat zien dat we samen met alle partners in het landelijk gebied moeten zoeken naar een stevig, duurzaam fundament voor de landbouw, de natuur en ons landschap. Dat die toekomst kan verschillen per gebied, laat ook de Omgevingsvisie al zien. Op voorhand nemen we als gemeente geen stelling in en is voor ons veel bespreekbaar als dat leidt tot een landelijk gebied waar landbouw, water, natuur, en recreatie een goede, toekomstbestendige plek hebben gevonden. Zie ook de beantwoording onder zienswijze 6, punt 'natuurinclusieve landbouw'.

De Stichting doet een voorstel voor diverse richtinggevende uitspraken voor de ontwikkeling van het landelijk gebied. Deze uitspraken zien wij als regels die indien gewenst, de ambities uit de Omgevingsvisie concretiseren. Het Omgevingsplan en onderliggende programma's, zoals onze mobiliteitsvisie, zijn hiervoor de juiste plek.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt aangevuld met het explicieter duiden van de ruimtelijke dilemma's.

Zienswijze 10 – Tennet

Tennet geeft aan dat in de gemeente vele hoogspanningsleidingen en -stations te vinden zijn. Indiener vraagt om deze 'assets' optimaal te beschermen zodat deze vitale infrastructuur gedurende de gehele levensfase intact kan blijven.

Indiener vraagt om de bestaande assets op de juiste manier planologisch te borgen en zo nodig voorziene ruimtelijke reserveringen mee te nemen in de visie, evenals de ontwikkeling van de 380kV leiding Noord-west. De Staalkaart 'Elektriciteit en gas in het Omgevingsplan' geeft voorbeeldregels.

Tennet vraagt om bij toekomstige plannen en beleidsdocumenten als vooroverlegpartner te worden betrokken.

Reactie

De Omgevingsvisie stelt de huidige en in aanleg zijnde hoogspanningsinfrastructuur niet ter discussie. Indiener doet de suggestie om de hoogspanningsinfrastructuur op kaart op te nemen. We nemen die suggestie over, omdat we onderschrijven dat het elektriciteitsnetwerk een zeer belangrijk onderdeel is van onze vitale infrastructuur. De borging van de hoogspanningsinfrastructuur wordt geregeld in het Omgevingsplan. De Staalkaart zullen we daar bij betrekken.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De hoogspanningsinfrastructuur wordt als onderlegger aan de kaart in de Omgevingsvisie toegevoegd.

Zienswijze 11 – Stichting Ulrum Vitaal Oud

Stichting Ulrum Vitaal Oud geeft aan te hopen dat de Omgevingsvisie een kader geeft, waarbinnen initiatieven zoals die van de Stichting sneller en beter getoetst kunnen worden. En dat dit de realisatie van de zeer nodige ouderen-geschikte woningen in de kern van Ulrum bespoedigt.

De Stichting geeft op een aantal onderdelen haar zorgen aan:

- *Waarom kunnen zienswijzen nog niet digitaal worden ingediend? Het past bij de ambities van de gemeente om digitaal vaardig (en milieubewust) te communiceren.*
- *Kunnen doelen concreter worden gesteld zodat inwoners daar ook gericht hun bijdrage aan kunnen leveren?*
- *De gemeente handelt nog niet volledig conform de in de Omgevingsvisie genoemde werkwijze.*
- *De ambities uit de Omgevingsvisie sluiten naadloos aan bij het initiatief van de Stichting voor de ontwikkeling van een woonhof voor senioren in Ulrum. Juist in woondorpen waar het noaberschap steeds belangrijker wordt nu veel voorzieningen verdwijnen is een kwalitatieve transformatie van het woningaanbod met woonvoorzieningen die het noaberschap vergemakkelijken noodzaak.*
- *De Stichting heeft de gemeente hard nodig bij de totstandkoming van haar plannen.*

Reactie

Wij waarderen de reactie van de Stichting ten zeerste. De zienswijze toont hun betrokkenheid bij de gemeente en in het bijzonder het eigen dorp. We zien absoluut meerwaarde in het initiatief waar de Stichting voor staat en zien het ook als een kenmerkend voorbeeld van burgerinitiatief dat aansluit bij hetgeen in onze Omgevingsvisie en onderliggende woonvisie wordt beoogd.

Wat betreft de concreetheid van de Omgevingsvisie verwijzen we gemakshalve naar de inleiding van deze zienswijzennota.

Tot slot nog ten aanzien van het digitaal indienen van zienswijzen. In de Algemene Wet Betsuursrecht is vastgelegd dat zienswijzen alleen schriftelijk of mondeling kunnen worden ingediend. De wet stelt dat zienswijzen alleen digitaal kunnen worden ingediend als de gemeente daarvoor de elektronische weg heeft opengesteld. Dat hebben wij nog niet gedaan. Zienswijzen kunnen daarom niet via de e-mail worden ingediend.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt niet aangepast.

Zienswijze 12 – Waterbedrijf Groningen

Waterbedrijf Groningen wijst in haar zienswijze op het belang van drinkwater. Het Waterbedrijf doet het voorstel om het drinkwaterbelang te borgen onder het onderdeel 'bodem en ondergrond' vanwege de leveringsplicht en het voorzorgsprincipe om het grondwater te beschermen tegen zaken die onomkeerbaar zijn.

Daarnaast wijst het waterbedrijf Groningen op de watertoets die onder de Omgevingswet wordt vervangen door de toets 'beschermen van waterbelangen'. Het zorgplichtbeginsel vanuit de Drinkwaterwet krijgt hierdoor een prominentere plek in de Omgevingsvisie, Omgevingsplannen en "drinkwater" wordt integraal onderdeel van de nieuwe toetsing. Het waterbedrijf vraagt de Omgevingsvisie hier op aan te passen.

Reactie

Deze zienswijze is terecht. We zullen de Omgevingsvisie aanvullen met de suggesties van het Waterbedrijf Groningen.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt aangepast.

Zienswijze 13 – Waterschap Noorderzijlvest

Waterschap Noorderzijlvest geeft in haar zienswijze aan dat ze graag eerder betrokken was bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie.

Daarnaast geeft het Waterschap, met begrip voor de insteek van de Omgevingsvisie die in de basis beleidsneutraal is, een aantal suggesties mee vanuit actualiteit en urgentie.

Het Waterschap vraagt in de Omgevingsvisie het water- en bodemsysteem als sturend principe op te nemen voor ruimtelijke ontwikkelingen. “ In onze nabije omgeving zien we steeds meer de effecten van klimaatverandering, zoals verzilting, droogte en de zeespiegelstijging. Water en bodem zullen, zeker gelet op de klimatologische ontwikkelingen, steeds meer sturend worden in de ruimtelijke ordening. Wij vragen u dit principe op te nemen in uw omgevingsvisie. Daarmee sluit u aan bij de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de kamerbrief over de ruimtelijke ordening van 17 mei jl. van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, mede namens de ministers van de andere ministeries uit het fysieke domein. Deze brief benoemt nadrukkelijk dat water en bodem sturend zijn voor het ruimtelijk beleid en de uitvoering daarvan. Ook in onze eigen Blauwe Omgevingsvisie (BOVI) en de doorvertaling daarvan naar ons Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP) heeft dit principe een nadrukkelijke plek”.

Het waterschap geeft daarnaast aan graag vroegtijdig te worden bij de uitwerking van gebiedsprogramma's om het belang van waterveiligheid, waterbeheer en afvalwaterbeheer goed te kunnen inbrengen. Het waterschap neemt volgend jaar het initiatief tot de ontwikkeling van een toekomstvisie voor de kustzone. Samenwerking met de gemeente ligt voor de hand.

Waterschap Noorderzijlvest wil graag blijven samenwerken met de gemeente om de water- en klimaatopgaven gezamenlijk op te pakken en dit zoveel als mogelijk te combineren met andere (maatschappelijke) opgaven die binnen gemeente Het Hogeland plaatsvinden.

Tot slot geeft het Waterschap paginagewijs een aantal opmerkingen en suggesties mee.

Reactie

Met Waterschap Noorderzijlvest is samen met onze andere regiopartners gesproken over de concept-Omgevingsvisie die voorligt. De in dat gesprek gemaakte afspraken en gedane constatering zijn als ambtshalve wijzigingen meegenomen. Zie daarvoor ook “Deel 3 – ambtshalve wijzigingen”.

Voor het participatieproces en de gemaakte keuzes daarin verwijzen we gemakshalve naar de inleiding op deze zienswijzennota.

Een van de nieuwste principes vanuit de Novi en ook de Bovi (blauwe omgevingsvisie) is bodem en water sturend maken voor ruimtelijke ontwikkelingen. In onze gebiedskompassen zit deze gedachte al impliciet verweven. Immers, zoals in de zienswijze ook wordt benoemd, zien we dat in het gebied rond de stad Groningen het bodem- en watersysteem zullen leiden tot een andere toekomstbestendige inrichting van het landelijk gebied. Als gemeente volgen we de principes uit de Novi, we nemen dit punt van het waterschap over en maken het meer expliciet in de Omgevingsvisie.

De wens tot een blijvende samenwerking wordt door ons gedeeld. We zullen in ieder geval voor de kustzone gezamenlijk moeten verkennen wie het initiatief neemt en hoe een gemeentelijk programma ‘Wad een kust’ en een toekomstvisie kustzone van het Waterschap zich tot elkaar verhouden. Er lijkt een ogenschijnlijk grote overlap te zijn tussen het programma en de toekomstvisie. Afstemming op voorhand en samen doen wat samen kan lijkt ons meer dan verstandig.

In het navolgende gaan we in op de paginagewijze opmerkingen.

Op pagina 28 geeft u aan dat leefbaarheid van de dorpen voorop staat. Een klimaatbestendige inrichting draagt bij aan het verbeteren van de leefkwaliteit en het voorkomen van hittestress. Wij vragen u klimaatadaptatie een plek te geven onder het thema leefbaarheid.

Reactie

Wij delen deze zienswijze en nemen de suggestie over.

Op pagina 33 geeft u aan de regie te pakken in het landelijk gebied. Er zijn veel en complexe opgaven in het landelijk gebied. In de hiervoor genoemde RO-brief, het startdocument van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het Beleidsprogramma I&W geeft het Rijk aan de opdracht voor het leggen van de ruimtelijke puzzel bij de provincie neer te leggen en dit samen met de medeoverheden op te pakken. Het is goed om gezamenlijk in gesprek te blijven over hoe we als overheden samen kunnen optrekken in het landelijk gebied en wie wanneer welke rol pakt.

Reactie

Recent is bekend geworden dat inderdaad de provincie aan zet is om aan de hand van een gebiedsproces met alle relevante partijen te komen tot een toekomstbestendig ingericht landelijk gebied. Wij zullen dit nuanceren en aanpassen in de Omgevingsvisie. Dat laat niet onverlet dat we als gemeente staan voor een eigen belangenafweging en ook vanuit een brede blik mede regie willen houden op de ontwikkeling van ons landelijk gebied.

Op pagina 44 beschrijft u het belang van de watertoets en de samenwerking daarin met ons. Wij zijn blij dat u water een nadrukkelijke plek heeft gegeven in de omgevingsvisie. Daarbij willen we benadrukken dat het waterschap graag actief in een vroegtijdig stadium meepraat. Het huidige proces van informeren, adviseren en uiteindelijk beoordelen (de watertoets) verloopt goed. In aanvulling daarop willen we ook in de fase van visievorming en het verkennen van opgaven vroegtijdig aan tafel zitten. Wij vragen u hiervoor aandacht te hebben. Verderop verwijst u naar het gemeentelijk water- en rioleringsplan. Wij zijn blij dat waterkwaliteit één van de vijf kernthema's is. Het toekomstbestendig maken van de rioolwaterzuiveringen, samen met de aanpak van riooloverstorten en de vervangingsopgave van iba's (individuele behandeling afvalwater) is van belang voor een goede waterkwaliteit. Als waterschap zijn we hierin afhankelijk van de gemeente voor het bereiken van een goede waterkwaliteit. Een integrale benadering is van essentieel belang. Op deze wijze brengen we samen in beeld wat de leidende rol van water betekent bij ruimtelijke ontwikkelingen om te komen tot een toekomstbestendig en leefbare omgeving. Wij vragen u hieraan prioriteit te geven.

Reactie

Wij zullen het waterschap betrekken in visietrajecten waarin ook de blik van het waterschap van belang is om tot integrale afwegingen te komen. Veel meer dan eerst is deze integrale blik gewenst met de komst van de Omgevingswet. Maar ook vanuit de wetenschap dat de ruimtelijke uitdagingen waar we voor staan complex zijn en alleen in gezamenlijkheid het hoofd geboden kunnen worden, zien we meerwaarde in een vroegtijdige samenwerking.

Op pagina 59 verwijst u naar de versterkingsopgave en woningbehoefte, in aantallen en in passende vormen. Onder andere hier zien wij goede kansen om te verkennen waar vanuit water en bodem gezien, geschikte locaties zijn om te bouwen. Bij herstructurering, renovatie en nieuwbouw willen we u als uitgangspunt meegeven klimaatadaptief te bouwen en in te richten. Dit kunnen maatregelen zijn in de openbare ruimte en op particulier terrein. Ook zijn er mogelijke innovatieve vormen voor het scheiden van afvalstromen in de woning. Wij wisselen graag van gedachten over uw visie hierover en willen afspraken maken over hoe we dit samen vormgeven.

Reactie

Bij alle nieuwe ontwikkelingen, ook in de woningbouw, zoeken we naar koppelkansen. Dat hebben we in de Omgevingsvisie ook verwoord. Dat betekent dat we steeds kijken of bijvoorbeeld bij de versterkingsopgave ook doelen rond klimaatadaptatie en duurzaamheid worden bereikt. Onze blik richt zich daarbij vanuit onze rol meer op de buurt als geheel dan op de individuele woning. Wij staan open voor alle kansen die zich op dat vlak voordoen.

Specifiek over het principe van bodem en water sturend voor ontwikkelingen: zie ook de algemene beantwoording van deze zienswijze. Aanvullend daarop betekent bouwen in laaggelegen gebied wat ons betreft niet dat het niet kan op voorhand, wel dat het zorgvuldigheid vraagt en maatwerk in de wijze van bouwen (als voorbeeld: misschien juist drijvende woningen in plaats van traditionele woningbouw).

Op pagina 66 verwijst u naar de lage ligging van een deel van het 'kompas gebied groene hart bij de stad'. Ook dit is een goed voorbeeld waarin het van belang is dat water en bodem als sturend principe wordt toegepast. Wat vertellen bodem en water ons over de geschiktheid van het gebied voor bepaalde type ontwikkelingen? Hier gaan we graag over in gesprek.

Reactie

Zie de beantwoording onder de voorgaande punten.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt aangepast, waarbij het bodem- en watersysteem als sturend principe een duidelijker plek krijgt (als principe vanuit de Novi en de Bovi). Ook de rol van de gemeente bij de toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied wordt genuanceerd.

Zienswijze 14 – Veiligheidsregio Groningen

De Veiligheidsregio Groningen geeft in haar zienswijze aan dat veiligheid onvoldoende expliciet een plek krijgt. Op hoofdlijn onderscheidt de Veiligheidsregio vier lijnen waarmee veiligheid een steviger fundament kan krijgen in de Omgevingsvisie:

- “In de ontwerp-omgevingsvisie zijn wel ambities voor veiligheid beschreven, de visie maakt voor veiligheid echter in beperkte mate keuzes. Het maken van keuzes in de visie helpt daarbij de volgende stappen in de beleidscyclus beter te maken.*
- Veiligheid een plaats geven in de gehele gemeentelijke beleidscyclus. Met de Omgevingswet wordt meer decentraal geregeld. Van gemeenten wordt onder de Omgevingswet dan ook in toenemende mate verwacht dat zij zelf keuzes maken op het gebied van veiligheid. Het opstellen van een gemeentelijke beleidsvisie op veiligheid (in elk geval voor de Eemshaven) is daar onderdeel van.*
- Fysieke veiligheid is mede een ordenend principe voor de kwaliteit van de leefomgeving; de leefomgeving wordt daarom mede vormgegeven aan de hand van de 6 ontwerpprincipes voor veiligheid¹. Het voorkomen van risico's en anders het houden van afstand ten opzichte van risico-ontvangers zijn voor een visie de belangrijkste twee principes.*
- Om veiligheid integraal bij ontwikkelingen mee te nemen, neemt u veiligheid direct aan de voorkant van elk ontwikkelproces mee. Als veiligheidsregio zetten we daar graag onze expertise bij in, die gebaseerd is op kennis van en ervaring in de gehele veiligheidsketen. Als veiligheidsaspecten namelijk in een vroeg stadium van planprocessen integraal afgewogen worden, heeft de inzet van die expertise meer effect dan wanneer achteraf op regels getoetst wordt of branden geblust moeten worden.”*

Daarnaast geeft de Veiligheidsregio een reactie op tekstvoorstellen, die naar aanleiding van onderling overleg zijn gemaakt, om bovenstaande aandachtspunten beter te verankeren in de Omgevingsvisie.

Reactie

De gemeente deelt net als de Veiligheidsregio de zorg voor een gezonde, veilige leefomgeving voor onze inwoners, werknemers en ondernemers.

Voor het eerste punt verwijzen we gemakshalve naar de inleiding bij deze zienswijzennota.

Ten aanzien van het tweede en derde punt wordt de Omgevingsvisie aangevuld. De door de indiener voorgestelde tekstsuggesties nemen we mee. Daarbij willen we aantekenen dat wij de Omgevingsvisie nu niet hebben ingestoken om rond veiligheid expliciete keuzes te maken. We zullen wel de principes om te komen tot een veilig ingerichte gemeente, zoals die ook in de zienswijze worden benoemd, opnemen.

Een deelvisie externe veiligheid kan helpen, maar onze intentie is om te werken vanuit een integrale blik en niet op thema. Veel van de genoemde zaken komen ons insziens in ieder geval aan bod bij het opstellen van het Omgevingsplan en van daaruit ook bij de herziening van de Omgevingsvisie.

We delen het voorstel onder het vierde punt om veiligheid als omgevingsaspect aan de voorkant van plan- en visievorming een plek te geven. Dat past ook bij ons beeld van een integrale benadering van de fysieke leefomgeving. Wij waarderen de uitnodiging van de Veiligheidsregio om vroegtijdig aan tafel te komen.

De tekstsuggesties nemen wij, voor zover in lijn met vorenstaande reactie, over. Zie hiervoor ook 'deel 3 – ambtshalve wijzigingen'.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt met bovenstaande bemerkingen aangepast.

Zienswijze 15 – Astron

Het Nederlands instituut voor radioastronomie Astron vraagt de radioastronomie goed te beschermen. Astron heeft daarvoor haar beschermingszones herzien. De aanleiding daarvoor is de toename aan wind- en zonne-energie en de potentiële verstoring die windturbines en zonneparken kunnen opleveren voor de elektromagnetische straling van de radiotelescopen. De nieuwe beschermingszones reiken verder dan de oorspronkelijke zones en raken ook Het Hogeland.

Astron doet tekstvoorstellen hoe de bescherming van de radioastronomie (aangewezen als nationaal belang in de NOVI) in de Omgevingsvisie en in het Omgevingsplan kunnen worden vastgelegd.

Reactie

De gemeente neemt het voorstel over voor de bescherming van de radioastronomie in het kader van de Omgevingsvisie. Bij de totstandkoming van het omgevingsplan worden de voorstellen van Astron betrokken.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt aangevuld.

DEEL 2 - Zienswijzen particuliere indieners

Zienswijze 16, 17 en 18 – particuliere indieners (gelijkluidend)

Indieners geven in hun zienswijze aan in algemene zin de Omgevingsvisie te vaag te vinden, voor velerlei uitleg vatbaar en van weinig realiteitszin getuigen. De ambities uit de Omgevingsvisie zijn onhaalbaar gelet op de daarvoor benodigde investeringen die door de schuldenpositie van Het Hogeland onbetaalbaar zijn. Daarnaast is de geloofwaardigheid van de gemeente laag en is het de vraag wat er van de uitvoering van de (langjarige) visie terechtkomt gelet op de vierjaarlijkse wisseling van raad en college.

Reactie

We hebben de zienswijzen ter kennisgeving aangenomen. In algemene zin verwijzen we naar de inleiding van deze zienswijzennota waarin we ingaan op de concreetheid van de Omgevingsvisie en de te maken keuzes.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt niet aangepast.

Zienswijze 19 – particuliere indiener

Indiener geeft complimenten voor het stuk met een aantal kanttekeningen.

1. Indiener merkt op dat de titel van de Omgevingsvisie in het Gronings is gesteld. Indiener vindt dat er geen streektaal moet worden gebruikt in officiële stukken.

2. Indiener vraagt aandacht voor het bekendmakingsproces van de Omgevingsvisie.

3. Er is weinig ruimte geweest voor participatie. Graag inwoners ook betrekken en daar een welomschreven beleid voor hanteren.

4. Richt de Omgevingsvisie vooral op de fysieke aspecten van de leefomgeving. Er is weliswaar samenhang met niet-materiële aspecten, maar vertaal deze uiteindelijk terug naar de fysieke leefomgeving.

5. De indeling onder milieukwaliteit is kwetsief.

6. De Omgevingsvisie benoemt niet het verlies aan nutriënten door de menselijke uitscheiding. Dat is een probleem waar we op termijn op moeten voorsorteren.

7. Benoem een vegetarische of veganistische leefwijze als optie voor een circulaire landbouw waarbij minder dieren nodig zijn.

8. Kies voor een dubbele watertoevoer zodat grondwater alleen voor drinkwater kan worden benut.

9. De Omgevingsvisie is m.e.r.-plichtig. Hoe komt de gemeente tot een inzichtelijk en kwalitatief hoogstaand proces voor dit MER?

Reactie

Wij danken indiener voor de complimenten en de kritische blik.

1. Ter kennisgeving aangenomen.
2. Voor het bekendmakingstraject is de gebruikelijke procedure gevolgd, inclusief publicatie in de lokale krant.
3. Ten aanzien van het gevolgde participatieproces verwijzen we gemakshalve naar de inleiding op de zienswijzennota. Voor de volledigheid vermelden we dat bij de eerstvolgende herziening van de Omgevingsvisie een burgerberaad wordt betrokken waarin inwoners een plek krijgen.
4. Wat ons betreft is de Omgevingsvisie ook zo opgezet.
5. Bij de indeling van milieuaspecten volgen we de onderdelen die gebruikelijk zijn in de ruimtelijke ordening. Deze aspecten komen ook op deze manier aan de orde in bijvoorbeeld bestemmingsplannen.
6. Ter kennisgeving aangenomen. Wij zien voor deze mogelijke uitdaging in de toekomst geen rol weggelegd voor de voorliggende Omgevingsvisie.
7. Ter kennisgeving aangenomen. Wij schrijven geen leefwijzen voor.
8. De wijze waarop we omgaan met water vraagt een bredere beschouwing op een toekomstbestendige inrichting van het landelijk gebied. Water, landbouw, natuur, recreatie moeten in samenhang worden bekeken en vanuit dat integrale perspectief willen we werken aan een klimaatbestendige en duurzame inrichting van het landelijk gebied. Een stabiele beschikbaarheid van (zoet) water speelt hierin een belangrijke rol. We verwijzen ook graag naar zienswijze 6 onder 'natuurinclusieve landbouw'.
9. Zoals we in hoofdstuk 9 van de Omgevingsvisie hebben toegelicht is de Omgevingsvisie ons inziens niet m.e.r.-plichtig. In paragraaf 9.4 hebben we het volgende opgenomen. *Deze visie bouwt verder op bestaand beleid. Er worden ook geen nieuwe locaties voor ruimtelijke*

ontwikkelingen aangewezen, die het doorlopen van een m.e.r.-procedure nodig maken. Er zijn ook geen aanwijsbare m.e.r.-(beoordelings)plichtige besluiten opgenomen of te verwachten.

De Omgevingsvisie geeft richting in wat wij belangrijk vinden. De ambities uit de Omgevingsvisie zijn dan ook nog abstract. Daardoor zijn de milieueffecten daarvan nu niet goed in te schatten. We werken dat uit in programma's of in het Omgevingsplan als dat nodig mocht zijn. Dan maken we zo nodig ook een milieueffectrapport.

Wij zullen deze onderbouwing nog verder verduidelijken in de Omgevingsvisie.

Gevolgen voor de Omgevingsvisie

De Omgevingsvisie wordt aangevuld met een verduidelijking rond de m.e.r.-plicht.

DEEL 3 – Ambtshalve wijzigingen

Ambtshalve wijzigingen

Ambtshalve wijzigingen zijn ambtelijke aanpassingen aan de Omgevingsvisie die niet als gevolg van de zienswijzen, maar amtsshalve worden doorgevoerd. Het gaat hierbij om aanscherpingen, verduidelijking, argumentaties, taalfouten en het beter leesbaar maken van de tekst.

De amtsshalve aanpassingen zijn mede het gevolg van gesprekken met dorpsbelangen, met onze regiopartners, met de veiligheidsregio en gesprekken met LTO Het Hogeland en het Groninger Landschap.

De Omgevingsvisie is als volgt gewijzigd.

Inbreng dorpsbelangen

De dorpsbelangen geven aan dat de Omgevingsvisie aanspreekt in ambities en tegelijkertijd ook vaak algemeen blijft. Aangesproken is om dilemma's beter te duiden in de Omgevingsvisie en een duidelijke boodschap op te nemen in de Omgevingsvisie. Daarnaast is toegezegd om met alle dorpsbelangenorganisaties in gesprek te gaan over wat de Omgevingsvisie voor de dorpen kan betekenen en hoe in gezamenlijkheid gemeente en dorpen kunnen werken aan de realisatie van de ambities. Zo wordt de Omgevingsvisie meer concreet voor inwoners.

Ook nemen we de suggestie over om aan te geven hoe je als gemeente ook wilt samenwerken met andere overheden, bijvoorbeeld het waterschap. Bij de dorpen bestaat de indruk dat zaken soms langs elkaar heen lopen en de belangen van overheden niet altijd gelijk zijn.

De dorpsbelangen geven tot slot aan graag samen met de gemeente te werken aan de leefkwaliteit in de gemeente. Ze willen ambassadeur zijn. De Omgevingsvisie kan de goede basis zijn om van daaruit de samenwerking en het ambassadeurschap vorm te geven.

Inbreng LTO Hogeland

LTO Hogeland geeft aan dat de verziltingsproblemen langs de kust erg meevallen. De wens is om de bestaande landbouwgronden geschikt te houden voor de voedselteelt. Het heeft daarom de voorkeur het grondwater hier zoet te houden. Desalniettemin is er ruimte om onderzoek te doen naar meer zouttolerante gewassen. Bovendien is de teelt van 'zoute' gewassen een nichemarkt waar niet elke ondernemer zijn brood in kan verdienen. Ook ziet LTO liever geen nieuwe zoet/zoutovergangen meer in het landelijk gebied. In de Omgevingsvisie wordt dit punt genuanceerd.

Naar aanleiding van het toenemend gebruik van landbouwwegen door recreatief verkeer vraagt Lto Hogeland aandacht voor de verkeersveiligheid van de wegen buiten de bebouwde kom. De Omgevingsvisie wordt op dat punt nog verduidelijkt en aangevuld.

Inbreng regiopartners

Vanuit de regiopartners zijn verschillende suggesties meegegeven. In de Omgevingsvisie wordt beter geduid dat de visie is gebouwd op de bestaande beleidskaders en hoe de gemeente de Omgevingsvisie ziet als levend document dat voortdurend herziening en bijstelling vraagt. Daarnaast wordt beter neergezet wie 'wij' zijn van waaruit de Omgevingsvisie is geschreven.

De Omgevingsvisie wordt specifiek aangevuld met een blik op de positie in de regio en de samenhang van de Omgevingsvisie met het provinciale beleid en het beleid van het waterschap (provinciale Omgevingsvisie en blauwe Omgevingsvisie van Waterschap Noorderzijlvest). Ook wordt een korte reflectie op de Novi/Novex opgenomen.

Inbreng veiligheidsregio Groningen

De Veiligheidsregio Groningen geeft in gesprek aan dat de afweging rond veiligheid een betere plek krijgen in de Omgevingsvisie. Wat opvalt is dat de Omgevingsvisie veel ambities omvat, ook gezond

en veilig worden benoemd, maar dat er weinig expliciete keuzes worden gemaakt. Het blijft ook onduidelijk hoe de keuzes die worden gemaakt binnen de in de inleiding genoemde kaders van 'gezond en veilig' zijn gewogen. Vanuit dat oogpunt wordt door de veiligheidsregio een aantal zaken specifiek benoemd:

In de Omgevingsvisie worden vanuit die kanttekeningen een aantal teksten verduidelijkt, in het bijzonder ten aanzien van veiligheid rond de Eemshaven en de plek van veiligheid binnen de beleidscyclus. De opmerkingen van de Veiligheidsregio over deze tekstvoorstellen, zoals die in hun zienswijze (zie zienswijze 14) zijn verwoord, zijn bij de definitieve teksten betrokken.

BIJLAGEN - zienswijzen

Gemeente Het Hogeland
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 26
9980 AA Uithuizen

Datum : 4 juli 2022
Betreft : **Zienswijze ontwerp omgevingsvisie Het Hogeland**

Per aangetekende post
Per reguliere post

Geachte gemeenteraad,

De afgelopen periode is het ontwerp van de Omgevingsvisie Het Hogeland opgesteld. Dit ontwerp doorloopt een zienswijze- en overlegprocedure voor de periode van zes weken tot 21 juli 2022.

Namens de cumelabedrijven (leden) van Cumela Nederland die in de gemeente Het Hogeland zijn gevestigd en werkzaam zijn, wordt een zienswijze ingediend in relatie tot de Omgevingsvisie. In deze zienswijze worden naast de motivatie als belanghebbende, de activiteiten van de cumelasector en diens maatschappelijke uitdagingen nader toegelicht. Tot slot wordt ingegaan op enkele inhoudelijke thema's.

Belanghebbende

Cumela Nederland is de brancheorganisatie van de ondernemers die met mensen en materieel als specialisten in de groen-, grond- en infrasector werken. Dat doen zij als dienstverlener voor belangrijke opdrachtgevers als agrariërs, gemeenten, waterschappen, provincies, Rijkswaterstaat, bedrijven en natuurschappen. De werkzaamheden van cumelabedrijven bestaan onder andere uit (agrarisch) loonwerk, grondwerkzaamheden, cultuurtechnische werkzaamheden, mestaanwending, infrastructurele projecten, be- en verwerking van meststoffen, compostering en onderhoud van (openbare) groenvoorzieningen, natuurgebieden en oppervlaktewater.

Eén van de kerntaken van Cumela Nederland is het behartigen van de belangen van de bedrijven in deze sector in de breedste zin van het woord. Namens onze leden die in de gemeente Het Hogeland zijn gevestigd wordt deze zienswijze ingediend.

Binnen de gemeente Het Hogeland zijn deze bedrijven nagenoeg allemaal in het buitengebied en/of landelijk gebied van uw gemeente gevestigd. Deze bedrijven bieden een stabiele werkgelegenheid en dragen bij aan een sterk markteconomisch aandeel van het landelijk gebied. Deze ondernemingen 'bewerken' op enigerlei wijze, als cumelabedrijf in de vorm van verhuur of (onder)aanneming, op basis van inschatting 80 - 85% van de gronden (landbouw, watergangen, natuur, infrastructuur, groen-blauwe sector, stedelijk gebied etc.) binnen de gemeente.

Cumela Nederland kan derhalve worden aangemerkt als belanghebbende. Om de belangen van en omgevingswaarden voor deze bedrijven in het buitengebied te beschermen is deze zienswijze ingediend.

Maatschappelijke uitdagingen en verantwoordelijkheden van de cumelasector

De cumelasector speelt met haar dienstverlening een belangrijke rol bij veel maatschappelijke uitdagingen in het algemeen alsmede bij 'uitdagingen' welke u als gemeente ook grotendeels benoemd in onderhavige visie, waarvan de meeste direct of indirect een positieve bijdrage leveren aan:

- De verbetering van lucht- en water- en bodemkwaliteit;
- De verbetering van waterveiligheid;
- Ecologisch verantwoord beheer van de groene ruimte;
- Bestendigen van duurzame landbouw en voedselproductie;
- Het creëren van korte circulaire stromen waarbij minder afval ontstaat;
- Het verbeteren van de verkeersveiligheid;
- Het versnellen van de energietransitie;
- Het versterken van het landschap en natuur;
- Het behouden en versterken van werkgelegenheid en participatie in plattelandsgemeenten.

Hoe dragen cumelabedrijven bij aan het oplossen van maatschappelijke uitdagingen en wat hebben ze daarvoor nodig

Cumelabedrijven dragen bij aan deze maatschappelijke opgaven vanuit hun technologische kennis, hun natuurlijke drang om te innoveren en hun mentaliteit om altijd hard te willen werken en probleemoplossend bezig te zijn. Hieronder zijn de belangrijkste pijlers voor cumelabedrijven weergegeven.

1. Vakbekwaam en goed opgeleid personeel

De basis voor ieder cumelabedrijf is gemotiveerd, goed opgeleid en getraind personeel. Maatschappelijke ontwikkelingen verlangen een steeds bredere en diepere vakkennis van de ondernemer en diens medewerkers. Ze moeten niet alleen kunnen uitleggen wat ze doen, maar ook waarom ze dit doen. Ondernemers doen dit door hun vakkrachten voortdurend op te leiden, te trainen en bij te scholen. Naast persoonlijke opleidingen en trainingen maakt ook procescertificering op bedrijfsniveau hier onderdeel van uit. Bovendien hebben cumelabedrijven door hun jarenlange ervaring zeer nuttige regio-specifieke gebiedskennis waardoor zij hun werkzaamheden effectief en rendabel realiseren.

Kennis van cumelabedrijven door opleiding of certificering bestaat o.a. uit:

- Veiligheid
- Keuring en onderhoud machines
- Green Deal 'Het nieuwe draaien' (efficiënt & zuinig machines bedienen)
- Bodemkunde
- Bemesting & teelt (precisielandbouw)
- (Water-)bodemverbetering
- Voedselveiligheid

2. Innovatief machinepark & dito werkwijze

Naast vakbekwame mensen is het moderne machinepark de tweede belangrijke pijler voor een cumela-ondernemer. Cumela-ondernemers onderhouden hun machines zorgvuldig, maken optimaal gebruik van technologische mogelijkheden en innovaties en staan regelmatig zelf aan de wieg van nieuwe ontwikkelingen. Oplossingen die zij voor de maatschappelijke uitdagingen bedenken zijn zeer uiteenlopend en divers.

Concrete voorbeelden zijn:

- Precisielandbouw met gebruik van
 - o GPS-technologie
 - o Drone-technologie
 - o Drukwisselsystemen / lage bandendruk
- Natuurbeheer met gebruik van bovengenoemde systemen
- Gebruik van een jong machinepark, vervanging iedere 6 – 10 jaar
- Uitrusting nieuwe machines met
 - o Roetfilter en scr.-katalysator
 - o Hybride technologie
 - o Retrofit nabehandelingssystemen
- Gebruik schonere biobrandstoffen
- Ontwikkeling en aanschaf van emissievrije aandrijvingen
 - o Elektrisch
 - o Waterstof
 - o Mierenzuur

3. Moderne bedrijfslocaties, lokaal in het landelijk werkgebied

Cumela-ondernemers onderzoeken bij bestaande en nieuwe bedrijfslocaties steeds de mogelijkheden om de impact op de omgeving te minimaliseren en hun bedrijfsprocessen optimaal in te richten. Keuzes op het gebied van bovengenoemde maatschappelijke doelen worden weloverwogen gemaakt. Bij cumelabedrijven c.q. loonbedrijven heeft er de laatste jaren inherent aan de ontwikkelingen van het buitengebied in brede zin, een herverdeling van werkvelden plaatsgevonden. Niet enkel de agrariërs zijn beheerder van het buitengebied of opdrachtgever voor het uitvoeren van werken.

Cumelasector: De bedrijven in de cumelasector zijn uniek in hun soort. De sector bestaat uit circa 3.000 bedrijven met een gemiddelde bedrijfsomvang van circa 15 FTE per bedrijf. De gemiddelde bedrijfsoppervlakte bedraagt ongeveer 1,25 hectare. Uit onderzoek van het CBS blijkt dat de cumelasector de grootste werkgever is voor personeel in (en uit) het landelijk gebied met een totale jaarlijkse bruto omzet van vier miljard euro. Circa 90% - 95% van de bedrijven in de cumelasector zijn gevestigd in het buitengebied.

Definitie cumelabedrijf: bedrijf dat geheel of in overwegende mate gericht is op het leveren van goederen en diensten in het landelijk gebied, aan agrarische bedrijven, niet-agrarische bedrijven en overheden, waaronder begrepen dienstverlening ten behoeve van landbouw, grondverzet, groenbeheer, natuur, bosbouw, cultuurtechniek en infra, waarbij gebruik wordt gemaakt van (landbouw-)voertuigen, motorrijtuigen met beperkte snelheid, werktuigen (graafmachines / shovels) en transportmaterieel, met inbegrip van een strategische werkvoorraad aan hulp-, bouw-, grond- of reststoffen (circulariteit).

De feitelijke activiteiten en de aard van de cumelabedrijven op de bedrijfslocatie, zijn de afgelopen jaren beperkt gewijzigd. De ruimte van het bedrijfsterrein van een cumelabedrijf wordt hoofdzakelijk gebruikt voor:

- Stalling van landbouwmachines, motorrijtuigen met beperkte snelheid, werktuigen en overige hulpmiddelen.
- Onderhoud en reparatie aan eigen materieel.
- Ruimte t.b.v. een strategische werkvoorraad van grond- en circulaire stoffen, welke primair vrijkomen bij eigen werkzaamheden en weer lokaal toegepast kunnen worden (hoofdzakelijk groen en grond).
- Voldoende ranggeerruimte om veilig te kunnen werken.

Tot slot is de beschikbaarheid van een bedrijfswoning essentieel in de organisatie van de cumelabedrijven. Door de platte organisatie is een korte lijn tussen directie en uitvoering zowel bedrijfsmatig als economisch van groot belang.

Cumelabedrijven zijn hoofdzakelijk actief in het buitengebied. Het is derhalve essentieel dat deze bedrijven centraal in het werkgebied zijn gelegen met de bedrijfslocatie. Het is van groot belang dat deze positie van deze specifieke bedrijfstak in én voor het landelijk gebied (in brede zin) erkend wordt en behouden blijft, zodat deze bedrijven met inachtneming van de omgevingswaarden de bijdrage kunnen blijven leveren (continuïteit) voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving.

Zienswijze ontwerp omgevingsvisie gemeente Het Hogeland

Middels deze zienswijze verzoeken wij u, om het bestaansrecht van onze (lid-)bedrijven – in het buitengebied – te erkennen en om qua omgevingswaarden inpassing te geven aan de opgaven en ontwikkelingen welke voor de bedrijven relevant zijn inzake de fysieke leefomgeving. Dit geldt in relatie tot de vigerende vestigingslocatie alsmede aangaande de uitvoering van werken i.c. 'de plicht' die onze bedrijven hebben om invulling te geven aan de omgevingswaarden, beheer en behoud van de openbare ruimte in brede zin alsmede op het gebied van lokale circulaire economie en duurzaamheid. Wij vragen u dan ook om mogelijkheden te creëren om bestaande bedrijfslocaties te kunnen ontwikkelen alsook te kunnen uitbreiden, alsmede nieuwvestiging in het buitengebied mogelijk te maken om uitvoering te kunnen geven aan de in de omgevingsvisie vermelde ambities.

Aangaande de ambitie in de visie vervullen de cumelabedrijven reeds een belangrijke rol voor het landelijk gebied in relatie tot aanleg, behouden en versterken van natuur, landschap, economie en passend hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing.

Gezien de omvang van de activiteiten, deels agrarisch maar ook aanverwant niet-agrarisch, het materieel en materiaal dat wordt toegepast en de ligging ten aanzien van de opdrachtgevers (veelal in het buitengebied) is de ligging van de bedrijfslocaties van cumelabedrijven in het buitengebied essentieel. In de visie wordt een transformatie van de landbouw beoogd. Dit kan en gaat niet zonder de inbreng en participatie van de cumelabedrijven. Zij zorgen voor een groot deel van het agrarische beheer en productie van de landbouwgronden. Daarnaast dragen de bedrijven zorg voor de aanleg, het onderhoud en het beheer van de overige gronden binnen de gemeente.

Een belangrijk kenmerk hierbij is, zoals genoemd, de vestigingsplaats van de cumelabedrijven in het buitengebied. Dit typeert deze bedrijfstak, alsmede de concurrentiepositie in de sector.

Door cumelabedrijven niet naar een industrieterrein te verplaatsen worden mogelijke hinderlijke situaties voorkomen. Ontsluitingswegen nabij een industrieterrein zijn vaak niet op de machines berekend en het werk is veelal in het buitengebied. Zo worden onnodige verkeersbewegingen voorkomen (hetgeen bijdraagt aan de ambitie in de visie inzake 'goede toegankelijkheid en veiligheid').

Vanuit Cumela Nederland nemen wij (tevens) onze verantwoordelijkheid aangaande landbouwverkeer, milieueffecten, natuur, biodiversiteit, energie en duurzaamheid alsmede circulariteit (circulaire economie).

Deze thema's zien wij ook reeds terug in uw visie. Aangaande deze onderwerpen kan de cumelasector een belangrijke bijdrage leveren in uw gemeente. De transitie naar een circulaire economie zal voor alle economische sectoren een omschakeling in productie- en logistieke processen betekenen. Uitdagingen hierbij zijn onder meer:

- de optimalisatie van de inzet van energie en grondstoffen;
- ketensamenwerking en het sluiten van kringlopen;
- zoeken naar andere productieprocessen en verdienmodellen.

Het hoogwaardig hergebruik van afval- en reststromen staat volop in de belangstelling. In september 2016 heeft het Kabinet het Rijksbrede programma Nederland circulair in 2050 gepresenteerd. Hierin zet zij het perspectief op een circulaire economie uiteen: een economie waarin onder meer biotische grondstoffen efficiënt worden ingezet en optimaal worden hergebruikt. Ook beleidsambities met betrekking tot de biobased economy leiden tot een herwaardering van (met name organische) reststromen, namelijk als grondstof voor hoogwaardige biobased producten.

Als organisatie en de afzonderlijke bedrijven zijn wij reeds doende met genoemde 'transitie'. Voormelde ontwikkelingen zijn voor opdrachtgevers en cumelabedrijven reeds aanleiding om 'anders' te 'kijken' naar de reststromen die zij produceren, bijvoorbeeld groenafvalstromen die vrijkomen bij het beheer van groenstroken en wegbermen of grond die beschikbaar komt als gevolg van vershraling van natuurgebieden. Niet langer zien zij deze stromen als 'waardeloos afval', maar veel meer als potentiële grondstoffen voor nuttige toepassingen. Voor het uitvoering geven van een circulaire economie is voldoende (buiten)opslag noodzakelijk.

Resumé

Zonder uitpuittend te zijn herkennen wij ons als organisatie (namens onze leden) reeds in grote mate in de voorliggende visie. Desalniettemin zijn er ook diverse thema's c.q. aspecten, zoals voormeld, welke specifiek en in belangrijke mate voor deze 'unieke' bedrijven bijzondere aandacht behoeven en redelijkerwijs erkend dan wel betrokken dienen te worden in de visie (en bij de verdere uitwerking van instrumenten in het kader van de Omgevingswet).

In de visie komt de uitnodiging om het met elkaar te doen nadrukkelijk tot uiting. Als organisatie gaan wij graag op deze uitnodiging in. Ten eerste via deze reactie / zienswijze, maar ook op andere wijze willen / kunnen wij participeren bij de verdere uitwerking van de ambities.

Gewijzigd vaststellen

Verzocht wordt deze zienswijze gegrond te verklaren en conform de beleidslijn van de Omgevingswet, waarbij de gedachte gericht is op 'Ja, mits.....', de ontwerp omgevingsvisie Het Hogeland op grond van de genoemde aspecten gewijzigd vast te stellen i.c. de genoemde aspecten in deze visie c.q. bestemmingsplan (later: omgevingsplan) te betrekken.

Verzocht wordt om samen met ons als belangrijke sector in het buitengebied te kijken naar reële mogelijkheden om het buitengebied / grondgebied van de gemeente Het Hogeland veiliger, mooier en beter te maken. Wij verzoeken u derhalve om met inachtneming van onderhavige zienswijze deze belangen en gevolgen te heroverwegen.

Indien nadere informatie of een toelichting gewenst is, dan zijn wij uiteraard meer dan bereid om daaraan te voldoen. U en uw medewerkers zijn van harte welkom bij enkele van onze cumelabedrijven om een beter inzicht te krijgen in de uitdagingen en verantwoordelijkheden die onze leden elke dag weer aangaan en thema's gerelateerd aan het buitengebied zoals ruimtegebruik, duurzaamheid, verkeersveiligheid, de kringloop economie en afstanden tot gevoelige objecten te bespreken.

Voor (inhoudelijke) vragen, toelichting e.d. wordt verzocht u te wenden tot ondergetekende, de heer A.S. Dijkstra (M: 06 82 07 31 54 / E: asdijkstra@cumela.nl).

Met vriendelijke groet,

Ing. Age Sjoerd Dijkstra
Juridisch adviseur Omgevingsrecht

Cumela Nederland is een handelsnaam van de Vereniging Cultuurtechnische werken en Grondverzet, Meststoffendistributie en Loonwerken in de Agrarische sector in Nederland. Statutair gevestigd aan de Nijverheidsstraat 13 in Nijkerk en ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 40477842.

p/a Valge 10,
9965 PG Leens

Gemeente Het Hogeland
Ingekomen d.d.

22 JUL 2022

Nr.

Aan:
Gemeente Het Hogeland
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 26
9980 AA Uithuizen

Leens, 20 juli 2022

Betreft: ontwerp omgevingsvisie Het Hogeland

Geachte Gemeenteraad,

Vanaf 9 juni hebben wij de mogelijkheid om te reageren op de Omgevingsvisie. Wat ons betreft een visie waarin de voormalige Gemeente De Marne er bekaaid af komt. Voordat wij naar de inhoudelijke kant van deze visie willen gaan, vragen wij eerst aandacht voor een procedureel punt.

Procedure

Wij willen echter beginnen bij een mail van de Projectleider Omgevingsvisie van de Gemeente Het Hogeland aan de dorpsverenigingen in de Gemeente. Deze mail is van 3 mei jongstleden. Daarin meldt zij dat er twee online momenten zijn om vragen te stellen en dat er een reactieformulier beschikbaar is om op het concept dat er op dat moment lag te reageren. Vanuit de Vereniging Dorpsbelangen Zandweer Eppenhuisen Doodstil werd de suggestie gedaan om discussieavonden te organiseren per voormalige gemeente. Deze oproep is ook door meerdere dorpsverenigingen gesteund. Bij mail van 19 mei deelde de Projectleider per mail mee dat er verkend werd in welke vorm en op welk moment het door de dorpsverenigingen gewenste gesprekken georganiseerd konden worden. Vervolgens zien wij in De Ommelander van 9 juni dat het mogelijk is om een zienswijze in te dienen op een omgevingsvisie die al op 2 februari definitief is geworden.

Op 15 juli ontvingen wij een mail dat er een gesprek met de Dorpsverenigingen gepland is op 27 september aanstaande.

Mochten er door de dorpsverenigingen tot nu toe inhoudelijke suggesties zijn gedaan, dan zijn die in ieder geval niet verwerkt.

Inhoud

Het plan zegt voort te borduren op de plannen die de afgelopen drie jaren zijn gemaakt en nog actueel zijn. Ondertussen zorgen het coronavirus en de oorlog in Oekraïne voor een snel veranderend wereldbeeld en weten we nog niet wat de effecten zullen zijn en zet de plannen die de Gemeente Het Hogeland de afgelopen jaren heeft gemaakt in een nieuw perspectief. De woningbouw in het stedelijk gebied ligt op zijn gat, we hebben kunnen snuffelen aan thuis werken en is er meer waardering voor natuur en ruimte gekomen. Kortom volop kansen voor onze hele gemeente.

Dit plan biedt voor 3 van de 4 voormalige gemeenten stabilisatie en kansen op vooruitgang in wonen, bedrijvigheid en voorzieningen. Alleen voor de voormalige gemeente De Marne ontbreekt dit perspectief naar onze mening. Daarom is het ook zo jammer dat de projectleider het gesprek met de dorpsverenigingen tot nu toe niet is aangegaan.

De visie laat zien dat er geen plannen zijn om actief aan de slag te gaan met woningbouw in De Marne. Daarnaast ligt de focus op de regionale centra (Winsum, Bedum en Uithuizen). De Marne heeft een dergelijk centrum in mindere mate. De bedrijventerreinen gaan meer geconcentreerd worden, maar dan wel buiten De Marne en in Winsum wordt perifere detailhandel toegestaan op Het Aanleg (wat is perifeer en waarom wordt deze keuze gemaakt?).

De visie gaat uitgewerkt worden in een "wenkend perspectief". Dat klinkt veelbelovend, maar met de uitgangspunten die nu als basis worden genomen, zie wij dat perspectief nog niet.

Wij willen een omgeving waar het goed wonen is (en dat gunnen we meer mensen dan er nu wonen), de randvoorwaarden er zijn voor het behoud van voorzieningen en waar voldoende bedrijvigheid is en kan blijven. De visie die nu voorligt biedt die mogelijkheden naar onze mening voor De Marne onvoldoende. Wij zouden dan ook graag zien dat De Marne in deze visie meer ruimte krijgt om te ontwikkelen. Het zou fijn zijn wanneer de Gemeente Het Hogeland daarin zelf het voortouw neemt en daar financiële middelen voor beschikbaar gaat stellen.

Afsluitend

De opdracht in de omgevingsvisie is dat onze dorpen samenredzaam en zelforganiserend moet zijn. Er wordt derhalve van ons initiatief verwacht. Wij zijn bereid dat initiatief te nemen, maar dan verwachten wij van de gemeente de ja als grondhouding met een kleine mits, grote voortvarendheid en de benodigde steun om onze plannen ontwikkeld te krijgen.

De vraag aan u, als Gemeenteraad, is: vindt u dat deze omgevingsvisie voldoende perspectief biedt voor de inwoners, voorzieningen en bedrijvigheid in De Marne?

Hoogachtend,
Dorpsbelangen Leens

Pieter Boneschansker
Penningmeester

Deze zienswijze wordt mede ingediend namens:

Vereniging Dorpsbelangen Vierhuizen

Vereniging Dorpsbelangen Ulrum

Samenwerkende Verenigingen Leens

Ondernemersvereniging Hogeland West

Groenplatform in Het Hogeland
p/a Amy Dekker
WS Boterdiep OZ 17
9785 AG Zuidwolde
Amydekker@hetnet.nl

**College van burgemeester en wethouders
gemeente Het Hogeland
postbus 26
9980 AA Uithuizen**

Zuidwolde, 16 juli 2022

Onderwerp:
drie ideeën rond groen en biodiversiteit

Geacht college,

Graag benaderen we uw college met een drietal punten, alle verband houdend met het "groen" in onze gemeente. Vooraf willen we u zeggen ingenomen te zijn met uw voornemens in het Groenbeleidsplan en vergelijkbare passages in de Omgevingsvisie.
Van uw uitnodiging aan inwoners om met ideeën te komen, maken we hierbij graag gebruik!

N.B.: deze brief is ook per mail aan u gezonden, maar dan zonder de handtekeningen.

1. SNELLE INVOERING GROENE MAATREGELEN

We willen pleiten voor een snelle invoering van de volgende maatregelen uit het Groenbeleidsplan:

- ecologisch/natuurlijk beheer van bloemrijke bermen en gazons;
- ecologisch/natuurlijk beheer van parken, bossen en bosschages;
- realisering van natuurvriendelijke oevers.

Dat alles niet in één keer gerealiseerd kan worden, begrijpen we: daarvoor is het areaal te groot en er kunnen aanpassingen nodig zijn inzake de manier van werken, het gebruik van machines, e.a. Maar wij zijn wel nieuwsgierig naar de stand van zaken voor wat betreft de transitie naar natuurlijk beheer en het tijdschema dat de gemeente hiervoor in gedachten heeft.

We denken dat momenteel het draagvlak voor dergelijke maatregelen onder de inwoners groot is, want – zoals bekend – veel mensen waren niet erg tevreden over het groen in de eigen omgeving, zoals een gemeentelijke enquête liet zien. De tijd lijkt rijp voor maatregelen, waarmee milieu en klimaat worden gediend. Realisering van het genoemde is niet alleen positief voor de biodiversiteit, maar evengoed voor inwoners en toeristen, terwijl onder voorwaarden ook de gemeente als bedrijf profiteert (groen "afval" als grondstof, minder onderhoudsuren in het groen, minder uitstoot CO₂).

Het Groenplatform wil desgewenst graag bijdragen aan het vergroten van het draagvlak waar dit nodig zou blijken te zijn. Hetzelfde geldt voor het bijdragen aan meer vrijwillige inzet (zie ook 3.)

2. SYMPOSIUM "NAAR EEN GROENE GEMEENTE"?

Als Groenplatform zouden we graag een vóór coronatijd bedacht plan tot leven willen wekken: het organiseren van een (bescheiden) symposium, waarbij de focus ligt op "hoe bereiken we met elkaar een groene gemeente?" Zo'n symposium, waar de gemeente indertijd haar medewerking aan wilde verlenen, was gepland op 18 april 2020, maar kon toen geen doorgang vinden.

(vervolg blad 2)

Gemeente, groene initiatieven, landbouw- en plaatselijk belangorganisaties zouden hier met elkaar in gesprek kunnen zijn, met sprekers/workshops over, bijvoorbeeld, bermbeheer, "good practices" in andere gemeenten, voorwaarden bij vrijwillige inzet, natuur-inclusieve landbouw, e.a.

Wellicht is een combinatie mogelijk met een volgende groen-Vrijwilligersmarkt.

3. VERGROTING VRIJWILLIGE INZET

De leden van het Groenplatform zijn ook alle vrijwillig werkzaam in groene projecten, ieder in het eigen dorp. Mèt de gemeente vinden we die vrijwillige inzet belangrijk en aan de uitbreiding ervan werken we graag mee.

Het lijkt ons dan wel goed daarover in gesprek te raken, want het is nu nog niet duidelijk waar de gemeente graag de vrijwillige inzet ziet toenemen: op welke plekken? Welk type werkzaamheden? Met welke frequentie? Met welke gereedschappen? Wie coördineert? Enzovoort.

Bij meer duidelijkheid kan ook een volgende Vrijwilligersmarkt met meer succes georganiseerd worden.

Kortom, drie ideeën van een groepje inwoners met een groen hart; hieronder vindt u enige informatie over het Groenplatform.

Uw reactie zien we met grote belangstelling tegemoet,

Met vriendelijke groet,

Jan Wevers
(voorzitter)

Amy Dekker
(secretaris)

WIE WE ZIJN

In 2021 zijn we als Groenplatform (i.o.) in het Hogeland gestart: een tental bij groene projecten in onze gemeente betrokken inwoners. Gaandeweg hebben we de volgende voornemens geformuleerd:

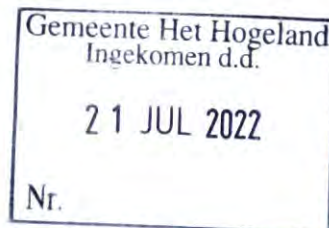
- *beginnende groen-initiatieven desgevraagd van dienst zijn;*
- *waar nodig laten zien (bijv. via een website) wat er in onze gemeente al gebeurt aan groene projecten en*
- *in gesprek raken met het gemeentebestuur over de vraag hoe het geformuleerde groenbeleid in de praktijk wordt uitgevoerd en hoe wij daaraan als Groenplatform en burgers kunnen bijdragen. Daarbij kunnen we mogelijk ook behulpzaam zijn bij het vergroten van de vrijwillige inzet in het groen - ook een streven van de gemeente.*

Het Groenplatform valt als werkgroep onder de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Wierde & Dijk – u vast bekend. En we werken graag samen met bekende groenpartners als Landschapsbeheer Groningen en IVN Noord-Groningen, waarbij we ervoor willen waken dat dingen dubbel worden gedaan.

Onze focus ligt – met een moeilijk woord uit het Deltaplan - op biodiversiteitsherstel in ons woongebied, de gemeente Het Hogeland.

DE VERENIGING VOOR AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER NOORD-GRONINGEN

Gemeente Het Hogeland
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 26
9980 AA UITHUIZEN

Vestiging Drachten
Lavendelheide 9
9202 PD Drachten

Postadres
Postbus 186
9200 AD Drachten

Hoofdkantoor
Zwartewaterlaan 14
8031 DX Zwolle

Datum: 19 juli 2022

Referentie: 01422/gr/gk-mvd

Betreft: **Zienswijze op de Omgevingsvisie Het Hogeland**

Geachte Raad,

Met het oog op de belangen van haar leden in het plangebied, wil de Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO) Noord een zienswijze indienen op de ontwerp Omgevingsvisie.

LTO Noord waardeert het dat de gemeente de LTO Noord-afdeling Het Hogeland bij het proces om te komen tot een omgevingsvisie heeft uitgenodigd en de gelegenheid heeft geboden om te komen met een mondelinge reactie. De opmerkingen van de afdeling zijn verwoord in het verslag d.d. 13 juni 2022 welke door de gemeente is opgesteld (verslaglegging door Janneke Schurer). Dit verslag dient ook als onderlegger voor de reactie van LTO Noord. Echter, er zijn nog wel een aantal aspecten die nadere duiding behoeven en een aantal opmerkingen die gemaakt zijn tijdens het gesprek en verwoord zijn in het verslag mogen nog wel wat worden aangescherpt. Dit zal in deze zienswijze terugkomen.

In de omgevingsvisie wordt aangegeven dat gebruik van het erfgoed de beste waarborg is. Daar is LTO Noord het mee eens. Een goede subsidieregeling kan dit bevorderen. Dit onderwerp is ook in het gesprek met de afdeling ter sprake gekomen. Aanvullend is nog gesproken over leegstaande (agrarische) panden. Herbestemming is een mogelijkheid. Waar ook aan gedacht kan worden is het kunnen uitvoeren van specifieke agrarische activiteiten, zoals insectenkweek. Deze ontwikkeling staat nog in de kinderschoenen, maar vanuit het eiwitprogramma Fascinating wordt hieraan speciaal aandacht gegeven. Het is namelijk bekend dat er inmiddels agrariërs in de provincie Groningen zijn te vinden die dit als aanvullende inkomstentak willen gaan uitvoeren. Dergelijke leegstaande schuren kunnen hier namelijk voor worden gebruikt.

In het plan wordt ingegaan op verzilting van de bodem en bijvoorbeeld het stimuleren van experimenten met teelten die passen bij een verziltende bodem. Teelt onder zilte omstandigheden wordt al opgepakt door SPNA. Wat we als landbouw momenteel nog belangrijker vinden is dat de zoetwaterlens blijft behouden en daar waar het kan zelf vergroten. In het verslag staat hierover het volgende vermeld:

"De wens is om de bestaande landbouwgronden geschikt te houden voor de voedselteelt. Het heeft daarom de voorkeur het grondwater hier zoet te houden. Desalniettemin is er ruimte om onderzoek te doen naar meer zouttolerante gewassen. Bovendien is de teelt van 'zoute' gewassen een nichemarkt waar niet elke ondernemer zijn brood in kan verdienen. Ook ziet LTO liever geen nieuwe zoet/zoutovergangen meer in het landelijk gebied".

Het woordje 'wens' geeft niet de juiste lading aan. LTO Noord wil de kleischil behouden voor landbouw, daar is verder geen nuance in te vinden. Ook het woord 'voorkeur' in de tweede zin geeft niet juiste stelligheid. LTO Noord wil dat maximaal wordt ingezet op het behouden en daar waar het kan vergroten van de zoetwaterlens. Dit willen we ook gezamenlijk gaan oppakken met de

Achter de boer en tuinder. Voor ons allemaal.

verschillende stakeholders. In de laatste zin staat nog het woord 'liever'. LTO Noord is richting de provinciale politiek duidelijk geweest dat we geen zoet-zout overgangen binnendijs willen. Wat buitendijs kan worden aangelegd is voor de landbouw vooralsnog geen issue. Indien dit overigens veel zoetwater gaat kosten dat niet beschikbaar is voor de landbouw, dan wordt het een ander verhaal. LTO Noord is van mening dat onnodig zoetwater naar buiten brengen voor een zoet-zout overgang, zonder dat de landbouw hier iets aan heeft, niet kan. Helemaal niet in de huidige klimatologische ontwikkelingen waarbij elke drup zoetwater van belang kan zijn.

Tijdens het gesprek met de afdeling is ook gesproken over de Oostpolder. Aangegeven is dat de keuze voor de aanwijzing van dit gebied een voldongen feit is. Dit levert volgens LTO Noord wel een tegenstrijdigheid op ten aanzien van 'ambitie 3' in de omgevingsvisie. Daar wordt namelijk over het volgende gesproken:

- *Ruimte voor de landbouw van de toekomst in de polders: (op)nieuw pionieren.*
- *Ruimte voor verbreding, vergroting of verandering van de agrarische bedrijven, als het past bij het gebied en koppelkansen worden benut.*

Dergelijke passages klinken erg veelbelovend. Hoe de gemeente dit wil zien in relatie tot de ontwikkeling in de Oostpolder is ons onduidelijk. Graag gaan we met de gemeente hierover nader in gesprek.

In de omgevingsvisie wordt nog specifiek benoemd de kansen die er zijn voor waterberging en natuurontwikkeling in de Maren. Vanzelfsprekend kan dit altijd in bestaande natuurgebieden, maar als hiervoor landbouwgebied moet worden opgeofferd, dan lijkt ons dat geen goed idee. Indien de gemeente bedoelt het uitvoeren van blauwe diensten waarvoor ook een goede vergoeding beschikbaar wordt gesteld en waarbij de dienst in de bedrijfsvoering van de boer past, dan valt daarover altijd te praten met de landbouw.

De gemeente Het Hogeland heeft hoge ambities ten aanzien van de opwek van duurzame energie. De landbouw ziet deze uitdaging graag tegemoet en willen dit ook met de gemeente invullen. Wel vinden we het van belang dat bij de opwek van zonne-energie de zonneladder wordt toegepast. In de omgevingsvisie wordt dit namelijk niet zo benoemd. In kleinschalige productie van waterstof op lokaal niveau, kan de landbouw ook een rol vervullen. In het kader van de 'boerderij van de toekomst' wordt al veel onderzoek gedaan naar deze mogelijkheid. Het Hogeland zou hiervoor mogelijkheden kunnen gaan bieden om pilots op te starten.

Op een aantal punten gaan we graag verder in gesprek met de gemeente Het Hogeland en zien een uitnodiging ook graag tegemoet.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'P.G. Bos'.

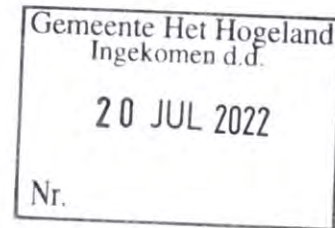
P.G. Bos
Regiomanager Noord

Contactpersoon: G. (Geert) Kloetstra, E gkloetstra@ltonoord.nl, M 06-12261267

Gemeente Het Hogeland
t.a.v. de gemeenteraad
Postbus 26
9980 AA Uithuizen

Betreft: zienswijze ontwerp omgevingsvisie Het Hogeland

Dronten, 19 juli 2022

Geachte dames en heren,

Bij deze wil de Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) namens haar leden in de gemeente Het Hogeland graag een zienswijze indienen op de ontwerp Omgevingsvisie. Een van de doelen van de NAV is het behartigen van de belangen van haar leden in de breedste zin van het woord. Wij achten ons daarom partij in deze.

In de concept Omgevingsvisie krijgt de landbouw terecht een belangrijk plaats. Echter, het eerste wat opvalt is dat u nauwelijks gewag maakt van de Agenda voor de Wadden 2050, ook door uw gemeente ondertekend. Het Uitvoeringsprogramma daarvan voorziet al in integrale kustontwikkeling en andere zaken die u in uw Omgevingsvisie noemt. Maar ook belangrijk: er zijn aangenomen moties in de Tweede Kamer die voorschrijven dat de landbouw in het Waddengebied niet zomaar mag worden opgeofferd aan allerlei andere zaken. U geeft geen duidelijke blijk hiervan op de hoogte te zijn, maar u bent wel degelijk gehouden aan deze zaken. Verder zijn er in het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor de Wadden doelen geformuleerd. De gezamenlijke landbouw heeft ook doelen geformuleerd. Het zou in onze ogen goed zijn om deze doelen op een of andere manier te verwerken in de Omgevingsvisie, om te zien waar de doelen overeen komen met die van de gemeente en hoe deze dan zo snel mogelijk te bereiken. Verder krijgen wij de indruk dat de tekst geschreven is door iemand die niet helemaal op de hoogte is van hoe de landbouw en de agrarische markten functioneren, welke wet- en regelgeving er is en hoe agrariërs tot besluiten komen in hun bedrijfsvoering. En de schrijvers lijken ook niet een erg positief beeld te hebben van de landbouw. We doen onderstaan suggesties om een en ander wat beter tot hun recht te doen komen.

1. U stelt dat de landbouw duurzaam en circulair moet worden. Heeft u een duidelijk beeld wat circulair is? Of duurzaam? Het gevaar dreigt, dat de gemeente zich nu met de bedrijfsvoering in de landbouw gaat bemoeien zonder relevante kennis van zaken. Daar maken wij bezwaar tegen. De pootaardappelteelt vervult een belangrijke rol in de teelt van goede gewassen elders in de wereld, omdat met name langs de Waddenkust het goed mogelijk is om duurzaam gezond pootgoed te telen. Hierdoor begint het gewas elders met een gezonde start, wat de opbrengst van het volggewas vele malen groter maakt en de teelt vele malen duurzamer. Daarmee is de Nederlandse noordelijke kleischil een belangrijke factor in voedselzekerheid elders (zie Bijlage). Door nu als gemeente te willen sturen op circulair (wat in landbouwkringen ook inhoudt: lokale afzet), bemoeit u zich met wereldmarkten en voedselsystemen die in onze ogen buiten de scope van uw gezag vallen. Bovendien ondersteunt u wel de SDG's van de VN. SDG2 is 'Geen honger'. De NAV vindt niet dat Nederland de wereld moet voeden, maar onze unieke positie in het produceren van gezond uitgangsmateriaal geeft een grote bijdrage aan SDG2, niet alleen wat betreft geen honger maar ook wat betreft duurzame landbouw, omdat bij gezond uitgangsmateriaal de volgteelten veel minder bestrijdingsmiddelen nodig hebben. Overgaan tot circulaire landbouw in de noordelijke kleischil heeft een direct negatief effect op SDG2 elders.
2. Verder stelt u: 'We zijn er (net als vroeger) koploper en pionier van de modernste land- en tuinbouw.' We willen u graag er op wijzen dat dit nu ook zo is. Van heinde en ver komen mensen kijken hoe wij in Nederland de landbouw en de pootgoedteelt doen. We doen de tekstsuggestie om (net als vroeger) te vervangen door (net als nu).
3. U stelt ook op p. 20: 'Verder landinwaarts ontstaat een steeds multifunctioneler buitengebied. Hier zijn landbouw, recreatie en natuur verknoopt met een duurzame en klimaatbestendige

inrichting van het landelijk gebied. Dat is het resultaat van goede samenwerking tussen de gemeente en alle bij het gebied betrokken partijen.' Dit klinkt alsof de landbouw hier moet veranderen in een multifunctionele bedrijfsvoering. Wij willen graag de nuancering aanbrengen, dat voedselproductie op zich zelf al een maatschappelijk belangrijk doel is. U kunt hoogopgeleide ondernemers niet zomaar dwingen met uw Omgevingsvisie om een zorgboerderij of B&B te openen. Wij zien hier liever dat de tekst reflecteert hoe u boeren die zelf willen verbreden met hun bedrijf wilt ondersteunen.

Wat de natuur betreft: de huidige maatregelen, waarbij juist de boeren die aan natuurvorming hebben gedaan op hun eigen land hard getroffen worden door sterke reductiedoelen voor stikstof juist vanwege die natuur zorgen er voor dat boeren steeds minder geneigd zullen zijn tot natuurvorming op eigen grond.

4. Op p. 26 stelt u: 'Als we overtuigd zijn van de ruimtelijke kwaliteit van een plan, hebben we het lef om dat ook te omarmen.' De NAV vraagt zich af hoe deze zin past bij het feit dat u rondom Oudeschip de ruimtelijke kwaliteit sterk gaat verslechteren door de onteigening van de Oostpolder en de vestiging daar van industrie. Dat is echt geen plan met ruimtelijke kwaliteitsverbetering t.o.v. de huidige situatie.
5. Op p. 31 lezen wij: 'We gaan structureel in overleg met onze partners over de ontwikkelmogelijkheden van ons landelijk gebied.' We vragen ons af hoe u dat voor zich ziet. Tot nu toe (ook in deze Omgevingsvisie) komen de plannen van één kant en mogen we daar als grondeigenaren en belangrijke economische sector eventueel achteraf op reageren. Het vestigen van voorkeursrecht bijvoorbeeld, is een toonbeeld van NIET overleggen over de mogelijkheden. Wij hopen dan ook dat u deze zin wilt veranderen in 'partners, stakeholders en grondeigenaren'.
6. De paragraaf op p.33 vinden wij verontrustend. U stelt hier dingen over de landbouw die niet binnen uw macht liggen. U bepaalt als gemeente niet de bedrijfsvoering van agrariërs en al helemaal niet welke gewassen zij telen of dat ze hun land beschikbaar moeten stellen voor recreatie of natuur. Dat lijkt hier wel te worden gesuggereerd.
U wilt gesprekken initiëren waar de problemen het grootst zijn: aan de kust. Welke problemen? Daar vindt een prima bedrijfsvoering plaats die juist daar zo duurzaam kan omdat er door de combinatie van bodem en klimaat zeer weinig bladluizen zijn die virus overbrengen. Daardoor kan met minimale inzet van bestrijdingsmiddelen virusvrij pootgoed worden geteeld.
De verzilting in de noordelijke kleischil valt tot nu toe mee vanwege de zoete lens. Het gebied zou enorm zijn geholpen met aandacht voor het beschermen en vergroten van deze zoete lens, i.p.v. het gebied opgeven als verziltend. In het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor de Wadden wordt gewerkt aan een zoetwaterstrategie voor de landbouw in het gebied. Zoals het er nu staat in uw Omgevingsvisie wilt u eigenlijk meer natuur en recreatie op wat nu florerende akkerbouwbedrijven zijn. Daarmee gaat u volgens ons uw boekje te buiten. Hier zijn landelijke afspraken over en breed gedragen aangenomen moties. Waarom stelt u niet duidelijker wat u wilt in dit gebied? Moeten boeren allemaal een neventak 'natuurgebied' of 'zorgboerderij' of 'B&B' hebben? Maar waarom? Ze zijn hoogopgeleide ondernemers die een essentieel product, voedsel, produceren.
U wilt samenwerkende partijen de ruimte geven om te experimenteren met zilte teelten. Die stelling begrijpen wij niet. Hoe denkt u daar invulling aan te geven? Boeren bepalen zelf welke gewassen ze telen. Welke ruimte wilt u geven? Een gemeente hoeft geen toestemming te geven voor experimenteren met teelten. Als u bedoelt dat u de experimenten wilt ondersteunen met subsidies zou het beter zijn om dat op te schrijven, nu lijkt het alsof u denkt dat u als gemeente al of niet toestemming wilt gaan geven over welke teelten boeren 'mogen' neerzetten.
7. Op p. 35 wilt u samen met agrariërs kijken naar vergroten van de biodiversiteit. We nemen aan dat u bekend bent met het GLB en met de ecoregeling daarin en met het ANLb? Kortom: hier zijn Rijksoverheid en provincie leidend, u bent niet het bevoegde gezag als gemeente. Het is ook verboden om subsidies te stapelen.
8. Onderaan p.35 staat iets waar we het helemaal mee eens zijn: geen zonneparken op agrarische grond.

9. Op p. 36 heeft u het over circulariteit. De tegenstrijdigheid, ook van toekomstig Rijksoverheid beleid, is dat men dan veehouderij en akkerbouw dicht bij elkaar wil hebben. In Nederland heeft een specialisatie plaatsgevonden op basis van de grondsoort. Daar waar akkerbouw mogelijk is, is er akkerbouw. Dat betekent dat er in grote delen van uw gemeente geen veehouderij zit. Om dat nu op te nemen als doel is niet duurzaam, omdat u dan bedrijven wilt hebben op plaatsen waar dat voor dat bedrijf niet de beste plek is en voor die plek niet het beste bedrijf.
10. In paragraaf 4.5.2 op p. 40 stelt u, dat de milieueisen van het Rijk voor u het minimum niveau zijn. Dat betekent dat u dus strengere eisen wilt kunnen stellen dan via landelijke wet- en regelgeving democratisch is vastgelegd. Hier zijn wij het echt niet mee eens. We houden ons hart vast en zullen belemmeringen die aan onze leden op deze basis worden opgelegd tot aan de hoogste rechter aanvechten.
11. Op p. 43 e.v. gaat u in op de plannen wat betreft water. Wat we hier missen is het nemen van verantwoordelijkheid voor de voldoende beschikbaarheid van zoet water voor drinkwater, landbouw en natuur. U omarmt als gemeente de komst van datacenters zonder mee te nemen dat deze een enorm beslag leggen op zoetwater én dit zoetwater vervuild met reinigingsmiddel lozen op het oppervlaktewater. Wij zouden graag een aanvulling zien over de verantwoordelijkheid van voldoende zoet water op het juiste moment op de juiste plek met de juiste kwaliteit.
12. Op p. 52 wilt u ruimte geven voor verbreding van landbouwbedrijven mits het past in het gebied. Dit vinden wij wat tegenstrijdig met punt 3. Daar leek het alsof u bedrijven wilt dwingen tot nevenactiviteiten en hier lijkt het alsof u er juist beperkingen aan wilt stellen. Dat vinden wij niet congruent, maar wellicht begrijpen wij het niet goed.
13. P. 53: 'Ruimte voor nieuwe teelten en optimalisatie van teelten, bijvoorbeeld als antwoord op de verzilting van de bodem.' Hier is een interessant punt wat de definitie van verzilting is. Er lijkt op termijn wel een zorg te zijn over verzilting, maar die is niet dermate acuut dat er nu bedrijven of gewassen moeten worden opgegeven. Ondertussen werkt de landbouw zelf al aan rassen met een hogere zouttolerantie en technieken om verzilting tegen te gaan in het programma Zoet op Zout. En zie ook punt 6. De boeren bepalen zelf welke gewassen ze telen. U kunt hooguit helpen met subsidie maar gewasteelten hoeven geen vergunning van de gemeente te krijgen. Misschien kunt u hier iets toevoegen over samenwerking met lopende zaken in de landbouw of iets dergelijks.
14. P. 53: 'Vergroten van de biodiversiteit door de natuurwaarden buitendijks ook binnendijks te versterken.' Wat bedoelt u daarmee? Het klinkt alsof u net als het Groninger Landschap natuur wilt aanleggen op nu florerende boerenbedrijven. Maar in onze ogen gaat u er niet over. U kunt niet zomaar bepalen wat boeren aan biodiversiteit doen, tenzij u er een subsidie tegenover zet. En als dat de bedoeling is zou het goed zijn om het in de tekst op te nemen.
15. Op p. 53 staan uw plannen voor een integrale visie op het kustgebied. Het is voor ons onbegrijpelijk dat u hier niet refereert aan de Agenda voor de Wadden 2050. Het is ook onjuist om te stellen dat de grond sterk aan verzilting onderhevig is. U wilt landbouw, natuur, economie, recreatie en verduurzaming aan elkaar verbinden in de kuststreek. De landbouw daar is een belangrijke schakel in de voedselzekerheid elders. Wij hebben hierboven al uiteengezet dat de landbouw in de kuststrook niet in acuut gevaar is door verzilting. Het is in onze ogen niet juist dat u plannen maakt voor natuur, recreatie en verduurzaming op de bestaande bedrijven, tenzij u het nadrukkelijk faciliterend maakt. Nu klinkt het ons alsof u zich sterk wilt gaan bemoeien met de bedrijfsvoering en toekomst van de boerenbedrijven.
16. Op p. 55 komt u met plannen voor de landbouw zodat de landbouw weer koploper wordt. Kennelijk is het u ontgaan dat de Nederlandse landbouw en dan met name de pootaardappelteelt al koploper is. Wij zouden hier graag meer respect zien voor hoe de sector zichzelf steeds verbetert en verduurzaamt. Hier klinkt wel duidelijk een vooringenomen blik op de landbouw door die volgens ons niet strookt met de werkelijkheid. Of er ligt een weerstand tegen de huidige agrarische bedrijfsvoering onder die ons zorgen baart.

17. Op p.66 stelt u dat boeren een goed inkomen moeten hebben maar wel plaats moeten maken voor andere functies. Niet elke boer is geschikt of heeft er zin in om een zorgboerderij of een B&B te openen, net zoals ook niet elke gemeenteambtenaar of bestuurder geschikt zou zijn of zin zou hebben in boer worden.
18. Op p. 70 e.v. missen wij de Agenda voor de Wadden 2050 waar de gemeente zich aan heeft verbonden.
19. Paragraaf 10.2, pag. 75: wij missen hier de factor Voedsel. U kijkt naar de landbouw als gebruiker van de ruimte, maar uit alle bovenstaande punten blijkt dat u geen waardering heeft voor de voedselproductie door de landbouw. Boeren zitten niet zomaar op hun land, ze gebruiken het voor voedselproductie.

Uiteraard zijn wij altijd bereid een nadere toelichting te geven op onze punten.
Hoogachtend,

Teun de Jong, voorzitter NAV
Noord

Gerlof Bergmans, regiovoorzitter NAV

Gemeente Het Hogeland
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 26
9980 AA UITHUIZEN

Betreft: zienswijze omgevingsvisie Roemte voor het Hogeland

Ons kenmerk: BH-22-04

Groningen 26 juli 2022

Geachte raad,

Met veel interesse hebben wij kennisgenomen van Omgevingsvisie 'Roemte voor het Hogeland'. Het is goed dat de gemeente Het Hogeland een omgevingsvisie maakt voor haar grondgebied. Wij vinden het jammer dat u onze als maatschappelijke organisatie niet heeft betrokken bij het opstellen hiervan en ons ook niet op de hoogte heeft gesteld van de reactieperiode. Ook omdat we in een eerder stadium hierover wel contact hebben gehad met de afdeling Ruimtelijke Ordening. Het participatietraject is daarbij niet verlopen zoals bedoeld in de Omgevingswet. Helaas is de terinzagelegging van het ontwerp hierdoor aan onze aandacht ontsnapt. Desondanks hopen wij dat u onze aandachtspunten nog meeneemt bij de vaststelling van de visie.

De visie is goed leesbaar en geeft in begrijpelijke taal de ambities van de gemeente Het Hogeland voor de fysieke leefomgeving weer. Het verdient complimenten dat u de kwaliteiten van de verschillende landschappen als uitgangspunt neemt voor een gebiedsgericht omgevingsbeleid. Wel missen wij scherpere keuzes bij alle ruimtelijke opgaven die komende jaren op het bordje van de gemeente liggen. De achteruitgang van de biodiversiteit, klimaatverandering, stikstofproblematiek en verschraling van het landschap zijn duidelijke signalen dat er richtinggevende keuzes nodig zijn voor het landelijk gebied, niet alles kan overal!

Versterken biodiversiteit

Wij denken dat aanvullend op de aandacht die er al is, natuur en biodiversiteit nog een grotere rol kunnen vervullen in de visie. Natuurontwikkeling en het verbeteren ervan, wordt wel genoemd, zoals beheer van openbaar groen volgens ecologische principes en het open staan voor plannen voor bijvoorbeeld voedselbossen, maar natuur kan meer verweven worden met andere functies. Hoe dit aan te pakken kan nog sterker worden neergezet. Juist door de bodem en waterstructuur als uitgangspunt te nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen kan de biodiversiteit in het landelijk gebied worden versterkt. De ontwikkelingsgeschiedenis van het gebied is nog goed afleesbaar. In het huidige bodem- en watersysteem zie je nog terug hoe het gebied is ontstaan in de tijd dat het gebied nog onder invloed stond van de (Wadden)zee. De oude geulen (huidige maren) in het gebied zijn een goede basis voor versterking van de groen-blauwe structuur. Ook in aanvulling op het Reitdiep (van Stad tot Wad). Zorg voor brede

natuurvriendelijke oevers en versterk daarmee het natuurnetwerk. Tegelijkertijd kan hiermee de natuur doordringen tot in de 'haarvaten' van het gebied, inclusief de dorpen. Wij vragen u:

- Versterk de natuurwaarden van het gebied door langs de maren en andere watergangen brede natuurvriendelijke oevers aan te leggen, ook als buffer tussen landbouw en natuur. Benut ook (oude) dijken en paden als groene corridor door aanplant van hagen en struiken.
- Stel 'natuurinclusief bouwen' als uitgangspunt voor nieuwe woningbouwprojecten en stimuleer dit bij woningeigenaren. [Het beleid van de gemeente Groningen is hiervoor een goed voorbeeld.](#)

Zuinig op ruimte

Het Hogeland is een gemeente die, met name in het landelijk gebied, veel verschillende ruimtelijk-economische ontwikkelingen naast elkaar wil laten plaatsvinden. Zoals verruiming functies in voormalige boerderijen, stimuleren van de havengebieden, agrarische schaalvergroting, recreatie etc. Dit kan lokaal op gespannen voet staan met het behoud en versterking van natuur en landschap. Niet alles kan overal. Wij vragen u:

- Zet waar dat kan, met name in de kernen en dorpen in op meervoudig ruimtegebruik bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Stel in kwetsbare gebieden, waaronder de Waddenkust en waardevolle landschappen, natuur- en landschapswaarden centraal. Niet vrijblijvend maar voorwaardelijk.

Natuurinclusieve landbouw

Het is belangrijk om waardevolle landbouwgronden vanwege de ruimte voor voedselproductie en landschappelijke waarde (grootschalige openheid) te beschermen. Een toekomstbestendige landbouw is volgens ons ook een landbouw die duurzaam omgaat met de aarde en werkt als kringlooplandbouw. Daarbij is het noodzakelijk dat er ook grenzen worden gesteld aan (intensieve) landbouw door, ook in het kleischilgebied, kritisch te kijken naar schaalvergroting en intensivering van de landbouw. Ook gelet op de toekomstige druk op deze landbouwgebieden door boeren die in andere delen van het land niet meer uit de voeten kunnen en Groningse boerderijen overnemen. Maak ook bij grondgebonden bedrijven omzetting van akkerbouw naar (melk)veebedrijven niet zonder meer mogelijk. Het is belangrijk dat landschapsbeheer en versterking van de biodiversiteit en volwaardig onderdeel worden van het agrarische verdienmodel en dat de gemeente die ook omarmt. Juist bij maatwerkgesprekken, bij uitbreiding- of ontwikkelingsplannen van agrariërs, kan dit worden besproken als onderdeel van het toekomstperspectief. Ook kunnen hier afspraken worden vastgelegd, over bijvoorbeeld (langdurig) beheer van erf- en landschapselementen en inzet voor herstel van biodiversiteit. Wij vragen u:

- Stel grenzen aan de schaalvergroting en intensivering van agrarische bedrijven.
- Maak landschapsbeheer en versterking van de biodiversiteit onderdeel van de maatwerkgesprekken met agrariërs.

Kompas 'Wad een kust'

De bijzondere kwaliteiten van het waddegebied de Waddenzee- en kust zijn benoemd in de visie. Deze aandacht is van groot belang om dat de natuurwaarden in het gebied, dat als

Werelderfgoed is aangemerkt, onverminderd onder druk staan. Het is essentieel dat nieuwe economische ontwikkelingen geen negatieve impact hebben op de ecologie in het gebied en waar mogelijk juist een ecologische plus leveren. Het concentreren van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen die gepaard gaan met 'reuring' in de Eemshaven en in mindere mate in Lauwersoog is een goed uitgangspunt. Voor de Eemshaven is daarbij specifieke aandacht voor aanwezigheid van (broed)vogels en vogeltrek van belang. De haven ligt onder een belangrijke internationale trekroute. De windparken hebben (een negatieve) impact hierop. Vanwege de concentratie van bedrijfsactiviteiten in deze havens is het belangrijk om de cumulatieve milieueffecten in beeld te brengen. Bij het toevoegen van nieuwe activiteiten wordt dit niet altijd gedaan. Wij vragen u:

- Besteed bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder energieprojecten (inclusief infrastructuur) en uitbreiding van de Eemshaven, extra aandacht aan de bijzondere waarden van het gebied boven op de wettelijke regels. Voor zowel de omgeving van de Eemshaven als Lauwersoog is ook blijvende aandacht voor duisternis als kernkwaliteit nodig. Monitoring en concrete regels voor lichtuitstraling zijn daarbij noodzakelijk.
- Respecteer bij nieuwe ontwikkelingen in het Eems-Dollard-gebied de afspraken vanuit 'Ecologie en Economie in Balans', dit geldt ook voor de ontwikkeling van de Oostpolder.
- Kijk bij de ontwikkeling van de Oostpolder kritisch naar de milieu-impact van nieuwe bedrijven die zich melden. Sta geen (nieuwe) bedrijven toe die niet zelf in hun energie- en waterbehoefte kunnen voorzien. Een uitzondering is mogelijk als aangetoond wordt dat de bestaande water- en energievoorziening in het gebied duurzaam in de benodigde vraag kan voorzien, zonder dat de watervoorziening voor andere functies hierdoor (extra) onder druk komt te staan.
- Onderzoek in het programma voor de kuststrook ook de inzet van natuurlijke processen bij de kustaanpak, waaronder het herstel van zoet-zoutovergangen. Ook een opschaling van Eems-Dollard proefprojecten als 'dubbele dijken' en 'brede groene dijken' is wenselijk. Deze projecten dragen naast een klimaatbestendige kust ook bij aan een vermindering van de barrière tussen wad en land.

Omgevingswet

De Omgevingswet biedt straks ook mogelijkheden om op bepaalde plekken andere of strengere normen toe te passen. Dit biedt ook kansen om zowel op het gebied van biodiversiteit als leefbaarheid vooruitgang te boeken en bewuste keuzes te maken. Het is goed dat er al nagedacht wordt over een aantal zaken zoals een norm voor oppervlakteverharding en ecologisch beheer van het openbaar groen. Er blijven ook kansen liggen door vast te houden aan basisnormen (Wet geurhinder en Veehouderij) die met name in intensieve landbouwgebieden elders in het land tot grote milieuproblemen leiden. Wij vragen u:

- Neem waar nodig gebiedsgerichte maatregelen (bijvoorbeeld strengere regels) voor het tegengaan van geur-, geluid-, of lichthinder.

Toekomstig beleid

In de Omgevingsvisie geeft u aan in de toekomst aan visie voor grootschalige energie-opwek te gaan opstellen. Vooralsnog staat u daarbij geen grootschalige zonneparken toe in het buitengebied en grootschalige windturbines langs de waddendijk. Wij vragen u:

Samen voor een mooi en duurzaam Groningen.

Bij de Natuur en Milieufederatie Groningen is een vijftigtal natuur-, milieu- en landschapsorganisaties aangesloten.

- Betrek natuur- en landschapsorganisaties bij dit traject, zodat zij kunnen meedenken over het kader en de voorwaarden.

Conclusie

'Roemte voor het Hogeland' biedt een goede basis voor het omgevingsbeleid voor het Hogeland. De aandacht voor het landschap en gebiedsgerichte benadering biedt ook veel kansen voor natuur en landschap. Wij missen wel bepaalde scherpere uitgangspunten (het beleid is regelmatig te vrijblijvend). De aandacht voor het versterken van de biodiversiteit kan worden vergroot. Juist het landschap van het Hogeland heeft hiervoor veel potentie, in samenhang met een natuurinclusieve landbouw. Daarnaast vragen de (nieuwe) economische ontwikkelingen in en bij de Eemshaven om blijvende inzet voor behoud en versterking van de bijzondere natuurwaarden van de Waddenzee.

Wij hopen dat u, ondanks dat onze reactie buiten de termijn is ingediend, de genoemde punten wilt meenemen bij de vaststelling van de Omgevingsvisie. Wij wensen u veel succes bij het vervolgtraject. Uiteraard zijn wij bereid genoemde punten desgewenst toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Bas Hollander
Beleidsmedewerker Ruimtelijke Ordening en Klimaatadaptatie

AANGETEKEND

Gemeente Het Hogeland
t.a.v. Gemeenteraad
Postbus 26
9980 AAA UITHUIZEN

Datum	7 juli 2022	Eigenaar	Jeannette van Barreveld
Ons kenmerk	LJV / PLA / ZW / #12768	Telefoonnummer	088 231 15 15
Onderwerp	Het Hogeland, zienswijze Ontwerp Omgevingsvisie Het Hogeland 'Roemte voor Het Hogeland'	E-mail	jeannette.vbarreveld@prorail.nl

Geachte Raad,

Financiën
Leefomgeving, Juridische
zaken en Vastgoed

De ontwerp Omgevingsvisie Het Hogeland 'Roemte voor Het Hogeland', welke met ingang van 9 juni tot en met 20 juli 2022 ter inzage ligt, geeft ProRail aanleiding om de volgende zienswijze in te brengen.

Bezoekadres
Tulpenburgh
Moreelsepark 2
3511 EP Utrecht
Nederland

ProRail heeft, als landelijk spoorbeheerder, een visie op de omgeving van het spoor. We delen deze graag met u, zodat u dit mee kunt nemen in uw Omgevingsvisie. Meer informatie vindt u hier: https://www.prorail.nl/siteassets/homepage/samenwerken/overheden/documenten/pr_doc_ument-prorail-en-de-omgevingsvisies.pdf

Postadres
Postbus 2038
3500 GA Utrecht
Nederland

www.prorail.nl

Ontwikkelingen

ProRail ziet bereikbaarheid per spoor als belangrijke voorwaarde voor ruimtelijke ontwikkelingen die ook een mobiliteitsbehoefte hebben. ProRail ondersteunt nieuwbouw van woningen langs het spoor in de nabijheid van stations en de verdichting rond stations. Dat draagt bij aan de duurzame OV-bereikbaarheid in Nederland. Bouwen nabij het spoor is een samenspel met meerdere belangen dat ook afwegingen noodzakelijk maakt. ProRail wil daarbij graag een aantal aandachtspunten benoemen die in de uitwerking een rol zouden moeten spelen, met als uitgangspunt dat de bedrijfsvoering en eventueel toekomstige uitbreidingen van ProRail niet worden belemmerd.

Verder verzoekt ProRail uw gemeente om haar - vooruitlopend op de Omgevingswet - actief te betrekken bij het verder ontwikkelen van bouwplannen in de directe nabijheid van de spoorbaan, teneinde in gezamenlijk overleg tot overeenstemming te komen c.q. afspraken te maken alvorens tot uitvoering zal worden overgegaan.

Aspect Externe Veiligheid

ProRail verzoekt u voor het aspect Externe Veiligheid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Basisnet).

ProRail merkt verder op dat bij de ambitie ten aanzien van externe veiligheid het treinverkeer en bijbehorende voorzieningen niet nadelig mag worden beïnvloed en dat bij nadere invulling hiermee rekening dient te worden gehouden.

Aspect Geluid

ProRail verzoekt u voor het aspect Geluid in relatie tot Railverkeer gebruik te maken van de meest recente gegevens (Geluidproductieplafonds). Meer informatie hierover vindt u op: <https://www.infomil.nl/onderwerpen/geluid/regelgeving/wet-milieubeheer/rijkswegen-0/> ProRail merkt verder op dat bij de ambitie ten aanzien van geluid het treinverkeer en bijbehorende voorzieningen niet nadelig mag worden beïnvloed en dat bij nadere invulling hiermee rekening dient te worden gehouden.

Aspect Trillingen

ProRail beoogt niet alleen voor gemeenten en provincies die plannen maken in de spooromgeving, maar ook voor toekomstige bewoners rond het spoor een "goede buur" te zijn. Indien de omgevingsvisie en alle in de toekomst daarop gebaseerde ruimtelijke plannen, bebouwing dichtbij het spoor mogelijk maken, kan trillinghinder voor de toekomstige bewoners/gebruikers ontstaan als gevolg van treinverkeer. Hoewel er geen wettelijke normen bestaan voor trillinghinder in dit soort situaties acht ProRail het gewenst dat er in de planvorming wel aandacht voor is. In het kader van de goede ruimtelijke ordening en de zorgvuldige voorbereiding van besluiten raadt ProRail u aan om het aspect trillinghinder af te wegen, zoals door Kenniscentrum InfoMil wordt aanbevolen.

Zie <https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/milieuthema/tril/>.

ProRail raadt u dan ook aan om het aspect trillingen te betrekken bij de omgevingsvisie en alle in de toekomst daarop gebaseerde ruimtelijke plannen. In dit kader verwijst ProRail u naar de Handreiking Nieuwbouw en Spoortrillingen (<https://www.infomil.nl/onderwerpen/ruimte/omgevingsthema/trillingen/>).

Percelen ProRail

In de omgevingsvisie zijn percelen opgenomen die in eigendom zijn van Railinfratrust B.V./ProRail B.V. (verder te noemen "ProRail"). ProRail merkt in dit kader op dat deze percelen - zonder nadrukkelijke schriftelijke toestemming van ProRail - niet mogen worden gebruikt. Deze percelen zijn door ProRail benodigd ten behoeve van de uitvoering van haar wettelijke taken en voor eventuele toekomstige (uitbreidings)plannen.

De percelen van ProRail, alsmede de spoorbaan, dienen door ProRail, haar aannemers of hulpdiensten te allen tijde onbelemmerd toegankelijk te zijn en te blijven met het materieel dat ook momenteel wordt gebruikt voor het uitvoeren van werkzaamheden en in het geval van calamiteiten. Dit geldt ook voor over-/onderbouwingen en/of overkragingen van deze gronden. ProRail verzoekt u tevens alle percelen van ProRail te voorzien van de bestemming Verkeer-Railverkeer.

Overwegen

Overwegen vormen een gevaarpunt tussen weg- en spoorverkeer. ProRail verzoekt uw gemeente daarom contact op te nemen met ProRail indien de door uw gemeente voorgestelde visie en alle in de toekomst daarop gebaseerde ruimtelijke plannen effect kunnen hebben op de bestaande overwegen in uw gemeente. U kunt hierbij bijvoorbeeld denken aan gewijzigd gebruik door het realiseren van een ontsluitingsroute voor een nieuwe woonwijk of bedrijventerrein. Ook verwijst ProRail uw gemeente graag naar de Beleidsagenda Spoorveiligheid 2020 -2025 waarin het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (hierna: IenW) haar visie op overwegveiligheid heeft beschreven. Het streven van IenW is om samen met ProRail, decentrale overheden, recreatieve belangenorganisaties en burgers te zorgen voor nul dodelijke slachtoffers en nul verstoringen op en rondom overwegen om een veilige, vlotte en duurzame mobiliteit (trein- en wegverkeer) te kunnen garanderen. Meer informatie hierover vindt u hier:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/02/05/beleidsagenda-spoorveiligheid-2020-2025>.

Waterpeil/Stabiliteit

In verband met het borgen van de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen mag het waterpeil niet wijzigen. Tevens dient uw gemeente te borgen dat werkzaamheden geen invloed hebben op de stabiliteit van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen, alsmede op het ongehinderd gebruik van de spoorbaan met bijbehorende voorzieningen.

Spoorwegwetgeving

Voor het uitvoeren van werkzaamheden in de nabijheid van de spoorbaan dient rekening gehouden te worden met het bepaalde in artikel 19 van de Spoorwegwet, waarnaar ProRail u kortheidshalve verwijst.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met ProRail via het e-mailadres vergunningaanvraag@prorail.nl.

ProRail merkt in dit kader nu reeds op dat onder de Omgevingswet - voor initiatieven binnen het beperkingengebied hoofdspoor - uw gemeente het bevoegde gezag is voor meervoudige aanvragen, waarbij vergunning alleen verleend kan worden nadat ProRail haar gemandateerde advies met instemming heeft gegeven.

Bij enkelvoudige aanvragen blijft de minister bevoegd gezag en zal ProRail namens de minister vergunning verlenen.

Spoorwegdoeleinden

ProRail verzoekt u zorg te dragen dat gronden welke momenteel voorzien zijn van de bestemming Spoorwegdoeleinden of Railverkeer, deze bestemming ook in de toekomst zullen behouden. Ook verzoekt ProRail uw gemeente om geen dubbelbestemmingen mogelijk te maken.

Onderstations

De binnen het plangebied aanwezige onderstations mogen niet komen te vervallen. Deze onderstations zijn cruciaal voor de elektriciteitsvoorziening van de hoofdspoorweginfrastructuur en daarmee voor de berijdbaarheid van het spoor. Tevens verzoekt ProRail u ervoor zorg te dragen dat de onderstations - net als in de huidige situatie - te allen tijde bereikbaar zullen zijn voor onderhouds- en hulpdiensten.

Zicht op de stationsentree

Doordat de stationsomgeving een ideale plek is om je te vestigen, ziet ProRail de laatste jaren steeds meer verdichting en hoogbouw rond het station. Dit komt de vindbaarheid van een station niet ten goede. Reizigers voelen zich hierdoor onzeker, hetgeen een vorm van stress veroorzaakt. Ondanks dat er bewegwijzering is blijkt uit onderzoek dat zicht op de hoofdingang de beste manier is om het station te vinden. Zichtlijnen naar het station spelen daar een belangrijke rol in en ProRail wil deze graag in stand houden.

Windbeleving en windhinderrisico's

Hoogbouw rond het station heeft invloed op de windbeleving van de reiziger. Gemiddeld wachten reizigers 7 tot 10 minuten op een trein en dat doen ze bij voorkeur op het perron waar de trein halteert. Wachten met veel wind draagt niet bij aan een positieve stationsbeleving. Reizigers wachten bij voorkeur warm, beschermt en comfortabel. Helaas is er echter niet voldoende wachtgelegenheid voor elke reiziger. Daardoor is het van belang dat in de omgeving rekening wordt gehouden met de windbeleving op het perron. Hoogbouw rond het station heeft ook invloed op de windcirculatie/windstromen en kan risico's opleveren voor omliggende bebouwing (zoals schade aan daken/kappen) door veranderende windbelastingen. Hiermee dient rekening te worden gehouden.

Schaduwwerking op zonnepanelen

ProRail stelt zich als doel om in 2030 CO2 neutraal te opereren. Dat betekent dat vele daken en perronoverkappingen voorzien zijn of worden van zonnepanelen om zo voldoende stroom op te wekken voor verlichting, reisinformatie, liften en roltrappen. ProRail verzoekt u derhalve bij het maken van plannen rekening te houden met mogelijke schaduwwerking op de ProRail zonnepanelen en indien nodig met ProRail in contact te treden, zodat voornoemde doelstelling van ProRail voor 2030 haalbaar blijft.

ProRail neemt aan u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd en behoudt zich het recht voor in de verder procedure aanvullende c.q. nieuwe zienswijzen kenbaar te maken.

Met vriendelijke groet,

drs. ing. C.M.J. (Karen) te Boome
Manager Leefomgeving, Juridische zaken en Vastgoed

ProRail

Postbus 2038, 3500 GA Utrecht

Port Betaald

ProRail B.V.
Moreelsepark 3
3511EP UTRECHT
THE NETHERLANDS

R Aangetekend

D-A-1

Frankering betaald

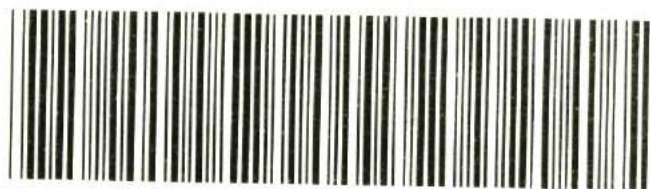

GEMEENTERAAD
Postbus 26
9980AA UITHUIZEN

3SYKMR913156

Recommande

NL

3SYKMR913156

P2202

Aan de raad van de gemeente Het Hogeland
Postbus 26
9980 AA Uithuizen

Datum : 18 juli 2022
Documentnr. : 2022-059599
Dossiernummer : K40129
Behandeld door : A. Prinsen
Telefoonnr. : 06-5019382
Antwoord op : Uw e-mail van 8 juni 2022
Bijlage :
Onderwerp : **Zienswijze ontwerp Omgevingsvisie "Roemte voor Het Hogeland"**

Geachte raad,

Met waardering heb ik kennisgenomen van de ontwerp Omgevingsvisie "Roemte voor Het Hogeland" (hierna Omgevingsvisie). De Omgevingsvisie sorteert voor op de inwerkingtreding van de Omgevingswet en bevat het toekomstbeeld richting 2050 voor de hele gemeente Het Hogeland.

De Omgevingsvisie is een zelfbindend beleidsdocument van de gemeente. Het is echter wel gewenst dat in de Omgevingsvisie rekening wordt gehouden met het beleid van andere overheden. In dit geval betreft dat onder meer het provinciale beleid, zoals dat is vastgelegd in de Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020 en juridisch is geborgd in de Omgevingsverordening provincie Groningen 2016 (hierna: verordening).

Ik stel het op prijs dat u ons, via uw ambtelijke dienst, een toelichting heeft gegeven op de Omgevingsvisie en dat u ons nu om een reactie heeft gevraagd. Ik kan instemmen met de Omgevingsvisie. Het is goed om te zien dat u zich door middel van deze Omgevingsvisie voorbereidt op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Met name spreek ik mijn waardering uit voor de wijze waarop u de onderwerpen cultureel erfgoed, vrijetijdseconomie, water, waddengebied, duisternis en stilte en de Oostpolder heeft verwerkt in de Omgevingsvisie.

Tijdens de toelichting door uw ambtelijk dienst is de Omgevingsvisie besproken aan de hand van de volgende drie vragen:

- Wat valt op?
- Wat mis je?
- Waar vinden we elkaar? Of juist niet?

Aangezien wij het prettig vonden om de Omgevingsvisie aan de hand van deze drie vragen te bespreken, is in de bijlage bij deze reactie nog een aantal punten genoemd, ingestoken vanuit de drie bovenstaande vragen, die mogelijk nog tot een versterking van de Omgevingsvisie kunnen leiden.

Ik ga ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

N. Gerritsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'N. Gerritsen', with a stylized flourish at the end.

Teamleider Ruimtelijke Ontwikkeling

Domein Beleid

Bijlage - Zienswijze ontwerp Omgevingsvisie "Roemte voor Het Hogeland"

Milieu

Hetgeen in de Omgevingsvisie wordt beschreven ten aanzien van het onderwerp milieu is algemeen van aard. Mogelijkerwijs kunnen voor dit onderwerp nog scherpere ambities worden vastgelegd. Ter inspiratie hiervoor verwijs ik graag naar de meest recente versie van de Omgevingsvisie van de provincie Groningen¹.

Daarnaast leidt het onderwerp milieu nog tot de volgende vragen en opmerkingen:

- Lucht:
 - o Ook onder de wettelijke grenswaarde kan schade optreden. Daarmee is de vraag waarom niet wordt geprobeerd om de nieuwe WHO-advieswaarden te benaderen?
 - o Uit de Omgevingsvisie volgt dat u schone lucht van belang acht. In dat kader zou het goed zijn om als gemeente het Schone Lucht Akkoord te ondertekenen.
- Veiligheid:
 - o Bij dit thema ontbreekt aandacht voor waterstof.

Duisternis en stilte

Graag geef ik u een compliment voor de wijze waarop u de onderwerpen duisternis en stilte heeft opgenomen in de Omgevingsvisie. Enkel met betrekking tot het onderwerp duisternis heb ik nog de volgende opmerking.

In de Omgevingsvisie wordt de Eemshaven genoemd als meest verlichte plek in de provincie. Verder volgt uit de Omgevingsvisie dat er meer waarden botsen in de Eemshaven en dat er wordt gezocht naar de best passende weg om dit op te lossen.

Ik zou het waarderen als de ambitie bij dit onderwerp wat groter is. Ik zou graag zien dat u, samen met de provincie, zoekt naar een oplossing voor de huidige lichtuitstoot, uiteraard rekening houdend met de veiligheid, en de mogelijk nieuw lichtuitstoot van het nog te ontwikkelen industrieterrein Oostpolder.

Oostpolder

Ook voor de wijze waarop de ontwikkeling van de Oostpolder is meegenomen in de Omgevingsvisie geef ik graag een compliment.

We werken als gemeente en provincie samen aan de gebiedsontwikkeling van de Oostpolder. Deze ontwikkeling is er onder meer op gericht om de werkgelegenheid en leefbaarheid van het gebied op peil te houden. In dat kader vraag ik graag aandacht voor de vraag wat de gebiedsontwikkeling van de Oostpolder kan brengen voor het gebied in termen van leefbaarheid. Een voorbeeld is de vraag wat de groei van het aantal arbeidsplaatsen betekent voor de woningbouwopgave. Ik zou het waarderen als hier in de Omgevingsvisie aandacht aan wordt besteed.

Landschap en ruimtelijke kwaliteit

De wijze waarop in de Omgevingsvisie met gebiedskompassen wordt gewerkt waardeer ik ten zeerste. Hieruit blijkt duidelijk dat de landschapswaarden van belang zijn voor het gebied. In een enkel gebiedskompas worden kansen genoemd die zijn gekoppeld aan de waarden en wat dit betekent voor de beleving van het gebied. Echter, in de Omgevingsvisie ontbreekt nog het belang van ruimtelijke kwaliteit en hoe dit een plek krijgt. In de Omgevingsvisie noemt u immers dat het landschap bijzonder en kenmerkend is. Vervolgens worden in de gebiedskompassen de landschapswaarden genoemd die geborgd dienen te worden. Wat mijns inziens ontbreekt is de wijze waarop de landschapswaarden worden geborgd, op welke wijze de kansen die deze landschapswaarden bieden benut kunnen worden en hoe deze landschapswaarden een plek krijgen bij nieuwe ontwikkelingen.

Daarnaast komen in de Omgevingsvisie ook de programma's aan de orde waar deze visie op aanhaakt. In dat kader komt landschap enkel terug in het groenbeleidsplan. Ik zou het waarderen als er meer in het algemeen aandacht wordt besteed aan ruimtelijke kwaliteit.

Cultureel erfgoed

Ik spreek mijn waardering uit voor de wijze waarop erfgoed is meegenomen in de Omgevingsvisie. Erfgoed wordt gezien als waarde met bepaalde verplichtingen, maar ook als waarde met kansen voor de kwaliteit van de omgeving.

Woningbouw

¹ Dit betreft de versie van de Omgevingsvisie die op 25 mei 2022 is vastgesteld door Provinciale Staten.

Uit de Omgevingsvisie blijkt niet hoe deze zich verhoudt tot de woonvisie van de gemeente. Aan het begin van de Omgevingsvisie geeft u aan (op bladzijde 10) dat de Omgevingsvisie de bestaande beleidskaders bundelt en daarvoor een kapstok vormt. Verderop in de Omgevingsvisie staat echter (op bladzijde 70) dat de bestaande beleidsstukken worden beschouwd als programma's. Onder deze programma's valt ook de woonvisie². Het is mij onduidelijk hoe de woonvisie en de Omgevingsvisie zich tot elkaar verhouden. Mijn vraag is om hier duidelijkheid over te verschaffen.

In aanvulling hierop de vraag in hoeverre de ambities die qua woningbouw voortkomen uit de Omgevingsvisie nog verwerkt kunnen worden in de reeds vastgesteld woonvisie?

Op bladzijde 65 van de Omgevingsvisie staat de volgende zin: "We hebben voor het hele gebied een totaal van 850 extra woningen afgesproken met 2020 als startjaar en als een mix van koop- en huurwoningen". Uit deze passage wordt niet duidelijk met wie / tussen wie deze afspraken zijn gemaakt. Ik vraag u om hier duidelijkheid over te geven.

Daarnaast lijkt het alsof het momenteel al zeker is dat er 850 extra woningen worden gebouwd, terwijl hier naar alle waarschijnlijkheid nog enige onzekerheid over bestaat. Mogelijkerwijs kunt u deze passage derhalve nog nuanceren.

Tenslotte valt bij het onderwerp woningbouw op dat in de Omgevingsvisie niet expliciet gekeken wordt naar het "wonen in het buitengebied". Dit is een actueel thema. In dat kader kunt u de Omgevingsvisie mogelijkerwijs nog aanvullen met uw ambities en voornemens op dit vlak.

Bedrijvigheid en economie

De onderwerpen die u in dit kader benoemt in de Omgevingsvisie zijn herkenbaar. Zowel het benoemen van de Eemshaven als hub voor duurzame energie en groene economie, als de voorgestelde centrumaanpak ligt in lijn met wat de provincie voor ogen heeft.

In de Omgevingsvisie wordt tevens aandacht besteed aan grootschalige bedrijvigheid in het kader van datacenters. Wat nog wordt gemist is aandacht voor grootschalige bedrijvigheid in meer algemene zin. Daarnaast zou naar mijn mening het thema klimaatadaptatie, met name bij nieuwe terreinen, wat nadrukkelijker aan de orde mogen komen.

Tenslotte valt op dat bij de ambitie Ondernemend Hogeland het zoeken van verbinding met andere overheden (onder andere het Waterschap, de Omgevingsdienst en de provincie) ontbreekt.

Tenslotte is de onlangs vastgestelde Bedrijventerreinvisie als input gebruikt voor de Omgevingsvisie. Voor de volledigheid merk ik nog op dat de provincie recent³ nog een reactie heeft gegeven op de vastgestelde Bedrijventerreinvisie Het Hogeland 2021-2035.

Waddengebied

Ook voor de wijze waarop u in de Omgevingsvisie met het Waddengebied omgaat, geef ik u graag een compliment. De ambities, dilemma's, ontwikkelingen en oplossingen zijn herkenbaar. Door de ligging van Het Hogeland aan de Waddenkust is de betekenis van Wadden voor Hogeland en vice versa behoorlijk groot. Dat wordt nog eens versterkt door de grote transities langs de Waddenkust (landbouw, energie, klimaat, natuur) die zich op en nabij het grondgebied van de gemeente zullen manifesteren.

Een punt van aandacht is dat de verwevenheid met andere programma's en partijen wat nadrukkelijker genoemd kan worden in de Omgevingsvisie. Met name valt op dat het Investeringskader Waddengebied en het Waddenfonds nergens worden genoemd. Mijn advies is om beide op te nemen, bij voorkeur in het deel dat over uitvoering en realisatie gaat (kompasgebied Wad een kust!). Beide zijn bedoeld voor het versterken van economie en ecologie in het Waddengebied; zaken die ook worden genoemd in de Omgevingsvisie.

Daarnaast is het positief dat de Agenda voor het Waddengebied twee keer wordt genoemd: bij duurzame opwekking energie en beleven / recreatie. Mogelijkerwijs kan deze agenda ook nog worden opgenomen bij het kompasgebied Wad een kust! De waarden die daar worden beschreven en de opgaven die worden genoemd passen inhoudelijk en qua schaal heel goed bij de doelen van het

² Mogelijkerwijs kunt u nog overwegen om in de tabel met beleidsdocumenten op bladzijde 70 in de Omgevingsvisie ook nog de datum van vaststelling te noemen. Op die wijze is duidelijker welk beleidsdocument wordt bedoeld.

³ Zie onze brief van 25 mei 2022 met zaaknummer K38087.

Investeringskader Waddengebied / Waddenfonds en bij het Uitvoeringsprogramma van de Agenda voor het Waddengebied.

Tenslotte geef ik bij dit onderwerp nog graag mee dat het goed is om voor ogen te houden dat het Waddenbeleid in toenemende mate een zaak van samenwerkende overheden en stakeholders is die naar het (Nederlandse) Waddengebied kijken als geheel. Het is voor u als gemeente van belang om kennis te hebben van die samenwerking en daar waar nodig bij aan te sluiten.

Vrijetijdseconomie

Op het vlak van vrijetijdseconomie steekt de Omgevingsvisie goed in elkaar. Ook sluit de Omgevingsvisie goed aan bij de ambities en opgaven uit de provinciale Strategische Visie Vrijetijdseconomie 2021-2030. Tenslotte ben ik verheugd dat de Visie en het uitvoeringsplan toerisme en recreatie Het Hogeland 2030 gebruikt zijn als input voor de Omgevingsvisie. Hier is destijds door de provincie op gereageerd. Het is goed om te zien dat de inbreng die destijds is geleverd nu terugkomt in de Omgevingsvisie.

Water

Ook voor het thema water geldt dat de Omgevingsvisie er goed uitziet. De zaken die bij dit onderwerp opvallen zijn de volgende:

Oude zeedijken

De oude zeedijken worden genoemd als waarde in het gebied. Deze worden beschermd door de provincie. De vraag is hoe ervoor wordt gezorgd dat de oude zeedijken blijven bestaan en meegenomen worden in eventuele gebiedsontwikkelingen?

Huidige zeedijk

In de Omgevingsvisie noemt u dat er een programma voor de kuststrook wordt gemaakt. Aangezien er nu nog geen standpunt wordt geformuleerd is de vraag of in het kader van dat programma alles in gezamenlijkheid wordt onderzocht en er vervolgens een standpunt wordt geformuleerd? Een van de punten die hier mogelijk speelt is of er vanuit de gemeente nog wensen zijn ten aanzien van de primaire kering en / of het gebruik daarvan.

Zoetwatervraag

Alle ontwikkelingen veranderen ook de watervraag. Op dit moment is er een relatief grote externe zoetwaterbehoefte. De vraag is of er een visie is, of wordt ontwikkeld, op het beperken van deze vraag in de Eemshaven en daarbuiten?

Klimaatadaptatie

Het is positief dat het onderwerp klimaatadaptatie wordt benoemd in de Omgevingsvisie. Echter, het blijft wat onduidelijk wat uw ambitie is op dit vlak.

Daarmee is de vraag of het niet mogelijk is om per beleidsveld de klimaatbestendigheid meer te concretiseren? Welke effecten van klimaatverandering treden er op, zowel op de korte als de lange termijn, en welke daaruit volgende opgaven komen er op de gemeente af?

Hetzelfde advies geef ik ook mee bij de drie kompasgebieden. Mogelijkerwijs kunt u bij elk van deze drie gebieden ook nog een ambitie formuleren ten aanzien van klimaatadaptatie.

De Omgevingsvisie geeft hier momenteel voor het kompasgebied Wad een Kust! al een prima aanzet voor. Weliswaar staat er bij dit kompasgebied geen ambitie ten aanzien van klimaatadaptatie beschreven, maar uit de onderstaande passage uit het Programma voor de kuststrook kan wel vrij eenvoudig een ambitie worden gefilterd:

Het kustgebied staat onder druk door verziltingsproblemen, door de zeespiegelstijging en economische dynamiek. Dat vraagt van ons een visie op de hele toekomstige inrichting en gebruik van ons kustgebied. Want we streven naar een kustgebied dat in economisch, ecologisch en cultureel opzicht wordt gewaardeerd en in balans is. Daar willen we aan werken door een gebiedsgericht programma te maken voor de kuststrook: 'Wad een kust'. In dat programma verbinden we landbouw, recreatie, economie, verduurzaming en natuur aan elkaar en onderzoeken we op welke manier de kustversterking vorm kan krijgen. Uiteraard betrekken we onze gebiedspartners bij de ontwikkeling van dat programma.

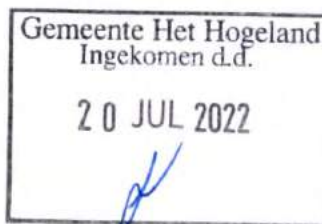
Tenslotte geef ik ten aanzien van de bovenstaande passage nog mee dat wij, als één van de gebiedspartners, inderdaad graag betrokken worden bij de verdere ontwikkeling van het genoemde programma.

Stichting Tinallinge PLUS

-vóór natuur, mens, dier en landschap-

Tjarda van Starckenborghweg 16
9954 TS Tinallinge
www.tinallingeplus.nl
e: tinallingeplus@gmail.nl
t: 0595441744
IBAN: NL65SNSB0339622857

Zienswijze over de Omgevingsvisie Het Hogeland

“Roemte voor het Hogeland”

Tinallinge 20 juli 2022,

Geachte college van B&W van de gemeente Het Hogeland,

Graag bieden wij u onze zienswijze aan over de Omgevingsvisie. Daarbij zullen wij verschillende thema's die wij relevant achten vanuit onze doelstellingen ¹de revue laten passeren.

Het wordingsproces van de Omgevingsvisie: een gemiste kans

De Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie. Daarmee kunnen overheden namelijk op tijd belangen, meningen en creativiteit op tafel krijgen. De Omgevingswet zegt over participatie: *het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden [...] bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit*. Met belanghebbenden bedoelt de wet burgers, vertegenwoordigers van

¹ De stichting heeft ten doel: a. Bij te dragen aan de kwaliteit van het leefmilieu in Tinallinge en het omliggende wierdengebied. b. Bij te dragen aan herstel, behoud en verbetering van de landschappelijke en cultuurhistorische kenmerken van het Groningse wierdenlandschap. c. Bij te dragen aan herstel, behoud en verbetering van natuur, niet alleen op lokaal en regionaal niveau, maar in de meest ruime zin. d. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn. De stichting is lid van de Natuur- en Milieufederatie Groningen.

bedrijven, professionals van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden.² Wij moeten constateren dat de gemeente Het Hogeland onvoldoende invulling heeft gegeven aan de wettelijke verplichting tot participatie. Er is geen dialoog geweest met burgers, vertegenwoordigers van de verschillende Dorpsbelang-verenigingen, bedrijfsleven en milieuorganisaties. Waarom zijn de dorpencoördinatoren niet ingezet om richting de dorpen actief de dialoog aan te gaan? Waarom zijn er geen overlegtafels opgezet om proactief ideeën en opvattingen op te halen bij de bevolking? Ook toen het concept-verhaal op 3 februari 2022 gereed was, zijn geen initiatieven genomen om de participatie vorm te geven. De paragraaf 10.1 “Hoe hebben wij de Omgevingsvisie gemaakt” is nota bene niet eens ingevuld! En nu kunnen burgers alleen nog via een zienswijze -achteraf- reageren op de visie.

Een verwijzing naar de latere opstelling van de gebiedsprogramma's of -plannen volstaat niet om deze ommissie te herstellen. Immers, dan is de Omgevingsvisie al vastgesteld terwijl juist daarin belangrijke richtinggevende uitspraken gedaan (moeten) worden.

Voorstel: Om alsnog te voldoen aan de wettelijke verplichting tot voldoende participatie wordt de Omgevingsvisie, eventueel aangepast op basis van de binnengekomen zienswijzen, alsnog in 2022 actief door de gemeente aangeboden aan burgers en maatschappelijke organisaties en wordt een interactieve dialoog door de gemeente georganiseerd. Niet in algemene “voorlichtingsbijeenkomsten”, maar in specifieke dialoogtafels per groep (Dorpsbelangen, Bedrijfsleven, Milieu- en Natuurorganisaties)

Visie is abstract en geeft onvoldoende richting

In onze ogen wordt in de omgevingsvisie geen goede balans gevonden tussen abstractie en concreetheid. Daarmee wordt het een weliswaar enthousiast maar tegelijkertijd richtingloos document waarin “alles lijkt te kunnen”.

Een systematische opsomming en analyse van de dilemma's waar de gemeente voor staat met betrekking van de inrichting van de ruimte ontbreekt in de visie. Daarom zien we ook onvoldoende richtinggevende uitspraken over de wijze waarop de gemeente deze dilemma's wil oplossen.

Positief is dat in de visie het unieke karakter van onze gemeente uitdrukkelijk benoemd wordt, maar de keuzes die noodzakelijk zijn om bedreigingen hiervan tegen te gaan ontbreken.

In de visie wordt veelvuldig “vaagtaal” gebezigd³. Uiteraard passen in een visiedocument geen al te concreet uitgewerkte programma's of plannen, maar wél dient richting gegeven worden, zeker met betrekking tot de grote maatschappelijke vraagstukken die we hebben (o.a. milieuvervuiling, stikstofcrisis, schaalvergroting, klimaatverandering, woningmarkt) en de wijze waarop de gemeente

² Bron: <https://iplo.nl/participatieomgevingswet/participatie-instrumenten/participatie-instrumenten-omgevingswet/>

³ Begrip ontleend aan “Vaagtaal”, Arjen Ligtoet Cathelijne de Busser, ISBN 9789077881606, Haystack Zaltbommel, oktober 2009

daarmee denkt om te gaan. Daarmee wordt de visie een krachteloos document die niet als basis kan dienen voor de op te stellen omgevingsplannen en -verordeningen.

Voorstel: benoem in de visie concreter de strategische keuzes en dilemma's waar de gemeente voor staat en geef aan welke visie de gemeente heeft om deze dilemma's en keuzes aan te pakken.

De kwaliteit van onze leefomgeving.

Het woord "duurzaam" komt 27 maal voor in de visie, het woord "klimaat" ook. Begrippen als stikstof en bestrijdingsmiddelen komen echter in het geheel niet voor in de zienswijze. Hoe de gemeente denkt om te gaan met de enorme druk die er is en gaat komen op de ruimte door de steeds grootschaliger akkerbouw en veeteelt blijft in nevelen gehuld. Deze druk zal de komende jaren toenemen, mede doordat grote stikstofvervuilers dicht bij Natura-2000 gebieden zullen worden uitgekocht en het daarmee geïnjecteerde kapitaal in de agrarische sector op enig moment elders zijn weg zal vinden in ons land. Bijvoorbeeld in die gebieden waar de stikstofdruk relatief minder zou zijn, zoals de noordelijke landbouwgebieden. Het onderstaande kaartje⁴ illustreert deze tendens:

Beperkende factoren voor landbouw
[Studie WUR - Martha Bakker en collega's]

- Provincies
- Landschappen waar geen beperkingen voor de landbouw optreden
 - Landschappen waar een of meerdere beperkingen voor de landbouw optreden
- Beperkingen zoals door:
- Droogtegevoeligheid
 - Uitspoelingsgevoeligheid voor nitraat
 - Lage bodemproductiviteit
 - Inzipp- en beschermingsgebieden voor drinkwater
 - Veerlandschappen
 - Natuurherstel
 - Hoge belevingswaarde
- Opmerking:
De kaart is een versimpelde weergave van de onderliggende analyse (hot spot/cold spot analyse)

⁴ Ontleend aan: **Zoneren biedt landbouw toekomstperspectief** by Bakker, M. M., de Vries, W., Ros, G. H., Kros, J., Kuhlman, J. W., Mashhoodi, B., de Vries, S. & Witte, J-P.. *Milieu dossier*. 2021

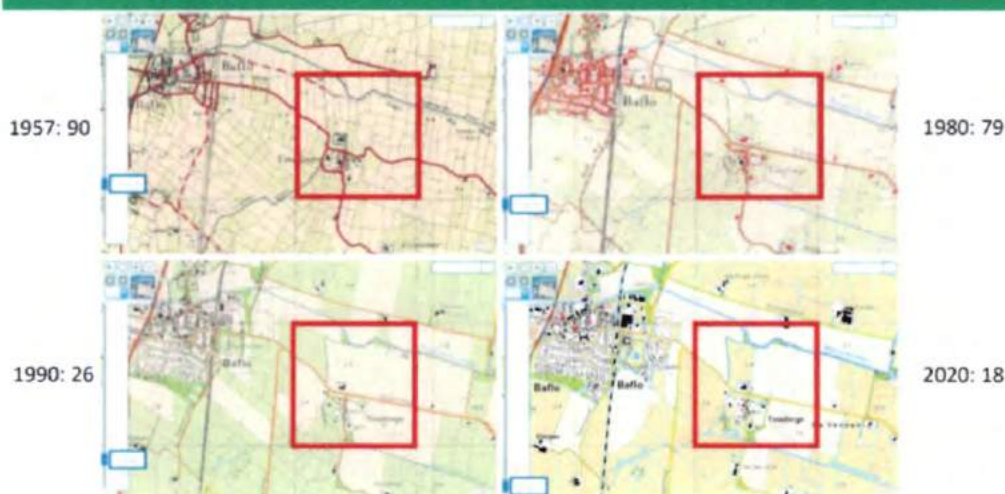
Met het vrijgeven van de teugels in de Noordelijke kustgebieden kunnen we een verdergaande schaalvergroting verwachten. Land wordt door hen opgekocht, sloten gedempt, raaigras geteeld, nog meer land zal worden gebruikt voor veevoer en kleinere en middelgrote agrarische bedrijven zullen het steeds moeilijker krijgen.

De gemeente Het Hogeland onderkent in de Omgevingsvisie deze bedreiging niet. Milieu en leefbaarheid worden feitelijk niet centraal gesteld, maar nevensgeschikt aan economische ontwikkeling en innovatie. Er is echter duidelijkheid geboden, keuzes gebaseerd op politieke moed. En die duidelijkheid is ook in het belang van boeren die wél natuurinclusief en in harmonie met het landschap werken. Ook zij hebben recht op een behoorlijk verdienmodel en bescherming tegen de grootschalige expansiedrift van bedrijven die ook nog eens vooral voor de export werken. Met het vaststellen van maximale bedrijfsgroottes en -percelen en het verplichten van grond- en plaatsgebonden werken voorkomen we de vestiging van enorme “industriële” bedrijven in de landbouw. Met gerichte maatregelen kan de biodiversiteit bevorderd worden. Een actief beleid van de gemeente kan het gebruik van schadelijke bestrijdingsmiddelen tegengaan.

Wat betreft *geuroverlast* wordt in de omgevingsvisie het volgende gesteld op p.41: *“In de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) staan landelijk geldende afstanden en normen voor geurhinder van veehouderijen. De gemeente heeft binnen deze wet de mogelijkheid om andere geurnormen en afstanden vast te stellen. Zo kunnen we geurhinder beperken, maar ook ruimte geven aan veehouderijen om zich te ontwikkelen. We kiezen ervoor om vooralsnog de wettelijke normen en afstanden te hanteren.”*

Met deze uitspraak maakt de gemeente een groei van de geuroverlast door mest mogelijk in onze gemeente. Peel-achtige toestanden dreigen! De basisnormen van de Wgv hebben in landsdelen als de Peel en de Gelderse vallei juist een enorme stankoverlast mogelijk gemaakt. Als de gemeente hier geen nadere normen opstelt, zijn er geen mogelijkheden effectief op te treden tegen de nu al steeds meer toenemende geuroverlast. Het is juist essentieel dat de gemeente haar ruimte gebruikt om strengere normen op te stellen, mede gezien de grote druk op verdere -industriële- schaalvergroting in de veeteelt met megastallen én de handel in mest van elders die in ons landschap vervolgens wordt geïnjecteerd nu al tot geuroverlast leidt.

Ook de bedreiging van ons leefgebied door *schaalvergroting* is een onderwerp dat niet aan de orde komt. Ter illustratie het volgende beeld, ontleend aan een voordracht van dhr. Glastra op een seminar door ons georganiseerd op 9 juni 2021:

We zien hier, bij wijze van voorbeeld, dat in de nabije omgeving van Tinallinge het aantal percelen door de schaalvergroting in de landbouw en veeteelt in 33 jaar is afgenomen van 90 tot 18 percelen. Dit tast het historisch karakter van ons landschap fundamenteel aan! Dit soort ontwikkelingen worden in de Omgevingsvisie niet onderkend, laat staan dat er een antwoord op wordt geboden. In tegendeel zelfs, in de visie wordt zelfs gesproken over het bieden van mogelijkheden om de erfgoedge van boerderijen te laten toenemen.

Voorstel: in de omgevingsvisie wordt uitdrukkelijk opgenomen dat:

- de verbetering van het milieu en het behoud van het historisch karakter van ons landschap centraal staat
- veeteelt volledig grondgebonden moet zijn
- er geen uitbreiding van agrarische bouwpercelen voor veehouderij mogelijk zijn tot meer dan 1,5 ha
- sloten niet gedempt mogen worden (zoals in Middag-Humsterland)
- nieuwe vestigingen van niet-grondgebonden veehouderijbedrijven onmogelijk zijn
- de gemeente geuroverlast effectief bestrijdt door nadere normstelling
- het gebruik van bestrijdingsmiddelen –ook in de pootaardappelsector- dient te verminderen en ook daar een fundamentele aanpassing naar duurzaamheid door de gemeente gewenst en bevorderd wordt
- innovatieve aanpassingen in de bedrijfsvoering aantoonbaar moeten leiden tot vermindering van de milieubelasting inclusief geuroverlast.
- en, generiek gesteld, de ontwikkeling naar duurzaamheid in de landbouw en veeteelt uitgangspunt is voor de gemeente Het Hogeland.

Naar een duurzaam en veilig verkeer- en vervoerbeleid

Een volgende thema betreft de verkeer- en vervoerproblematiek. Ook hier ontbreken richtinggevende uitspraken in de omgevingsvisie. Daardoor lijkt alles weer mogelijk te worden.

Wij stellen voor dat in de omgevingsvisie de volgende items worden opgenomen:

- In onze gemeente wordt verder gewerkt aan een fietspadenplan gericht op bevordering van de verkeersveiligheid en de versterking van de recreatieve mogelijkheden. Ontbrekende schakels, zoals tussen Baflo-Tinallinge-Onderdendam, om maar een voorbeeld te noemen, worden opgelost door de aanleg van fietspaden, verkeersonveilige situaties worden aangepakt door een betere scheiding van verkeerssoorten
- In alle dorpskernen worden 30-kmzones aangelegd
- Zwaar verkeer wordt geweerd op historische dijkwegen die systematisch door 30-ton vrachtwagens en zwaar landbouwmaterieel worden stuk gereden en tot zeer verkeersonveilige situaties leiden (voorbeeld: Abbeweersterweg bij Tinallinge)

Afsluitend

Wij hopen dat onze positief-kritische zienswijze leidt tot aanpassingen van de omgevingsvisie in de door ons gewenste richting. Wij weten dat de door ons geformuleerde suggesties breed gesteund worden door de natuur- en milieuorganisaties in ons gebied, en betreuren het dat we niet als natuur- en milieuorganisaties eerder in de gelegenheid gesteld zijn een bijdrage aan de omgevingsvisie te bieden. En tenslotte herhalen wij onze oproep om de wettelijke verplichting de participatie rond de omgevingswet vanuit de bevolking serieus in te vullen en alsnog daadwerkelijk in te vullen.

Met vriendelijke groeten,

Namens het bestuur van de Stichting Tinallinge PLUS,

John Vaneman
(Voorzitter)

Christien van der Wel
(Secretaris)

Postbus 718, 6800 AS Arnhem, Nederland
Gemeente Het Hogeland
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 26
9980 AA UITHUIZEN

CLASSIFICATIE	C1 - Publieke Informatie
DATUM	19 juli 2022
ONZE REFERENTIE	GFO-N-RE 22-0951
BEHANDELD DOOR	Marja ter Maat
TELEFOON DIRECT	026 373 11 79
E-MAIL	ruimtelijkeplannen@tennet.eu
AANTAL BIJLAGEN	1

BETREFT zienswijze Omgevingsvisie Roemte voor Het Hogeland

Geachte leden van de Raad,

Onlangs is bekend gemaakt dat bovengenoemd plan ter inzage ligt. Van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen maakt TenneT TSO B.V. (hierna: TenneT) bij deze graag gebruik.

Binnen de grenzen van uw gemeente bevinden zich vele hoogspanningsverbindingen en hoogspanningsstations die onderdeel uitmaken van het landelijk hoogspanningsnet en die in beheer en eigendom zijn van TenneT.

Voor uw informatie is eventueel een DWG/SHP/PNG bestand op te vragen via mail bij ruimtelijkeplannen@tennet.eu.

Bij de Elektriciteitswet 1998 (de "E-wet") is TenneT aangewezen als beheerder van het landelijk hoogspanningsnet, welke aangeduid is als vitale infrastructuur. Zij is daarmee verantwoordelijk voor een ongestoorde werking van dit net om daarmee de levering van elektriciteit zo goed mogelijk te kunnen garanderen.

In dat kader is het optimaal beheren, onderhouden en veiligstellen van nieuw te realiseren en gerealiseerde assets ten behoeve van een ongestoorde ligging en aanwezigheid daarvan gedurende de gehele levensfase een zeer belangrijke kerntaak van TenneT. Uitgangspunt daarbij is dat deze vitale infrastructuur een gepaste bescherming verkrijgt en behoudt in ruimtelijke plannen en besluiten die worden op- en vastgesteld voor zowel de onder- als bovengrond. Dit alles met als doel deze infrastructuur niet te verstoren en deze op een effectieve en efficiënte manier in stand te kunnen houden en beheren.

Het bovenstaande brengt met zich mee dat TenneT u verzoekt om op een passende wijze rekening te (blijven) houden met de aanwezigheid van deze bestaande vitale infrastructuur in uw gemeente en eventuele doorwerking naar een Omgevingsplan.

Door de aanwezigheid van de verschillende hoogspanningsverbindingen en/of hoogspanningsstations vormt TenneT namelijk één van de ruimtevragers en belanghebbenden binnen uw gemeente.

Deze bestaande assets wensen wij op een juiste manier planologisch te borgen en te behouden ten behoeve van de leveringszekerheid.

Deze ruimtelijke functie is niet doorvertaald op de verbeelding of interactieve kaart van de Omgevingsvisie. Met name bij de relatief grootschalige hoogspanningsinfrastructuur kan het waardevol zijn het bestaande en eventuele toekomstige ruimtebeslag op te nemen. TenneT verzoekt toevoeging van deze functie op de verbeelding te overwegen, zodat een zorgvuldige belangenafweging kan worden gemaakt.

De komende decennia gaat de energievoorziening in Nederland fors veranderen. Een stabiel en toekomstbestendig elektriciteitsnetwerk wordt nog meer noodzakelijk vanwege de afnemende beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en de opkomst van nieuwe energiebronnen.

Met het oog op de Energietransitie, gaan er de komende jaren diverse netuitbreidingen/wijzigingen plaatsvinden. Eveneens vanwege de klimaatadaptatie zullen er wellicht aanpassingen aan het net noodzakelijk zijn. Hiervoor is ruimte nodig. Wij verzoeken daarom om de voorziene uitbreidingen vanuit de RESen (indien van toepassing) mee te nemen in voorliggende visie, evenals de ontwikkeling van de 380 kV Noord-west 380.

Toegevoegde bijlage

Voor uw informatie zijn in de toegevoegde bijlage situaties aangegeven die de leveringszekerheid en veiligheid (nadelig) van bestaande infra kunnen beïnvloeden en daardoor uitval kunnen veroorzaken. Grootschalig falen van het landelijk hoogspanningsnet kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting. Aan het voorkomen daarvan draagt een goede publiekrechtelijke bescherming bij. Bij deze het verzoek om ontwikkelingen die mogelijk de betrouwbaarheid en veiligheid van het functioneren kunnen schaden, vooraf af te stemmen met TenneT en pas toe te staan na een positief verkregen schriftelijk advies van TenneT. Eveneens verzoeken we om de toe te passen werkwijze (bijvoorbeeld voor kleinschalige windturbines, BRZO bedrijven) op te nemen in uw handboek.

Staalkaart TenneT

TenneT heeft, in samenwerking met Netbeheer Nederland, de staalkaart "Elektriciteit en gas in het Omgevingsplan" inclusief bijbehorende voorbeeldregels op.

De staalkaart betreft een handreiking om gemeentelijke ambities in samenhang met ambities op het gebied van energievoorzieningen bij elkaar te brengen in het Omgevingsplan.

Bijgaand treft u de link aan waar u de Staalkaart kunt vinden:

https://www.netbeheernederland.nl/upload/Files/Staalkaart_NBNL_Elektriciteit_en_gas_in_Omgevingsplan_januari_2022_241.pdf

De Staalkaart is een 'levend' document en zal worden aangepast naar de kennis en ervaring die TenneT en gemeenten gaan opdoen met de Omgevingswet.

TenneT nodigt uit om gebruik te maken van de Staalkaart bij het opstellen van een Omgevingsplan en samen met u mee te denken in het op duurzame wijze opnemen van het hoogspanningsnet in Omgevingsplannen. U kunt hiervoor contact opnemen met de behandelaar van deze brief.

Vooroverlegpartner

Bij toekomstige plannen of beleidsdocumenten die keuzes omvatten die relevant zijn voor het landelijke hoogspanningsnet, zouden wij het prettig vinden om deel te nemen aan het vooroverleg. Op deze manier worden wij vroegtijdig bij plannen betrokken wat maakt dat wij ook tijdig kunnen beoordelen of de veiligheid en leveringszekerheid van onze hoogspanningsverbindingen in het geding komen en of de plannen (technisch) uitvoerbaar zijn. Hierdoor wordt ook stagnatie in voorgenomen initiatieven van derden zoveel mogelijk voorkomen.

De plannen of documenten kunnen gestuurd worden naar ruimtelijkeplannen@tennet.eu. Hierbij tevens het verzoek om dit e-mailadres binnen uw gemeente op te nemen. Eveneens kan via hetzelfde emailadres een overleg worden aangevraagd of vragen worden gesteld.

Heeft u nog vragen?

Heeft u vragen over de inhoud van deze brief, dan kunt u contact opnemen via onderstaande gegevens. Eventuele correspondentie (met vermelding van onze referentie) kunt u eveneens aan deze persoon richten.

Uw reactie, graag onder vermelding van ons kenmerk, zie ik met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

TenneT TSO B.V.

mr. A.H.D. (Angélique) Avink
Manager Real Estate Management

BIJLAGE 1

Windturbines

Wanneer windturbines in de buurt van een hoogspanningsverbinding worden opgericht, dan verzoeken wij u om bij het aanwijzen van gebieden hiervoor rekening te houden met het Handboek Risico Zonering Windturbines. TenneT acht het risico van windturbines op hun infrastructuur aanvaardbaar wanneer wordt voldaan aan de afstanden zoals vermeld in het handboek. Indien niet kan worden voldaan aan deze afstanden, adviseren wij om contact op te nemen met Chantal ter Braak, te bereiken via mail chantal.ter.braak@tennet.eu of via telefoon 06-1093 9441.

Voorwaarden voor kleinschalige windturbines opnemen

Wij verzoeken uw medewerking bij het toestaan van locaties voor kleinschalige windturbines (tot 15 meter) dat rekening wordt gehouden met een werpafstand van 2x nominaal toerental. Deze afstand dient aangehouden te worden ten opzichte van een bovengrondse hoogspanningsverbinding of een hoogspanningsstation. Met betrekking tot ondergrondse hoogspanningsverbindingen dient een minimale afstand van 25 meter vanaf de buitenste kabel te worden aangehouden.

Naar aanleiding van jurisprudentie door de Raad van State is in de uitspraak o.a. bepaald dat regels moeten worden gesteld om daarmee de kans op falen van de windturbine en daarmee een risico op onderbreking van de energielevering te voorkomen. Dit dient te worden geborgd in de regels van een bestemmingsplan en/of een (omgevings)vergunning. Vandaar dat wij graag een uitzondering opgenomen willen hebben dat hierop getoetst wordt door het bevoegd gezag, door een aanpassing van de beleidsregels.

Vogelweidegebieden

Wij willen u erop attenderen dat bij het aanwijzen van vogelweidegebieden een grote kans is op stijging van draadslachtoffers en het onderhoud van de hoogspanningsverbindingen wordt bemoeilijkt. TenneT is hier geen voorstander van en vragen derhalve uw medewerking om bij het aanwijzen van deze gebieden rekening te houden met de hoogspanningsverbinding(en).

Zonnepanelen

In toenemende mate worden zonneparken gerealiseerd. Wanneer een zonnepark binnen de belemmerde strook van een hoogspanningsverbinding zou worden gerealiseerd, is het noodzakelijk dat TenneT de plannen kan toetsen of een realisatie van een park ook technisch uitvoerbaar, danwel toelaatbaar is. Op het kabelbed van een ondergrondse verbinding is een zonnepark niet toegestaan.

Wij verzoeken om hier rekening mee te houden bij het aanwijzen van gebieden waar zonnepanelen worden toegestaan en dat vooraf overleg met ons wordt gehouden.

Waterretentiegebieden

Wij verzoeken medewerking om bij het aanwijzen van een waterretentiegebied rekening te houden met onze hoogspanningsverbindingen en af te stemmen met TenneT. Wanneer de ondergrond van masten en/of een kabel wijzigt, kan dit gevolgen hebben voor de leveringszekerheid en veiligheid van een hoogspanningsverbinding.

Voor een bovengrondse verbinding kan er bijvoorbeeld instabiliteit ontstaan voor de masten door de vernatting van de bodem en hierop zijn de masten niet berekend ten tijde van aanleg.

Ondergrondse hoogspanningskabels en masten van bovengrondse verbindingen moeten altijd bereikbaar zijn en blijven voor onderhoud en calamiteiten en als een gebied onder water komt te staan is dit niet het geval. Dit kan gevaarlijke situaties veroorzaken en belemmert TenneT in het beheer van de hoogspanningsverbindingen.

Bij het eventueel aanleggen van dijken en/of taluds (om het retentiegebied heen) dient er ook rekening te worden gehouden met hoogspanningsverbindingen in verband met wijzigende zetting van de grond, welke van invloed kan zijn op het niet goed (meer) functioneren van een leiding of mast. Ten tijde van de aanleg van een kabel of mast is dit berekend op de grondzetting.

Versterken/verhogen waterkeringen

Indien er waterkeringen worden versterkt/verhoogd binnen de belemmerde strook van een hoogspanningsverbinding, dan verzoeken wij u om vooraf overleg met TenneT te plegen. Reden hiervoor is dat wij aan veiligheidsnormeringen moeten voldoen qua afstand tussen de ondergrond tot aan de draden van een hoogspanningsverbinding. Op deze manier kunnen wij toetsen of wij nog aan de normen voldoen of dat er wellicht een reconstructie van de hoogspanningsverbinding noodzakelijk is.

Natuurgebieden/Groen/NNN

Bij de ontwikkeling en/of aanwijzing van een natuurgebied (groen) verzoeken wij ook rekening te houden met de hoogspanningsverbindingen. Binnen de belemmerde strook van een bovengrondse hoogspanningsverbinding mogen geen hoogopgaande beplanting of bomen worden aangebracht en/of verwijderd. Binnen de belemmerde strook van een ondergrondse kabel mogen geen diepwortelende struiken of bomen worden aangebracht en/of verwijderd.

Ook dit heeft te maken met de leveringszekerheid, de bereikbaarheid en de veiligheid van de omgeving. Wanneer bomen te hoog worden kunnen ze overslag veroorzaken en wanneer ze te diep wortelen kunnen ze rondom een kabel gaan wortelen. TenneT streeft naar een duurzame inrichting binnen de belemmerde strook door bijvoorbeeld heide en/of andere laagblijvende beplanting toe te staan.

Externe Veiligheid

Omdat assets van TenneT niet vallen onder de werkingssfeer van de wetgeving inzake externe veiligheid is er geen onderzoek nodig voor het aspect externe veiligheid bij realisatie van hoogspanningsstations en verbindingen van TenneT. Dit wordt ondersteund doordat in onderzoek van TNO in 2010 is geconstateerd dat de omgeving van TenneT geen zodanige risico's ondervindt als gevolg van hoogspanningsstations. Dit omdat de effecten van de activiteiten op de stations nagenoeg altijd binnen de inrichtingsgrens van een station blijven. Het treffen van maatregelen (en het instellen van een onderzoek hiernaar) is dan ook in principe niet noodzakelijk.

Er dient wel rekening te worden gehouden met de invloed van het falen van masten op de omgeving. Deze omgeving kan zijn een andere bovengrondse hoogspanningsverbinding of bijvoorbeeld een Buisleiding. De masten kunnen dan een risicoverhogend object zijn.

In dat geval is bijna altijd onderzoek nodig naar de mate waarin dit het geval is alsook naar wat het risico dan zou kunnen zijn.

Aanvraag omgevingsvergunningen

Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning willen we u adviseren om de initiatiefnemers, vooraf aan de verlening, een gesprek aan te laten gaan met TenneT. Op deze manier kan TenneT voorwaarden stellen voor de uit te voeren (bouw)werken en toetsen of de plannen (technisch) realiseerbaar en toelaatbaar zijn. Eventuele wijzigingen kunnen dan worden verwerkt in de tekening en dan kan het bevoegd gezag een omgevingsvergunning verlenen aan de hand van de juiste tekeningen.

Overigens is een bevoegd gezag verplicht om advies in te winnen bij de netbeheerder volgens de regels van een bestemmingsplan voordat een omgevingsvergunning kan worden verleend.

Vergunningvrije activiteiten

Onder de toekomstige Omgevingswet heeft een bevoegd gezag meer zeggenschap over wat wel of niet is toegestaan binnen de gronden van een gemeente. Eveneens mag zij aan gaan geven wat wel/niet vergunningsvrij mag worden gebouwd.

Zoals hiervoor al aangegeven brengt de aanwezigheid van onze assets beperkingen met zich mee. Voor het toestaan van vergunningvrije activiteiten is het aan te bevelen om hier een uitzondering te maken in gebieden waar zich de belemmerde strook van een hoogspanningsverbinding bevindt. Bijvoorbeeld het vergunningvrij toestaan van een uitbreiding van een schuur binnen de belemmerde strook kan risico's met zich meebrengen. Ten eerste in verband met de veiligheidsnorm waar TenneT aan moet voldoen. Dat is de afstand tussen de draden en de ondergrond. Indien dit niet (meer) voldoende is, dan is de veiligheid van de omgeving niet meer gegarandeerd. Ten tweede kan dit gevaarlijke situaties tot stand brengen voor personen die zich binnen de belemmerde strook begeven met hoge(re) werktuigen en ten derde is de ongestoorde werking van het hoogspanningsnet dan niet meer gegarandeerd. De leveringszekerheid is een wettelijke taak van TenneT en die nemen wij heel serieus. Grootschalig falen van het landelijk hoogspanningsnet kan leiden tot maatschappelijke ontwrichting. We zijn daarom benieuwd welke afwegingen de gemeente heeft of worden gemaakt bij het toestaan van vergunningvrij bouwen, indien dit binnen de belemmerde strook van een hoogspanningsverbinding is en willen u verzoeken om hiervoor een beperkingengebied op te nemen in het omgevingsplan.

Eveneens voor het (vergunningvrij) plaatsen van kleinschalige windturbines dient een acceptabele afstand ten opzichte van bovengrondse- en ondergrondse hoogspanningsverbindingen te worden aangehouden zoals hiervoor vermeld.

Ontwikkeling bedrijventerrein

Bij de ontwikkeling van een bedrijventerrein verzoeken we om een uitsluiting van BRZO bedrijven in de directe nabijheid van hoogspanningsinfrastructuur.

Als gevolg van de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen kan brand- of explosiegevaar aan de orde zijn. Dat kan de ongestoorde ligging of aanwezigheid van assets nadelig beïnvloeden.

Voor TenneT geldt dat vooral BRZO (Besluit Risico Zware Ongevallen)-bedrijven met

explosiegevoelige stoffen en/of brandbare materialen in de directe omgeving van invloed kunnen zijn op de leveringszekerheid.

Wijzigen bestemming

Het wijzigen van een bestemming kan nadelige gevolgen hebben voor een hoogspanningsverbinding. Er dient door ons getoetst te worden of wij nog voldoen aan de NEN veiligheidsnorm. Voor de meeste bestemmingen zijn verschillende afstanden geldig. Zo is de afstand van de bestemming "verkeer" anders dan de afstand van de bestemming "agrarisch" of bijvoorbeeld "industrieterrein". Het advies is dan ook om altijd afstemming met TenneT te hebben over gewenste ontwikkelingen.

We zullen graag de bovenstaande punten toelichten in een overleg. Voor een afspraak kunt u een mail sturen naar ruimtelijkeplannen@tennet.eu.

Uiteraard kunt u ook van hetzelfde mailadres gebruik maken voor vragen.

3FO-N-RE 22-0951

Remnet TSO
Postbus 718
3800AS ARNHEM
THE NETHERLANDS

R Aangetekend

D-A-1

Frankering betaald

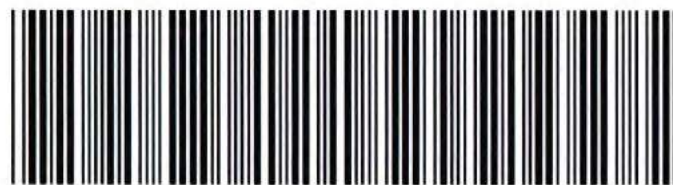

3SGMQT6787213

recommandé

NL

Gemeente Het Hogeland
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 26
9980AA UITHUIZEN

3SGMQT6787213

Ulrum, 19 juli 2022

Zienswijze Omgevingsvisie Gemeente Het Hogeland.

Geacht College van B&W, raadsleden en medewerkers gemeente Het Hogeland,

Met plezier maakt de werkgroep 'Ulrum Vitaal Oud' gebruik van de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze. Hieronder vindt u die *schuingedrukt*. Ulrum Vitaal Oud is een burgerinitiatief dat zich inzet voor het realiseren van duurzame en geschikte woningen voor ouderen. Zoals u weet zijn we al enkele jaren bezig om te onderzoeken of een woonhof gerealiseerd kan worden op het stuk gemeentegrond waar nu manege Winnetou een gedoogstatus heeft. Wellicht is u ook bekend dat de voortgang zeer te wensen over laat, als gevolg van financiële uitdagingen bij de verplaatsing van de manege, als ook onvoldoende ambtelijke capaciteit aan uw kant. Wij hebben hierover reeds verschillende gesprekken gevoerd op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Wij hopen dat een vastgesteld omgevingsvisie een kader geeft, waarbinnen initiatieven als de onze sneller en beter getoetst kunnen worden. En dat dit de realisatie van de zeer nodige ouderen-geschikte woningen in de kern van Ulrum bespoedigt.

→ Algemeen.

Een opmerking vooraf. Als één van de opgaven voor de toekomst noemt u **Digitale bereikbaarheid en verbindingen**: "We streven naar optimale digitale verbinding voor alle inwoners, organisaties en bedrijven in Het Hogeland. Zowel in de dorpskernen maar ook in onze buitengebieden. Daarnaast werken wij aan de digitale vaardigheden van onze inwoners zodat iedereen kan meedoen en profiteren van de digitale mogelijkheden en vooruitgang op dit gebied. Voorbeelden: Glasvezel/5G, digitale geletterdheid"

- *Goed dat Het Hogeland haar inwoners wil stimuleren in haar digitale vaardigheden. Wel bijzonder dat gemeente zelf aangeeft dat reacties op haar omgevingsvisie niet per email ingezonden kan worden, alleen per post of zelfs mondeling. Ons advies is om als gemeente een voorbeeldrol te spelen als het gaat om digitaal vaardig communiceren en tevens milieubewust te communiceren. Email zou dan de eerste keuze moeten zijn.*

Veel vinden wij herkenbaar als belangrijk voor Het Hogeland. Bijvoorbeeld op het gebied van nieuwbouw woonopgave en kwaliteit van wonen, (positieve) gezondheid van inwoners, kwaliteit leefomgeving, voorzieningen en ontmoetingsplekken. De ambitie die u verwoordt in de opgaven, herkennen wij grotendeels.

- *De doelen vinden wij erg algemeen gesteld. Hoe kunnen wij en uzelf de initiatieven en te bereiken resultaten, toetsen aan de opgaven? Hebben we dezelfde verwachtingen? M.a.w. kunt u per opgave de doelen concreter stellen, zodat wij – inwoners – samen met u als gemeente hier concreter aan kunnen werken? Dat u daarmee als gemeente duidelijker aangeeft wat burgers van u mogen verwachten en hoe burgers daaraan kunnen bijdragen?*

→ Uit: Toekomstbeeld/Onze dorpen.

-> "De dorpen zijn een vertrouwde plek om te wonen en te leven. [...]We verbinden kansen op allerlei terreinen aan elkaar. Bijvoorbeeld rond economie, duurzaamheid, recreatie, ruimtelijke kwaliteit, biodiversiteit, veiligheid en bereikbaarheid. Zo zijn onze dorpen letterlijk en figuurlijk bloeiende leefgemeenschappen. We helpen onze inwoners in hun ondernemerschap en daadkracht om hun leefomgeving nog aantrekkelijker te maken. We stellen organisaties in staat om zelf regie te nemen in de opgaven die zij belangrijk vinden. En we hebben een vangnet voor wie het niet op eigen kracht kan. Ons zorgnetwerk is dichtbij en op orde. Want iedereen kan en mag mee doen in Het Hogeland!"

-> Onze werkwijze

"Wat we doen, doen we samen en doen we goed. We zijn een gemeente die ruimte biedt aan initiatieven die de toekomst van onze gemeente versterken. We hebben ruimte voor vernieuwing en flexibiliteit. We zeggen liever 'ja, mits...' dan 'nee, tenzij...!' .. "We staan dichtbij en tussen onze inwoners, we weten wat er speelt."

- *Als werkgroep Ulrum Vitaal Oud, onderschrijven we uw ambitie. Waar het gaat om het hiernaar handelen, zijn we van mening dat gemeente Het Hogeland deze ambitie nog onvoldoende in daden omzet. Voorbeelden: de avond van Groninger Dorpen bij de presentaties van 3 burgerinitiatieven, is er géén wethouder aanwezig. Ook het met moeite kunnen maken van voortgangsafspraken op ambtelijk als bestuurlijk niveau vinden we een voorbeeld. Al moeten we zeggen dat hier de laatste tijd wat verbetering in zit.*

→ Uit: Ambitie 2. Levend(ig) Hogeland

Een schone, veilige en prettige leefomgeving voor jong en oud. We bouwen vanuit de basis van saamhorigheid doorlopend aan de leefbaarheid van onze dorpen. We zorgen dat iedereen die dat wil mee kan doen.

Waar zetten we op in?

- [...]
- We maken verschil tussen regionale centra, centrumdorpen en woondorpen. We werken en denken vanuit dorpsnetwerken en verbinden daar ook onze keuzes aan voor wonen en voorzieningen.
- [...]
- We werken aan een woningvoorraad die past bij de bevolkingsopbouw, die duurzaam is en een goede kwaliteit heeft.
- We zoeken voor de regionale woningbouwvraag de ruimte in de dorpen in de directe nabijheid van de stad Groningen en in de stationsdorpen.
- We willen ruimte geven aan woningen en woonconcepten die iets toevoegen aan het bestaande aanbod en een kwalitatieve bijdrage leveren aan de dorpen.
- We maken met onze dorpen plannen voor de leefbaarheid in hun dorp.
- We werken aan buurten waar iedereen zich thuis kan voelen en iedereen mee kan doen, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking.

→ En uit de Omgevingsvisie zelf:

Plannen van gemeente en inwoners

Samen met onze inwoners maken we plannen voor de leefbaarheid in hun dorp: een uitvoeringsagenda die de dorpsvisies vertaalt naar concrete projecten. We verbinden zo thema's als wonen, zorg, verblijf, onderhoud, sociale kwaliteit, verduurzaming en versterking aan elkaar. Dat helpt om onze blik breed te houden en aan koppelkansen te bouwen. Onze dorpencoördinatoren zijn hierin belangrijk. Zij hebben een belangrijke verbindende rol tussen de gemeente en de dorpen en tussen de dorpen onderling.

Woningvraag

We zien dat Het Hogeland steeds meer in trek raakt als woongemeente. Nieuwe inwoners zijn van harte welkom. Naast de woningvraag van onze eigen inwoners willen we ook ruimte bieden voor de woningvraag uit de regio. Daarvoor richten we onze blik op de dorpen in de nabijheid van Groningen en de dorpen die via het spoor goed en vlot zijn verbonden met de Stad. Want de afgelopen periode heeft ons geleerd dat werkplek en woonplaats niet altijd meer op korte afstand hoeven te liggen. Onze goede spoorverbindingen bieden mogelijkheden om te wonen op een grotere afstand van het werk, maar toch vlot op de plek van bestemming te komen als dat nodig is. We willen een deel van de regionale woningvraag koppelen aan deze stationsdorpen.

We koppelen dus woningbouw aan plekken die goed bereikbaar zijn met het openbaar vervoer. Dat stimuleert duurzame mobiliteit. En door het grootste deel van de woningvraag te concentreren in deze dorpen, concentreren we ook de vraag naar duurzame energie.

In alle andere dorpen ligt in het geval van nieuwbouw de nadruk op het bieden van ruimte voor woonconcepten en woningtypen die aanvullend zijn op wat er al is. En die op voldoende draagvlak en behoefte uit het dorp kunnen rekenen. Daarnaast blijven we werken aan de verbetering van de kwaliteit van de bestaande woningvoorraad. Dat doen we deels als onderdeel van de versterkingsaanpak. Maar in dorpen buiten het aardbevingsgebied werken we daarvoor ook nauw samen met onder andere de woningcorporaties. Want meer nog dan de vraag naar extra woningen, zien we in grote delen van Het Hogeland juist de wens voor meer woningen die aansluiten bij de lokale woningvraag.

- *Al deze onderwerpen gaan onze werkgroep aan het hart, om deze reden willen wij het woonhof voor senioren gerealiseerd zien. We hebben de gemeente hier hard bij nodig!*
- *De keuze voor centrumdorpen en woondorpen begrijpen wij. Dit betekent wel iets voor het soort woningen in woondorpen. Wij verwachten dat de trend van ontgroening en vergrijzing met name in woondorpen harder doorzet dan in centrumdorpen. Jongeren en jonge gezinnen zullen eerder vertrekken uit dorpen waar geen voorzieningen zijn. Ulrum kent sinds circa 40 jaar een enorme teruggang in werkgelegenheid, bedrijvigheid en voorzieningen. De laatste jaren zijn onder andere verdwenen: de Spar, Blokker, verschillende dagwinkels, fietsenwinkel, drogist, huisarts, verzorgingshuis, pinautomaat, bibliotheek, enzovoort enzovoort. Er is nog een lagere school, maar mocht die verdwijnen, dan zullen jonge mensen bijvoorbeeld in Leens of Winsum willen wonen, waar voorzieningen nog wel aanwezig zijn. Voor ouderen is alleen thuiszorg mogelijk. Daarnaast kijken burens best naar elkaar om, dat gebeurt al. Wij zien dat de grens in zicht is voor wat betreft de inzet van mantelzorgers en buurtbepommering. Hier zijn in het algemeen erg hoge verwachtingen van.*

Dit betekent dat in woondorpen, zoals Ulrum, een extra belang ligt in het realiseren van woonvoorzieningen die nabuurschap (noaberschap) vergemakkelijken. Zoals het woonhof dat 'Ulrum Vitaal Oud' zo graag wil realiseren. Wij missen deze notie in de omgevingsvisie en zouden graag zien dat gemeente harder inzet op de kwalitatieve transformatie van het woningaanbod in woondorpen, zodat ouderen in hun eigen dorp – met hulp van betrokken burens – oud kunnen worden.

Dat dit volledig in lijn ligt met de ambities uit uw Omgevingsvisie, blijkt uit onderstaande tekst waarmee we graag willen afsluiten.

→ Uit: Ruimte om te wonen

“We geven ruimte om te experimenteren met de woningvoorraad. In sommige dorpen kunnen er woningen bij. Dat geldt in het bijzonder voor de spoordorpen in dit gebied: Baflo, Warffum, Usquert, Uithuizen, Uithuizermeeden en Roodeschool. We zien mogelijkheden om in deze dorpen bijzondere woonmilieus te maken die passen bij de unieke kwaliteiten van onze Hogelandster dorpen. Deze nieuwe woonbuurten moeten een regionale aantrekkingskracht hebben, zodat ze ook voorzien in een regionale woonbehoefte. [..]

In andere dorpen is de vraag niet meteen naar meer woningen, maar vaak ook juist naar meer passende woningen. Woningen die aansluiten bij de behoefte. Zeker als woningbouwplannen het beter mogelijk maken om zo lang mogelijk te kunnen wonen in het dorp dat je lief is (voor jong en oud), geven we daar ruimte voor. We kijken bij woningbouw eerst naar wat binnendorps kan. Bijvoorbeeld door hergebruik van leegstaande panden of braakliggende terreinen. Daarna kijken we pas naar kleine uitbreidingen passend bij het dorp: in typen, aantal en uitstraling.”

Wij wensen u succes met de uitwerking van de Omgevingsvisie en hopen dat onze inbreng daarin meegenomen wordt.

Met vriendelijke groet,

Werkgroep Ulrum Vitaal Oud:

H. Deurloo / hellendeurloo@gmail.com

G. Tol

H. Valkema

M. Klunder

R. Vogel

Y. Oosterbeek

A. Geertsema

B. Steenbeek

L. Zijlstra

M. van Balen / moniekvanbalen@hotmail.nl

20 juli '22

Gemeente Het Hogeland
Ingekomen d.d.

20 JUL 2022

Gemeente Het Hogeland
var. College B & W.

Betreft: Zieksuize Aangewijzde
Opz. Werkgroep "Utrum Vitaal Oud"

26 JUL 2022

Nr.

Gemeente Het Hogeland
t.a.v. de gemeenteraad
Postbus 26
9980 AA Uithuizen

N.V. Waterbedrijf Groningen
Postbus 24
9700 AA Groningen
Griffeweg 99
Tel. (050) 368 86 88
Fax (050) 312 25 34
IBAN NL59BNGH0285096648
BIC BNGHNL2G
Internet: waterbedrijfgroningen.nl

Groningen, 21 juli 2022

uw kenmerk / brief d.d.	:	
briefnummer	:	EG210722
behandeld door	:	G.H. Brilleman-Brondijk
telefoon	:	06-50001653
ons kenmerk	:	
onderwerp	:	Zienswijze ontwerp Omgevingsvisie Het Hogeland
bijlage(n)	:	

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met interesse hebben wij de Omgevingsvisie "Roemte voor Het Hogeland" van uw gemeente gelezen.

Tijdens het overleg met enkele ambtenaren van uw gemeente in het kader van "Omgevingswet en drinkwaterbelangen" (d.d. 20 januari 2022) hebben wij toegezegd om "drinkwaterteksten" aan te leveren voor de definitief conceptversie van de Omgevingsvisie wanneer deze in procedure gaat. We maken daarom gebruik van deze mogelijkheid. Immers we zijn een maatschappelijk betrokken (nuts)organisatie die de drinkwaterbelangen in de regio duurzaam willen veiligstellen. Juist vanwege de toenemende drukte in de ondergrond is het cruciaal dat het drinkwaterbelang wordt genoemd in uw Omgevingsvisie, zie voor meer informatie: <https://waterbedrijfgroningen.nl/over-ons/omgevingswet-en-drinkwater/>.

Daarnaast staan gemeenten aan de vooravond danwel zitten middenin het proces om te komen tot een duurzame warmtevoorziening. Een opgave in gezamenlijkheid met bewoners en organisaties.

De volgende punten brengen wij dan ook onder de aandacht:

Blz 43 onderdeel Bodem en ondergrond: aanvulling op tekst:

Wij willen voorstellen om in de alinea waarin verschillende ambities gevolgen kunnen hebben voor de bodem ook de aandacht te vestigen op de drinkwaterinfrastructuur.

De drinkwatersector is voorstander van de energietransitie naar duurzamere alternatieven. Tegelijkertijd bestaat er een leveringsplicht voor onze sector én een voorzorgsprincipe om het grondwater te beschermen tegen zaken die onomkeerbaar zijn. Ook zijn er eisen voor de volksgezondheid die stellen dat drinkwater niet warmer dan 25 graden Celsius mag worden geleverd. Ook niet in hete zomers, vanwege legionellavorming. Daarom vragen wij om drinkwater een plek te geven onder kopje "hittestress".

Voorstel te gebruiken teksten:

"De ondergrondse infrastructuur waarvan de drinkwaterleidingen een onderdeel zijn, zijn cruciaal om de inwoners van onze gemeente van drinkwater te voorzien. Ongewenste opwarming van drinkwaterleidingen door opwarming vanaf het maaiveld danwel verticale opwarming in de ondergrond, bijvoorbeeld door interactie met (toekomstige) warmtenetten, riolering zijn aandachtspunten voor onze

Waterbedrijf Groningen staat ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken in Groningen, onder nummer 02008621. Ons btw-nummer is: NL0031.39.098.B.01. Op al onze leveringen en diensten zijn onze Algemene Voorwaarden Drinkwater, Aansluitvoorwaarden Drinkwater en Tarievenregeling van toepassing. Die kunt u downloaden van onze internetsite: www.waterbedrijfgroningen.nl of gratis opvragen bij ons bedrijf.

gemeente. Deze aandachtspunten worden meegenomen en uitgewerkt bij de uitvoering van plannen in samenwerking met Waterbedrijf Groningen".

Voor meer informatie over "opwarming van drinkwaterleidingen" zie het artikel op de site van het Drinkwaterplatform: <https://www.drinkwaterplatform.nl/transitievisie-warmte-zorgplicht-van-gemeenten-voor-drinkwater/>

Blz 43-44 onderdeel Water: voorstel aanpassing omschrijving "Watertoets" in "Beschermen van waterbelangen":

De Omgevingswet zal begin 2023 in werking treden. De huidige "Watertoets" bij ruimtelijke afwegingen wordt straks de toets van "Beschermen van waterbelangen". Het zorgplichtbeginsel vanuit de Drinkwaterwet krijgt hierdoor een **prominentere** plek in de Omgevingsvisie, Omgevingsplannen en "drinkwater" wordt integraal onderdeel van de nieuwe toetsing "Beschermen van waterbelangen".

Concreet betekent deze zorgplicht dat Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen eigenlijk altijd al rekening dienden te houden met de drinkwaterzorgplicht in de huidige "watertoets". Het drinkwaterbelang hoort een vast onderdeel te zijn van de belangenafweging die voorafgaat aan formele besluiten. Daarbij gaat het bij de huidige "watertoets" vaak alleen om de bescherming van de drinkwaterbronnen (grondwater en/of oppervlaktewater) inclusief de aanwezigheid van waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening, **echter** de drinkwaterinfrastructuur die nodig is om het drinkwater van de drinkwaterwinlocaties naar de kraan bij de klant te brengen is net zo belangrijk om mee te wegen. Zo moet bij de aanleg of het vervangen van riolering rekening gehouden worden met aanwezige (of al geplande) drinkwaterleidingen inclusief de impact van hittestress door verticale danwel horizontale (interactie leidingen: riool-warmtenet-drinkwaterleiding) opwarming.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en wensen u succes bij de verdere besluitvorming.

Met vriendelijke groet,
N.V. Waterbedrijf Groningen

Gerda Brilleman-Brondijk
Strategisch omgevingsmanager
Afdeling Strategie en Onderzoek

Gemeente Het Hogeland
Postbus 26
9980 AA UITHUIZEN

Groningen	22 juni 2022
Ons kenmerk	Z/22/054927
Contactpersoon	Judy Janson
Uw brief van	-
Uw kenmerk	-
Bijlage(n)	-

Onderwerp: Zienswijze ontwerp omgevingsvisie gemeente Het Hogeland

Geacht college van burgemeester en wethouders,

Geacht college van burgemeester en wethouders,

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerp Omgevingsvisie Het Hogeland. Met deze brief maken we gebruik van de mogelijkheid om hierop te reageren. Uw Omgevingsvisie is gemaakt op basis van bestaande beleidskaders. Wij begrijpen uw afweging hierbij, namelijk dat bij het harmoniseren van het beleid een actuele basis is gelegd voor de nieuwe gemeente. Toch zijn er recente ontwikkelingen die volgens ons aanleiding geven uw Omgevingsvisie op een aantal onderdelen te verstevigen. We hadden graag in een eerder stadium meegedacht over de voorliggende omgevingsvisie. Met onze reactie hopen we alsnog positief bij te kunnen dragen aan een toekomstbestendige leefomgeving in gemeente Het Hogeland.

In onze nabije omgeving zien we steeds meer de effecten van klimaatverandering, zoals verzilting, droogte en de zeespiegelstijging. Water en bodem zullen, zeker gelet op de klimatologische ontwikkelingen, steeds meer sturend worden in de ruimtelijke ordening. Wij vragen u dit principe op te nemen in uw omgevingsvisie. Daarmee sluit u aan bij de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de kamerbrief over de ruimtelijke ordening van 17 mei jl. van de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, mede namens de ministers van de andere ministeries uit het fysieke domein. Deze brief benoemt nadrukkelijk dat water en bodem sturend zijn voor het ruimtelijk beleid en de uitvoering daarvan. Ook in onze eigen Blauwe Omgevingsvisie (BOVI) en de doorvertaling daarvan naar ons Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP) heeft dit principe een nadrukkelijke plek. Concreet betekent dit dat we meer en meer aansluiten bij de natuurlijk aanwezige kenmerken in het gebied: wat vertelt de bodem en het watersysteem ons bijvoorbeeld over wat goede plekken zijn om te bouwen? Het waterschap denkt graag mee over de wijze waarop de gemeente dit principe kan betrekken bij nieuwe

ontwikkelingen, zoals bij het maken van locatiekeuzes voor de woningbouwopgave van 850 woningen of locaties voor uitbreiding van bedrijventerreinen.

In uw visie kijkt u vooruit naar de uit te werken programma's onder de Omgevingsvisie. Zodra u zicht heeft op de planning dan horen wij dat graag. We willen vroegtijdig met u in gesprek, zodat we samen tijdig kunnen verkennen of we dezelfde visie hebben op het ruimtegebruik en wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn van het gebied op het vlak van waterbeheer, waterveiligheid en afvalwaterbeheer. Vroegtijdig het gesprek hierover aangaan biedt kansen. Bijvoorbeeld bij het programma voor de kuststrook zien we samenwerking als vanzelfsprekend. Als waterschap nemen we initiatief voor het ontwikkelen van een toekomstvisie op de kustzone. Aanleiding hiervoor zijn de klimaatscenario's die volgend jaar verschijnen en de duiding wat dat betekent voor waterveiligheid. Wij nemen initiatief en we ontwikkelen de visie samen met onder andere de provincie Groningen en de kustgemeenten. Op die manier kunnen we opgaven en kansen samen verzilveren. Bij de uitwerking van het door u genoemde gebiedsprogramma landelijk gebied liggen vanzelfsprekend ook kansen om integraal oplossingen uit te werken voor opgaven in het gebied. Voorbeelden van opgaven zijn de beschikbaarheid van zoetwater, toename van de watervraag (industrie en landbouw), verzilting en waterkwaliteit.

Paginagewijs hebben we de volgende opmerkingen:

Op pagina 28 geeft u aan dat leefbaarheid van de dorpen voorop staat. Een klimaatbestendige inrichting draagt bij aan het verbeteren van de leefkwaliteit en het voorkomen van hittestress. Wij vragen u klimaatadaptatie een plek te geven onder het thema leefbaarheid.

Op pagina 33 geeft u aan de regie te pakken in het landelijk gebied. Er zijn veel en complexe opgaven in het landelijk gebied. In de hiervoor genoemde RO-brief, het startdocument van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en het Beleidsprogramma I&W geeft het Rijk aan de opdracht voor het leggen van de ruimtelijke puzzel bij de provincie neer te leggen en dit samen met de medeoverheden op te pakken. Het is goed om gezamenlijk in gesprek te blijven over hoe we als overheden samen kunnen optrekken in het landelijk gebied en wie wanneer welke rol pakt.

Op pagina 44 beschrijft u het belang van de watertoets en de samenwerking daarin met ons. Wij zijn blij dat u water een nadrukkelijke plek heeft gegeven in de omgevingsvisie. Daarbij willen we benadrukken dat het waterschap graag actief in een vroegtijdig stadium meepraat. Het huidige proces van informeren, adviseren en uiteindelijk beoordelen (de watertoets) verloopt goed. In aanvulling daarop willen we ook in de fase van visievorming en het verkennen van opgaven vroegtijdig aan tafel zitten. Wij vragen u hiervoor aandacht te hebben. Verderop verwijst u naar het gemeentelijk water- en rioleringsplan. Wij zijn blij dat waterkwaliteit één van de vijf kernthema's is. Het toekomstbestendig maken van de rioolwaterzuiveringen, samen met de aanpak van riooloverstorten en de vervangingsopgave van iba's (individuele behandeling afvalwater) is van belang voor een goede waterkwaliteit. Als waterschap zijn we hierin afhankelijk van de gemeente voor het bereiken van een goede waterkwaliteit. Een integrale benadering is van essentieel belang. Op deze wijze brengen we samen in beeld wat de leidende rol van water betekent bij ruimtelijke ontwikkelingen om te komen tot een toekomstbestendig en leefbare omgeving. Wij vragen u hieraan prioriteit te geven.

Op pagina 59 verwijst u naar de versterkingsopgave en woningbehoefte, in aantallen en in passende vormen. Onder andere hier zien wij goede kansen om te verkennen waar vanuit water en bodem gezien, geschikte locaties zijn om te bouwen. Bij herstructurering, renovatie en nieuwbouw willen we u als uitgangspunt meegeven klimaatadaptief te bouwen en in te richten. Dit kunnen maatregelen zijn in de openbare ruimte en op particulier terrein. Ook zijn er

mogelijke innovatieve vormen voor het scheiden van afvalstromen in de woning. Wij wisselen graag van gedachten over uw visie hierover en willen afspraken maken over hoe we dit samen vormgeven.

Op pagina 66 verwijst u naar de lage ligging van een deel van het 'kompas gebied groene hart bij de stad'. Ook dit is een goed voorbeeld waarin het van belang is dat water en bodem als sturend principe wordt toegepast. Wat vertellen bodem en water ons over de geschiktheid van het gebied voor bepaalde type ontwikkelingen? Hier gaan we graag over in gesprek.

Graag blijven wij met u samenwerken om de water- en klimaatopgaven gezamenlijk op te pakken en dit zoveel als mogelijk te combineren met andere (maatschappelijke) opgaven die binnen gemeente Het Hogeland plaatsvinden. In elk geval liggen er goede aanleidingen bij het ontwikkelen van de door u aangekondigde programma's en ons initiatief voor het ontwikkelen van een toekomstvisie op de kustzone. Na een jaar evalueert u samen met inwoners en partners of de voorliggende visie nog up-to-date is. Graag zoeken we ruim voor die tijd bredere afstemming over opgaven en kansen. Dat kan goede input zijn voor de evaluatie die u aankondigt. Wij zien de toekomstige samenwerking met vertrouwen tegemoet en wensen u veel succes met het vervolgproces.

Met vriendelijke groet,

Het Dagelijks Bestuur van het waterschap Noorderzijlvest

Roeland van der Schaaf, dijkgraaf

Bas Tammes, secretaris-directeur

Gemeente Het Hogeland
College van Burgemeester en wethouders
Postbus 26
9980 AA Uithuizen

Sontweg 10
9723 AT Groningen
Postbus 66
9700 AB Groningen
T: 088 162 5000
E: info@vrgroningen.nl
W: www.veiligheidsregiogroningen.nl
W: www.brandweer.nl/groningen

Datum	25 juli 2022	Zaaknummer	Z/22/045568
Aantal bijlagen	-	Uw referentie	-
Behandeld door	Menno de Jonge	Sector	Risicobeheersing
Telefoon	0613175247	Team	Specialistisch Advies
E-mail	Menno.deJonge@vrgroningen.nl		

Onderwerp Omgevingsvisie Het Hogeland – Advies Veiligheidsregio Groningen

Geacht college,

Met veel interesse hebben wij uw ontwerp-omgevingsvisie gelezen. U maakt duidelijk welke toekomstvisie u heeft bij de komende ontwikkelingen en welke keuzes daarbij horen om de kwaliteit van de leefomgeving op het bestaande hoge peil te houden.

Wij zien veiligheid daarbij als een integrale opgave in alle ontwikkelingen met betrekking tot de kwaliteit van de leefomgeving.

In de ontwerp-omgevingsvisie geeft u veiligheid ons inziens echter onvoldoende expliciet de plek die de inwoners van uw gemeente verdienen. Op hoofdlijn onderscheiden we vier lijnen waarmee u veiligheid een steviger fundament kunt geven in uw omgevingsvisie op de toekomst van uw gemeente:

- In de ontwerp-omgevingsvisie zijn wel *ambities* voor veiligheid beschreven, de visie maakt voor veiligheid echter in beperkte mate *keuzes*. Het maken van keuzes in de visie helpt daarbij de volgende stappen in de beleidscyclus beter te maken.
- Veiligheid een plaats geven in de gehele gemeentelijke beleidscyclus. Met de Omgevingswet wordt meer decentraal geregeld. Van gemeenten wordt onder de Omgevingswet dan ook in toenemende mate verwacht dat zij zelf keuzes maken op het gebied van veiligheid. Het opstellen van een gemeentelijke beleidsvisie op veiligheid (in elk geval voor de Eemshaven) is daar onderdeel van.
- Fysieke veiligheid is mede een ordenend principe voor de kwaliteit van de leefomgeving; de leefomgeving wordt daarom mede vormgegeven aan de hand van de 6 ontwerpprincipes voor veiligheid¹. Het voorkomen van risico's en anders het houden van afstand ten opzichte van risico-ontvangers zijn voor een visie de belangrijkste twee principes.

¹ [Inbreng Veiligheidsregio's in Omgevingsvisies](#)

- Om veiligheid integraal bij ontwikkelingen mee te nemen, neemt u veiligheid direct aan de voorkant van elk ontwikkelproces mee. Als veiligheidsregio zetten we daar graag onze expertise bij in, die gebaseerd is op kennis van en ervaring in de gehele veiligheidsketen. Als veiligheidsaspecten namelijk in een vroeg stadium van planprocessen integraal afgewogen worden, heeft de inzet van die expertise meer effect dan wanneer achteraf op regels getoetst wordt of branden geblust moeten worden.

Naar aanleiding van de ter inzage legging van uw ontwerp-omgevingsvisie hebben Mark-Olaf Sorkale en Menno de Jonge van Veiligheidsregio Groningen op 4 juli een goed gesprek gehad met de opstellers van de omgevingsvisie. Een aantal van de aspecten die in dat gesprek zijn besproken zijn al verwerkt in een aangepaste tekstvoorstel. In de bijlage gaan we hier op in.

Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Indien u naar aanleiding van deze brief nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met Mark-Olaf Sorkale of Menno de Jonge.

Hoogachtend,
het bestuur van Veiligheidsregio Groningen
namens deze,

Wilma J. Mansveld
directeur

Deze brief is in afschrift verzonden aan: GGD Groningen

Bijlage

Op 4 juli hebben Mark-Olaf Sorkale en Menno de Jonge van Veiligheidsregio Groningen een goed gesprek gehad met de opstellers van de omgevingsvisie van de gemeente. Een aantal van de besproken aspecten is al verwerkt in een aangepast tekstvoorstel. Ten aanzien van het tekstvoorstel het volgende.

A Doel

Ten aanzien van het doel wordt vooral ingegaan op veiligheid als ordenend principe. Daarbij wordt invulling gegeven aan de derde bullet van de hoofdlijnen die we in deze brief onderscheiden.

Ons inziens zou ook aandacht besteed moeten worden aan de drie andere bullets:

- over veiligheid moeten in de visie keuzes gemaakt worden.
- veiligheid in iedere stap in de beleidscyclus borgen, onder ander door een beleidsdocument voor (externe) veiligheid.
- veiligheid direct aan de voorkant integraal in een ontwikkelproces meenemen.

B Toelichting

De omgevingsvisie is inderdaad een belangrijke plek om de hoofdkeuzes te maken voor veiligheid als ordenend principe: het voorkomen van risico's en anders het houden van afstand ten opzichte van risico-ontvangers. Deze keuzes dienen later in een omgevingsplan verwerkt te worden.

In de omgevingsvisie staat de duidelijke ambitie meer toeristen en bezoekers naar de havens te trekken: Kompas (p51): Wad en kust 'Havens van Lauwersoog en Eemshaven als plek waar water en land samenkomen, met bijbehorende economische dynamiek en toeristische infrastructuur'. Tegelijkertijd zet de gemeente voor de havens in op het bieden van ruimte aan ondernemers en de Eemshaven als energie-hub. Deze twee ontwikkeling zijn vanuit veiligheid strijdig met elkaar en doen geen recht aan de vier milieubeginselen uit paragraaf 4.5.1. We adviseren de gemeente met name voor de Eemshaven te kiezen tussen recreatieve ontwikkeling óf de doorontwikkeling van de zeehaven met risicovolle- en energieactiviteiten. Gezien de recente en verwachte ontwikkelingen ligt de keuze voor zeehaven met risicovolle- en energieactiviteiten voor de hand.

⇒ Wij adviseren dan ook voor de Eemshaven niet in te zetten op recreatieve intensivering.

Ten aanzien van de specifiek benoemde zaken in de tekstvoorstellen voor het maken van keuzes in het omgevingsplan hebben de volgende opmerkingen:

- Eerste bullet: we zien ons meer als een gesprekspartner, adviseur, ketenpartner dan een gebiedsadviseur.
- Tweede bullet: helder punt. Dit illustreert het dilemma zoals wij deze visie ervaren, namelijk met veel ambities en te weinig keuzes.
- Derde bullet: we adviseren dit concreet op te nemen, daarbij kan dan invulling gegeven worden aan keuzes voor externe veiligheid.
- Vierde bullet: inhoudelijk correct, wel wat kort door de bocht. Veiligheid als afwegingscriterium meenemen hoeft niet alleen betekenen 'uitsluiten' en/of 'verbieden'. Dit punt kan verbreed worden naar een veilige energietransitie, zowel bij grootschalige ontwikkelingen als ook lokale en particuliere ontwikkelingen. Dat gaat dan ook over 'Ja mits': de afweging van veiligheidsverhogende maatregelen.
- Zesde bullet: 'Wees bewust' en 'denk aan' zijn vrijblijvende termen. Wat is de ambitie en de keuze hierbij? Gaat de gemeente vitale infrastructuur beter beschermen en hoe?

Daarnaast hebben we nog een aantal suggesties voor aanvullingen.

- De koppeling van veiligheidsthema's met de andere doelstellingen zoals grote industrie, klimaat en duurzame landbouw ontbreekt en zou op een aantal punten wel nader geduid mogen (moeten) worden.
- Evenementen – worden genoemd i.r.t. geluid & dorpen. Evenementen hebben echter ook impact op de omgeving, en de omgeving op evenementen. Dat zou moeten worden verwerkt in de omgevingsvisie (bijv. door locatiekeuze/uitsluiting...).
- Brandveiligheid is blijkbaar zo vanzelfsprekend dat het niet genoemd wordt.
- In Hoofdstuk 9 ontbreekt de verbinding met het Integraal veiligheidsbeleid.

C Voorstellen

Tekstvoorstel 1: Geen aanvullingen, is vrij algemene tekstpassage.

Tekstvoorstel 2: Prima tekstpassage. Suggestie voor verandering van de laatste zin: *'Zonering van drukke plekken en afstand houden van risicovolle bedrijvigheid zijn daarbij het uitgangspunt'*.

Tekstvoorstel 3: Deze uitgangspunten zijn niet dekkend voor het hele onderwerp.

De gemeente dient op hoofdlijn keuzes te maken op de volgende onderwerpen:

- Toelaten van risicovolle activiteiten SEVESO en/of Omgevingsbesluit Bijlage III.
- Toelaten *nieuwe* aandachtsgebieden en wel/niet toelaten uitbreiding van *bestaande* aandachtsgebieden.
- Toelaten van nieuwe gebouwen (zeer kwetsbaar, kwetsbaar en beperkt kwetsbaar) en nieuwe locaties buiten (kwetsbare locaties en beperkt kwetsbare locaties) in aandachtsgebieden.
- Instellen voorschriftengebieden:
 - Verplichte instructieregel voor zeer kwetsbare gebouwen (instructieregel Bkl)
 - Gemeentelijke keuze voor kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare gebouwen
- Bruidsschat onderwerpen: Wel of geen vergunningplicht voor:
 - meer dan 2 tanks (< 13m³) propaan/propeen, en
 - LPG-tankstations.
- Nieuwe locaties buiten (kwetsbare locaties en beperkt kwetsbare locaties) in attentiegebieden.

De uitgangspunten onder omgevingsveiligheid in de huidige ontwerp-visie zijn daarmee niet toereikend en bevatten inhoudelijke onjuistheden. We stellen voor om in deze visie op te nemen dat voor externe veiligheid specifiek beleid gemaakt wordt. Dat zou kunnen leiden tot de volgende tekstpassage.

Omgevingsveiligheid gaat over het inschatten van risico's van bijvoorbeeld het vervoer of de opslag van gevaarlijke stoffen. Ook straalpaden, hoogspanningsleidingen en gasleidingen brengen veiligheidsrisico's met zich mee.

Op dit moment voldoen we aan alle landelijke minimeisen op dit vlak. We hebben zelf geen aanvullend beleid. Met de omgevingswet krijgen gemeenten meer ruimte zelf keuzes te maken. Daarom gaan we aanvullend beleid maken om de keuzes te maken voor veiligheidsrisico's aan de hand van de volgende uitgangspunten:

- veiligheid is een belangrijk ordenend principe waarbij we gebiedsgericht primair inzetten op het voorkomen van onnodige veiligheidsrisico's en het houden van afstand ten opzichte van risico-ontvangers.

- een hogere bescherming tegen risico's in woongebieden en dorpscentra en een lager niveau van bescherming op bedrijventerreinen.
- voor nieuwe risicovolle activiteiten zoeken we ruimte op plekken waar de veiligheidsrisico's lager zijn.
- bij ontwikkelingen rond de energietransitie houden we aandacht voor mogelijke veiligheidsrisico's.

Tekstvoorstel 4: Als we aan de basisgedachte van de Omgevingswet denken, dan zou een 'veilig en gezond woon- en leefklimaat' beter passen dan 'goed en veilig'.

Tekstvoorstel 5: In de tekst staat: De insteek van de Omgevingswet is dat beleidsstukken steeds actueel zijn en worden bijgesteld. Dat is een constatering over de Omgevingswet. Dat zegt niets over de gemeentelijke ambitie en visie. De vervolg tekst gaat enkel over de ambities over de omgevingsvisie van het Hogeland. En de omgevingsaspecten worden daarmee enkel bij de omgevingsvisie betrokken. Wij zoeken naar het betrekken van die omgevingsaspecten in de *gehele* gemeentelijke beleids- en plancyclus. Een actieve rol van de gemeente en een borging van de actualisatie.

Aanvullende onderwerpen

Pag 36 2^e zin. Toevoegen van het woord *veiligheid*.

Daarom gaan we aan de slag met een visie op de grootschalige opwek van energie. In deze visie brengen we in beeld welke ruimte we willen en kunnen bieden, welke kaders we daaraan willen meegeven (bijvoorbeeld rond inpassing, koppelkansen, veiligheid en (financiële) participatie) en hoe we willen monitoren en evalueren.

Bij de Eemshaven missen we aandacht voor veiligheid in de brede zin, namelijk sociale veiligheid, criminaliteit, huisvestingsproblemen van (tijdelijke) werknemers en illegalen/vluchtelingen. Wij adviseren het uitsluiten van overnachtingsmogelijkheden op en net buiten (binnen de risicovloeden) de Eemshaven/Oostpolder. Dat zou bijvoorbeeld verwoord kunnen worden als volgt:

De Eemshaven is primair gericht op grote en risicovolle bedrijven, andere functies worden zoveel mogelijk uitgesloten om geen beperkingen aan de ontwikkeling van deze bedrijven op te leggen.

Als laatste missen we aandacht voor het waarborgen van de continuïteit van de samenleving:

- beschermen vitale infra tegen gevolgen extreem weer;
- bluswater & bereikbaarheid voor brandweer;
- nieuwe mobiliteitsconcepten, innovatieve technieken en digitalisering verrijken onze samenleving en maken tegelijkertijd onze kwetsbaarheid voor uitval van vitale infrastructuur (bijvoorbeeld door cybercrime) groter.

Mogelijk dat op pagina 36 daar nog aandacht aan gegeven kan worden.

college van burgemeester en wethouders
van de gemeente Het Hogeland
Postbus 26
9980 AA Uithuizen
Per email: gemeente@hethogeland.nl

Oude Hoogeveensedijk 4
7991 PD Dwingeloo
Nederland
Telefoon +31 521 59 51 00
waaij@astron.nl
www.astron.nl

Onze referentie: UIT.BSS.039
Uw referentie:

Onderwerp: standaardregels bescherming
radioastronomie

Datum: 31 augustus 2022

Geacht college,

Het Nederlands Instituut voor Radioastronomie ASTRON beheert uiterst gevoelige radiotelescopen die kwetsbaar zijn voor storing. Storing kan onder meer worden veroorzaakt door omvormers van zonneparken, windturbines, kleine windmolens, maar ook LED-lampen, grootschalige airconditioning, drones en draadloze oplaadsystemen. Storing is vaak te voorkomen of te beperken mits er tijdig maatregelen worden getroffen. Om die reden zijn in de provincie Drenthe in het verleden beschermingszones ingesteld rondom de locaties voor radioastronomie. Gezien de huidige ontwikkelingen met betrekking tot de energietransitie zijn deze zones opnieuw bekeken en zijn voor zonneparken, windturbines en kleine windmolens specifieke zones gemaakt met bijbehorende normen voor elektromagnetische straling. Deze zones betreffen een groot deel van Noord-Nederland.

Hieronder ga ik in op de onderbouwing, de normen, een voorstel voor de formulering hiervan ten behoeve van het Omgevingsplan, de toepassing ervan en wat dit in praktijk betekent.

ASTRON en het belang van radioastronomie

ASTRON is het Nederlands Instituut voor Radioastronomie. Met uiterst gevoelige radiotelescopen doen wij waarnemingen naar zeer zwakke signalen uit het heelal. We zijn begonnen in 1956 met de Dwingeloo radiotelescoop. Eind jaren '60 volgden de 14 schotels van de Westerbork Synthese Radio Telescoop (WSRT), die op een Oost-West-lijn staan en daarmee een radiotelescoop van 2,7 km doorsnede vormen. In de jaren '00 kwam daar de Low Frequency Array (LOFAR) bij. LOFAR is een innovatieve radiotelescoop die bestaat uit ongeveer 100.000 antennes, gegroepeerd op 52 velden, de 'stations'. Het 'hart' (de Core) staat in de gemeente Borger-Odoorn en de remote stations staan verspreid over Noord-Nederland en een groot deel van Europa. LOFAR fungeert als een radiotelescoop van 2.000 km doorsnede en is tot op heden de grootste en meeste gevoelige radiotelescoop ter wereld.

ASTRON is wereldwijd het topinstituut op het gebied van radioastronomie vanwege de innovatieve radiotelescopen en innovaties om deze radiotelescopen en de instrumenten steeds verder te ontwikkelen. Daarvoor worden de grenzen van de technologie niet alleen opgezocht maar ook steeds verder verlegd.

Onze referentie: UIT.BSS.039

Uw referentie:

Hierbij wordt intensief samengewerkt met technische universiteiten en met het bedrijfsleven, waardoor innovaties hun weg naar de maatschappij vinden. Denk aan supercomputers, Big Data en kunstmatige intelligentie, maar ook aan antennesystemen van de WSRT die straks waarschijnlijk onderdeel zullen vormen van de 6G- of 7G-ontwikkelingen en de zonnerradiotelescoop die op basis van LOFAR is ontwikkeld en real time uitbarstingen van de zon, een bedreiging van communicatieapparatuur op en boven de aarde, kan gaan signaleren. ASTRON stelt kennis en ervaring ook beschikbaar aan ondernemers in het Wireless Data Lab. ASTRON draagt daardoor belangrijk bij aan de innovatiekracht van het bedrijfsleven en van Nederland. Daarnaast heeft ASTRON een lange staat van verdienste wat betreft wetenschappelijke ontdekkingen. Van het in kaart brengen van het Melkwegstelsel tot het aantonen van donkere materie, van de ontdekking van 300.000 nieuwe sterrenstelsels en de op een-na-snelste milliseconde pulsar tot het bevestigen van de algemene relativiteitstheorie van Einstein.

De ontwikkeling en bescherming van de radioastronomie is voor Drenthe van provinciaal belang (Omgevingsvisie Drenthe). Radioastronomie is als grootschalige wetenschapsinfrastructuur tevens aangemerkt als nationaal belang in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

Storing en het voorkomen daarvan

De grote gevoeligheid van onze radiotelescopen maakt dat zij kwetsbaar zijn voor elektromagnetische storing. Om die reden zijn radiostille locaties gezocht in de jaren '50, '60 en '00 om de radiotelescopen te plaatsen.

De belangrijkste bronnen van dergelijke storing zijn apparaten die worden gebruikt voor het genereren van energie zoals windmolens en zonneparken. Maar bijvoorbeeld ook LED-lampen, grootschalige airconditioning en slecht functionerend schrikdraad kunnen storen. Er zijn technische maatregelen mogelijk die deze storingen kunnen voorkomen en die in de praktijk uitvoerbaar zijn gebleken. Van belang daarvoor is dat ASTRON tijdig op de hoogte is van plannen en kan adviseren over eventueel te treffen maatregelen. Drenthe heeft mede om die reden in de provinciale omgevingsverordening 'algemene beschermingszones' rondom de radioastronomische locaties ingesteld.

Energietransitie en beschermingszones

De afgelopen jaren heeft de energietransitie een grote vlucht genomen. In het hele land verschijnen zonneparken, windparken en kleine windmolens. Wij dragen de energietransitie een warm hart toe en willen tegelijk onze waarnemingen blijven doen. Daarom hebben wij het afgelopen jaar kaarten gemaakt van heel Noord-Nederland waarvoor wij zones hebben berekend met normen voor elektromagnetische straling (EMC). Indien windparken, zonneparken en kleine windmolens daaraan voldoen, vindt geen storing plaats op onze instrumenten en kunnen radiosterrenkunde en de energietransitie naast elkaar bestaan.

Bij het berekenen van deze normen zijn wij enerzijds uitgegaan van de bestaande situatie waarin al diverse zonneparken, windparken en kleine windmolens gerealiseerd of in aanbouw zijn, waardoor de hoeveelheid ruidruis voor ons reeds is toegenomen. Deze zonneparken en windparken zijn voor ons een gegeven. Anderzijds zijn wij ervan uitgegaan dat alle huidige plannen, inclusief de doelstellingen van de regionale energiestrategieën, volledig zullen worden gerealiseerd. Dit leidde tot rode zones met een strengere norm en gele zones met een minder strenge norm.

Onze referentie: UIT.BSS.039

Uw referentie:

Deze kaarten met zones hebben wij op onze website geplaatst: www.astron.nl/beschermingszones. Door het gebruiken van deze zones kan zowel de energietransitie doorgang vinden als de radioastronomie haar waarnemingen blijven doen. Beide zijn immers van nationaal belang (Nationale Omgevingsvisie, NOVI).

De rode zones betekenen dat een initiatiefnemer extra maatregelen dient te treffen. Inmiddels is veel ervaring opgedaan met zonneparken in rode zones en is een radiostille windturbine ontwikkeld. Van kleine windmolens weten wij dat de meeste voor een groot deel alsnog in de rode zone kunnen worden geplaatst. In gele zones zijn de additionele maatregelen vaak beperkt van omvang. De meeste zonneparken die volgens de huidige stand der techniek worden geplaatst, zullen aan deze norm voldoen. Een enkele keer kan een extra maatregel nodig zijn, zoals de beschermende kast om de omvormer met een dubbele hoeveelheid schroeven dichtmaken of de kast met omvormer op een specifieke plek in het park plaatsen. Voor een windturbine gaat het met name om het toepassen van een radiostille lamp voor de luchtvaartverlichting en eventueel extra afscherming van de sensoren in de nacelle. Van de kleine windmolens die ons bekend zijn, voldoen allen reeds aan de gele norm en een enkele ook aan de rode norm. Alle kennis en informatie die wij hierover hebben delen wij op onze website en zullen wij actueel houden.

Een aparte categorie vormen de zonnepanelen op bedrijfsdaken. Vanwege de hoogte kan de storing al snel een factor 2 voor ons bedragen. Deze zijn vergunningsvrij en vallen daardoor onder de algemene beschermingszones, waardoor zij voor advies naar ASTRON worden verwezen en zij indirect de bovenstaande normen aangereikt krijgen. Buiten deze zones verzoeken wij u om ontwikkelaars ook op ons pad te zetten. Hetzelfde verzoek geldt voor ontwikkelaars van zonne-carports.

Bovenstaande is niet van toepassing op zonnepanelen op of bij particuliere woningen. De omvormers die hierbij worden gebruikt zijn kleiner en vallen onder consumentenregelgeving waardoor zij reeds aan de gele norm voldoen. Bovendien worden omvormers meestal in de woning geplaatst waardoor extra afscherming plaatsvindt.

Gemeentelijke Omgevingsvisie en Omgevingsplan

Met het oog op de op te stellen Omgevingsvisies en Omgevingsplannen hebben wij, samen met de gemeente Emmen, de gemeente Midden-Drenthe en de VDG, een voorstel gemaakt voor de wijze waarop de bescherming van de radioastronomie kan worden vastgelegd. Dit betreft zowel de algemene beschermingszones als de zones specifiek voor zonneparken, windturbines en kleine windmolens. De zones kunnen worden opgenomen als Geografisch Informatie Object (GIO). In de praktijk betekent het dat een initiatiefnemer in geval van een ontwikkeling binnen één van de zones direct de norm zal zien, nog voordat een aanvraag voor een vergunning zal worden ingediend.

In de bijlage vindt u een tekstvoorstel voor de Omgevingsvisie, een voorstel voor de betreffende normen om op te nemen in het Omgevingsplan, de toelichting en een beschrijving van de wijze waarop dit in praktijk zal fungeren. De digitale bestanden ten behoeve van GIO worden eveneens meegezonden. Indien gewenst kunnen wij ondersteunen bij het inlezen ervan.

Onze referentie: UIT.BSS.039

Uw referentie:

Verzoek

Hierbij wil ik u verzoeken om de bescherming van de radioastronomie op te nemen in (de eerstvolgende wijziging van) uw Omgevingsvisie. Tevens wil ik u verzoeken om de bovengenoemde en bijgevoegde zones met normen in uw gemeente vanaf heden te gaan toepassen voor alle nieuwe activiteiten die elektromagnetische storing kunnen veroorzaken ('algemene beschermingszones') en in het bijzonder voor alle initiatieven voor zonneparken, windturbines en kleine windmolens (specifieke zones) en deze normen op te gaan nemen in het op te stellen Omgevingsplan.

Tot slot wil ik u verzoeken om bedrijven die zon op dak of op carports willen ontwikkelen naar ons te verwijzen voor advies.

Graag bereid tot nadere toelichting.

Met vriendelijke groet,

Dr. Jessica Dempsey
Directeur ASTRON

BIJLAGEN:

- 1 voorstel omgevingsvisie
- 2 voorstel beschermingsregels omgevingsplan
- 3 toelichting
- 4 wat betekent dit in praktijk

Plus: digitale bestanden t.b.v. GIO

Bijlage 1 Voorstel tekst Omgevingsvisie

De ontwikkeling van de radioastronomie en het voorkomen van verstoring zijn van belang voor Nederland. Om elektromagnetische storing op de radiotelescopieën te voorkomen, nemen we de belangen van het Nederlands Instituut voor Radioastronomie, ASTRON, mee bij plannen in onze gemeente, waaronder plannen in het kader van de energietransitie.

College van B & W van de Gemeente Het Hogeland

Postbus 26

9980 AA Uithuizen

Onderdendam 18 juli 2022

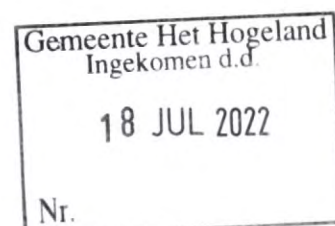
Zienswijze

Betreffende,
Roemte voor Het Hogeland,
Omgevingsvisie Het Hogeland
Projectnummer 502.00.10.00.00.
3 februari 2022

De zienswijze heeft betrekking op al het geen in het ter inzage gelegde en als zodanig gepresenteerde, benoemd als definitief concept, met al het hierin genoemde en anderzijds tevens hieraan aanpalend verbundene.

Ondergetekende, [REDACTED]
wenst middels deze de volgende bemerkingen, aanmerkingen en zienswijze op het gepresenteerde aan het bevoegd College van B & W van de Gemeente Het Hogeland, zijne de aanbieder van het VISIE document, kenbaar te maken.

En en ander voornoemd onder volledig behoud van rechten en weren ter zake en de vervolg procedures welke uit voornoemde visie rechtelijk dan wel ambtelijk in rechte of besluit door het bevoegd gezag genomen en als zodanig voor bezwaar en beroep vatbaar voort komen.

Voor de overzichtelijkheid der voortgebrachte zaken wordt de in het document gevolgde indeling overgenomen.

1.

Het is een standaard omschrijving waar meningen over uit een kunnen lopen en derhalve inwisselbaar van opzet zodat een echte visie op dit punt niet echt tot de mogelijkheden behoort.

2.

De benaming van dit punt dekt niet de lading daar het geheel voortkomt uit een wettelijke verplichting voor het bevoegd gezag jegens o. a. haar burgers van de onderhavige gemeente.

3.

Dit is een moment opname van een denkbeeld, wens uitspreiding welke voor diverse uitleg vatbaar is en elk moment in inhoud en uitstraling kan veranderen.

4.

Het zijn „AMBITIES, uitgesproken al gewenst doel doch zodanig verwoord dat deze voor veler interpretatie uitlegbaar zijn.

4.1.

Het genoemde is een opsomming waarvan de waarde beschrijving niet is vastgelegd in onomkeerbare inhoudelijke omschrijving en dien ten gevolge niet voor eensluidend kan worden gezien.

5.

Het is een weergave welke voor veel uitleg en beschrijving vatbaar is en derhalve als idee en persoonlijke interpretatie van het bevoegd gezag kan en moet worden gezien als gehanteerd in minuut van presentatie.

6

Een omschrijving vermengd met mogelijke wensen welke in hoge mate het karakter van mogelijke niet haalbaarheid bevatten.

7.

Idem aan het onder punt 6 gestelde.

8.

Idem aan het onder punt 6 gestelde.

9.

Een omschrijving van poses beschrijvingen welke in hoge mate kunnen gaan afwijken.

9.1.

De afwijkingen zullen op enig moment optreden daar de ter visie gelegde document beschrijving niet spreekt van de tegen krachten van enige aard en omvang welke de gepresenteerde visie bij uitvoering op korte en lange termijn zal ondervinden.

9.1.1

De dekkingen en mogelijke besluitvormingsbeperkingen ter realisatie van al het geen het bevoegd gezag, ter visie leger, voor staat ontbreekt evenals de financiële raming, ramingen.

9.1.2.

Gezien de hoge schulden positie van de Gemeente Het Hogeland, met door deze de beperkte toekomstige financiële ruimte voor het realiseren van de te hoge ambities zoals deze worden aangegeven, in minuut , door het bevoegd gezag is realisatie van de beschreven, gepresenteerde visie in feitelijke daadwerkelijke handelingsmogelijkheid niet aanwezig.

9.1.3.

Concreet benoemd , mooi omschreven maar onbetaalbaar en derhalve gewoon een visie waarvan de verplichting tot levering van „iets, af druipt.

Ambtelijke „wolligheid, in omvang en aard viert in het gepresenteerde document hoogtij waarbij gemakshalve in ruime mate wordt voorbij gegaan een realistische behoeften en wensen van de inwoners van de Gemeente Het Hogeland.

10.

Dit punt is een weergave van handelen welke voor veel uitleg vatbaar is.

10.1.

Wat in voornoemde punt 10 ontbreekt is de opsomming van wat men niet heeft meegenomen, niet wilde meenemen als bevoegd gezag of niet kon meenemen als grondslag voor de opstelling om reden van mogelijke te verwachten grote tegenspraak en mogelijk te weinig toekomstig draagvlak onder de inwoners van de Gemeente Het Hogeland.

10.2.

Voornoemde om redenen dat algemeen bekend is dat onder de inwoners van de Gemeente Het Hogeland en haar Gemeenteraadsleden in hoge mate een geloofwaardigheid gehalte wordt toegekend van laag niveau . Voornoemde als het gaat om zaken welke de inwoners in zakelijk financieel opzicht en uitvoering gaan belasten.

10.3.

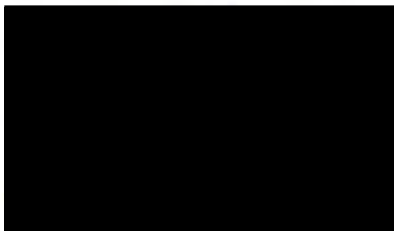
Daar het bevoegd gezag de komende jaren wisselt van samenstelling, kwaliteit en daardoor ook mogelijk voortschrijdend ander inzicht is het maar de vraag of en wat er van het in het gepresenteerde visie document uitkomt. Concreet Geen financiële middelen maken deze visie boter zacht in alle opzichten.

Bijlagen.

De bijlagen in het document konden beter worden gepresenteerd in inhoudelijke waarde.

Voor zover, in minuut te kennen gegeven met als slot opmerking de bemerking dat de gehele presentatie in opzet, uitvoering en bekendmaking op het randje is van wat men noodzakelijk moet presenteren . Waarbij kwantiteit en kwaliteit een grote „veer „ hebben moeten laten binnen het beschikbare project budget.

Getekend, 18 juli 2022,

NB.

Middels deze verzoekt ondergetekende om een officiële ontvangstbevestiging van het ingediend document, deze zienswijze, welke is voor zien van alle wettelijk verplichte kenmerken van ontvangst, in boeking en beheer welke aan de procedure zijn verbonden.

Kenmerk van dit schrijven, Z W – HHL – Omgevingsvisie , 1e

College van B & W van de Gemeente Het Hogeland

Postbus 26

9980 AA Uithuizen

Gemeente Het Hogeland Ingekomen d.d. 19 JUL 2022 Nr.

Bedum 16 juli 2022

Zienswijze

Betreffende,
Roemte voor Het Hogeland,
Omgevingsvisie Het Hogeland
Projectnummer 502.00.10.00.00.
3 februari 2022

De zienswijze heeft betrekking op al het geen in het ter inzage gelegde en als zodanig gepresenteerde, benoemd als definitief concept, met al het hierin genoemde en anderzijds tevens hieraan aanpalend verbondene.

Ondergetekende, [REDACTED] wenst middels deze de volgende bemerkingen, aanmerkingen en zienswijze op het gepresenteerde aan het bevoegd College van B & W van de Gemeente Het Hogeland, zijne de aanbieder van het VISIE document, kenbaar te maken.

En en ander voornoemd onder volledig behoud van rechten en weren ter zake en de vervolg procedures welke uit voornoemde visie rechtelijk dan wel ambtelijk in rechte of besluit door het bevoegd gezag genomen en als zodanig voor bezwaar en beroep vatbaar voort komen.

Voor de overzichtelijkheid der voortgebrachte zaken wordt de in het document gevolgde indeling overgenomen.

1.

Het is een standaard omschrijving waar meningen over uit een kunnen lopen en derhalve inwisselbaar van opzet zodat een echte visie op dit punt niet echt tot de mogelijkheden behoort.

2.

De benaming van dit punt dekt niet de lading daar het geheel voortkomt uit een wettelijke verplichting voor het bevoegd gezag jegens o. a. haar burgers van de onderhavige gemeente.

3.

Dit is een moment opname van een denkbeeld, wens uitspreiding welke voor diverse uitleg vatbaar is en elk moment in inhoud en uitstraling kan veranderen.

4.

Het zijn „AMBITIES, uitgesproken al gewenst doel doch zodanig verwoord dat deze voor veler interpretatie uitlegbaar zijn.

4.1.

Het genoemde is een opsomming waarvan de waarde beschrijving niet is vastgelegd in onomkeerbare inhoudelijke omschrijving en dien ten gevolge niet voor eensluidend kan worden gezien.

5.

Het is een weergave welke voor veel uitleg en beschrijving vatbaar is en derhalve als idee en persoonlijke interpretatie van het bevoegd gezag kan en moet worden gezien als gehanteerd in minuut van presentatie.

6

Een omschrijving vermengd met mogelijke wensen welke in hoge mate het karakter van mogelijke niet haalbaarheid bevatten.

7.

Idem aan het onder punt 6 gestelde.

8.

Idem aan het onder punt 6 gestelde.

9.

Een omschrijving van poses beschrijvingen welke in hoge mate kunnen gaan afwijken.

9.1.

De afwijkingen zullen op enig moment optreden daar de ter visie gelegde document beschrijving niet spreekt van de tegen krachten van enige aard en omvang welke de gepresenteerde visie bij uitvoering op korte en lange termijn zal ondervinden.

9.1.1

De dekkingen en mogelijke besluitvormingsbeperkingen ter realisatie van al het geen het bevoegd gezag, ter visie leger, voor staat ontbreekt evenals de financiële raming, ramingen.

9.1.2.

Gezien de hoge schulden positie van de Gemeente Het Hogeland, met door deze de beperkte toekomstige financiële ruimte voor het realiseren van de te hoge ambities zoals deze worden aangegeven, in minuit , door het bevoegd gezag is realisatie van de beschreven, gepresenteerde visie in feitelijke daadwerkelijke handelingsmogelijkheid niet aanwezig.

9.1.3.

Concreet benoemd , mooi omschreven maar onbetaalbaar en derhalve gewoon een visie waarvan de verplichting tot levering van „iets, af druipt.

Ambtelijke „wolligheid, in omvang en aard viert in het gepresenteerde document hoogtij waarbij gemakshalve in ruime mate wordt voorbij gegaan een realistische behoeften en wensen van de inwoners van de Gemeente Het Hogeland.

10.

Dit punt is een weergave van handelen welke voor veel uitleg vatbaar is.

10.1.

Wat in voornoemde punt 10 ontbreekt is de opsomming van wat men niet heeft meegenomen, niet wilde meenemen als bevoegd gezag of niet kon meenemen als grondslag voor de opstelling om reden van mogelijke te verwachten grote tegenspraak en mogelijk te weinig toekomstig draagvlak onder de inwoners van de Gemeente Het Hogeland.

10.2.

Voorname om redenen dat algemeen bekend is dat onder de inwoners van de Gemeente Het Hogeland en haar Gemeenteraadsleden in hoge mate een geloofwaardigheid gehalte wordt toegekend van laag niveau . Voorname als het gaat om zaken welke de inwoners in zakelijk financieel opzicht en uitvoering gaan belasten.

10.3.

Daar het bevoegd gezag de komende jaren wisselt van samenstelling, kwaliteit en daardoor ook mogelijk voortschrijdend ander inzicht is het maar de vraag of en wat er van het in het gepresenteerde visie document uitkomt. Concreet Geen financiële middelen maken deze visie boter zacht in alle opzichten.

Bijlagen,

De bijlagen in het document konden beter worden gepresenteerd in inhoudelijke waarde.

Voor zover, in minuut te kennen gegeven met als slot opmerking de bemerking dat de gehele presentatie in opzet, uitvoering en bekendmaking op het randje is van wat men noodzakelijk moet presenteren . Waarbij kwantiteit en kwaliteit een grote „veer „ hebben moeten laten binnen het beschikbare project budget.

Getekend, Bedum 16 juli 2022,

NB.

Middels deze verzoekt ondergetekende om een officiële ontvangstbevestiging van het ingediend document, deze zienswijze, welke is voor zien van alle wettelijk verplichte kenmerken van ontvangst, in boeking en beheer welke aan de procedure zijn verbonden.

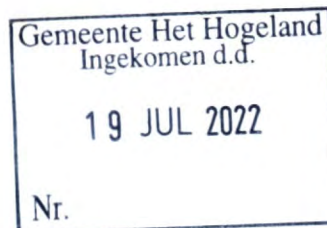
Kenmerk van dit schrijven, Z W – HHL – Omgevingsvisie , 16 juli 2022 – 1e

Bedum 16 juli 2022.- Z W – Blad 4 van 4,

College van B & W van de Gemeente Het Hogeland
Postbus 26
9980 AA Uithuizen

Eenrum 14 juli 2022

Zienswijze

Betreffende,
Roemte voor Het Hogeland,
Omgevingsvisie Het Hogeland
Projectnummer 502.00.10.00.00.
3 februari 2022

De zienswijze heeft betrekking op al het geen in het ter inzage gelegde en als zodanig gepresenteerde, benoemd als definitief concept, met al het hierin genoemde en anderzijds tevens hieraan aanpalend verbundene.

Ondergetekende, [REDACTED] wenst middels deze de volgende bemerkingen, aanmerkingen en zienswijze op het gepresenteerde aan het bevoegd College van B & W van de Gemeente Het Hogeland, zijne de aanbieder van het VISIE document, kenbaar te maken.

En en ander voornoemd onder volledig behoud van rechten en weren ter zake en de vervolg procedures welke uit voornoemde visie rechtelijk dan wel ambtelijk in rechte of besluit door het bevoegd gezag genomen en als zodanig voor bezwaar en beroep vatbaar voort komen.

14 juli 2022 – Z W – Blad 1 van 4.

Voor de overzichtelijkheid der voortgebrachte zaken wordt de in het document gevolgde indeling overgenomen.

1.

Het is een standaard omschrijving waar meningen over uit een kunnen lopen en derhalve inwisselbaar van opzet zodat een echte visie op dit punt niet echt tot de mogelijkheden behoort.

2.

De benaming van dit punt dekt niet de lading daar het geheel voortkomt uit een wettelijke verplichting voor het bevoegd gezag jegens o. a. haar burgers van de onderhavige gemeente.

3.

Dit is een moment opname van een denkbeeld, wens uitspreiding welke voor diverse uitleg vatbaar is en elk moment in inhoud en uitstraling kan veranderen.

4.

Het zijn „AMBITIES, uitgesproken al gewenst doel doch zodanig verwoord dat deze voor veler interpretatie uitlegbaar zijn.

4.1.

Het genoemde is een opsomming waarvan de waarde beschrijving niet is vastgelegd in onomkeerbare inhoudelijke omschrijving en dien ten gevolge niet voor eensluidend kan worden gezien.

5.

Het is een weergave welke voor veel uitleg en beschrijving vatbaar is en derhalve als idee en persoonlijke interpretatie van het bevoegd gezag kan en moet worden gezien als gehanteerd in minuut van presentatie.

6

Een omschrijving vermengd met mogelijke wensen welke in hoge mate het karakter van mogelijke niet haalbaarheid bevatten.

7.

Idem aan het onder punt 6 gestelde.

8.

Idem aan het onder punt 6 gestelde.

14 juli 2022 – Z W – Blad 2 van 4.

9.

Een omschrijving van poses beschrijvingen welke in hoge mate kunnen gaan afwijken.

9.1.

De afwijkingen zullen op enig moment optreden daar de ter visie gelegde

document beschrijving niet spreekt van de tegen krachten van enige aard en omvang welke de gepresenteerde visie bij uitvoering op korte en lange termijn zal ondervinden.

9.1.1

De dekkingen en mogelijke besluitvormingsbeperkingen ter realisatie van al het geen het bevoegd gezag, ter visie leger, voor staat ontbreekt evenals de financiële raming, ramingen.

9.1.2.

Gezien de hoge schulden positie van de Gemeente Het Hogeland, met door deze de beperkte toekomstige financiële ruimte voor het realiseren van de te hoge ambities zoals deze worden aangegeven, in minuut , door het bevoegd gezag is realisatie van de beschreven, gepresenteerde visie in feitelijke daadwerkelijke handelingsmogelijkheid niet aanwezig.

9.1.3.

Concreet benoemd , mooi omschreven maar onbetaalbaar en derhalve gewoon een visie waarvan de verplichting tot levering van „iets, af druipt. Ambtelijke „wolligheid, in omvang en aard viert in het gepresenteerde document hoogtij waarbij gemakshalve in ruime mate wordt voorbij gegaan een realistische behoeften en wensen van de inwoners van de Gemeente Het Hogeland.

10.

Dit punt is een weergave van handelen welke voor veel uitleg vatbaar is.

10.1.

Wat in voornoemde punt 10 ontbreekt is de opsomming van wat men niet heeft meegenomen, niet wilde meenemen als bevoegd gezag of niet kon meenemen als grondslag voor de opstelling om reden van mogelijke te verwachten grote tegenspraak en mogelijk te weinig toekomstig draagvlak onder de inwoners van de Gemeente Het Hogeland.

14 juli 2022. – Z W – Blad 3 van 4.

10.2.

Voornoemde om redenen dat algemeen bekend is dat onder de inwoners van de Gemeente Het Hogeland en haar Gemeenteraadsleden in hoge mate een geloofwaardigheid gehalte wordt toegekend van laag niveau . Voornoemde als het gaat om zaken welke de inwoners in zakelijk financieel opzicht en uitvoering gaan belasten.

10.3.

Daar het bevoegd gezag de komende jaren wisselt van samenstelling, kwaliteit en daardoor ook mogelijk voortschrijdend ander inzicht is het maar de vraag of en wat er van het in het gepresenteerde visie document uitkomt. Concreet Geen financiële middelen maken deze visie boter zacht in alle opzichten.

Bijlagen.

De bijlagen in het document konden beter worden gepresenteerd in inhoudelijke waarde.

Voor zover, in minuut te kennen gegeven met als slot opmerking de bemerking dat de gehele presentatie in opzet, uitvoering en bekendmaking op het randje is van wat men noodzakelijk moet presenteren . Waarbij kwantiteit en kwaliteit een grote „veer „ hebben moeten laten binnen het beschikbare project budget.

Getekend, Bedum 14 juli 2022,

NB.

Middels deze verzoekt ondergetekende om een officiële ontvangstbevestiging van het ingediend document, deze zienswijze, welke is voor zien van alle wettelijk verplichte kenmerken van ontvangst, in boeking en beheer welke aan de procedure zijn verbonden.

Kenmerk van dit schrijven, Z W – HHL – Omgevingsvisie , 14 juli 2022 – 1e

14 juli 2022.- Z W – Blad 4 van 4.

Aan:

gemeente Het Hogeland, t.a.v. de gemeenteraad, Postbus 26, 9980 AA Uithuizen

Betreft:

zienswijze ontwerp omgevingsvisie Het Hogeland

Datum:

21 juli 2022

Gemeente Het Hogeland
Ingekomen d.d.

22 JUL 2022

Nr.

Beste gemeente,

Allereerst complimenten, met kanttekening, voor de zienswijze. Het is vlot geschreven, geeft weinig aanleiding tot meningsverschillen, geeft een goed gevoel en geeft de indruk dat de gemeente uitstekend bezig is. Maar dat is dan ook mijn algemene opmerking, eigen borst klopperij, conflict vermijding en in slaap sussen helpen niet bij de grote en kleinere problemen waar wij voor gesteld worden. Graag wat minder vaag, analytischer en meer gericht op de fysieke leefomgeving.

Dan over de titel.

Ik vermoed dat dat in Gronings is. Op zich sta ik sympathiek tegenover streektaal. Het is ook voor kinderen verrijkend om die te leren. Het gebruik kan echter uitsluitend uitpakken. Het Gronings is echter geen officiële taal en hoort daarom niet in officiële stukken gehanteerd te worden.

Procedureel:

Via via kwam ik op het spoor van het definitief concept omgevingsvisie. Korte tijd resteerde voor een reactie. Graag alsnog aandacht voor uw bekendmakingsproces hierover.

Inhoudelijk:

Participatie wordt weinig aandacht aan gegeven. Naast lokale samenwerkingsverbanden benaderen, zijn individuele burgers het ook waard om betrokken te worden. Graag een welomschreven beleid in deze.

De omgevingswet gaat over de fysieke leefomgeving. Deze materiële leefomgeving heeft inderdaad gevolgen voor niet materiële kwaliteiten en belevingen. Op dat niveau praten kan zinvol zijn, echter uiteindelijk moet dat weer vertaald worden in materiële aspecten.

De gehanteerde categorisatie cq classificatie komt die op mij insufficiënt over. Onder 4.5.3 bijvoorbeeld wordt de milieukwaliteit kwestieus in achten verdeeld. Een indeling volgens de 3 basis wetenschappen van de fysieke wereld komt mij logischer voor (natuurkunde, scheikunde en biologie). Andere indelingen zijn theoretisch wel mogelijk, maar lijken mij minder van kwaliteit en bij hap snap indelingen loert het gevaar van dubbelingen en omissies.

U noemt de circulaire landbouw. Het verlies aan nutriënten (fosfor met name) door de menselijke uitscheiding niet te beschouwen is een omissie. Op termijn zullen die

benut moeten worden en voorsorteren op oplossingen, of die als toekomstvisie of optie te benoemen lijkt mij gewenst.

In die circulaire landbouw zijn landbouwdieren een onderdeel. Bij een vegetarische en veganistische leefwijze zijn deze minder of niet nodig. Deze optie benoemen lijkt mij wenselijk.

Het drinkwater dat in Eenrum verspreid wordt is kostelijk archaïsch bodemwater, zonde om dat anders te gebruiken dan voor menselijke consumptie. Een dubbel watertoevoer is wenselijk en toekomst gericht en het opnemen waard in de visie.

Als ik het goed heb gelezen is de omgevingsvisie MER-plichtig. Ik vroeg me af of dit concept dat ook zou moeten zijn.

Als gemeente heeft u ongetwijfeld eerder MER's gehanteerd en heeft u waarschijnlijk een beleid in het opstellen of aanvragen ervan. Mogelijk is dat beleid openbaar. In ieder geval hangt de acceptatie af van de inzichtelijkheid van dit proces.

Mij lijkt het wenselijk dit proces inzichtelijk en kwalitatief hoogstaand te maken.

Vriendelijke groeten,

handtekening,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'P. O. van der...'.